

**ПОЉOПPИBPEДHА CТPУЧHА
CЛУЖБA • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 22**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina IV • Broj 74 • 30. oktobar 2015. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

HRANI I GREJE

Foto: M. Mileusnić

U okolini Sremske Mitrovice Momčilo Hajduković iz Kuzmina je ovih dana uslužno presovao i balirao žetvene ostatke soje. Kako nam je rekao, pored toga što predstavlja osnovu i značajnu dopunu pri ishrani stoke, soja ima i izuzetno visoku energetska efikasnost, pa tako i na čudi što sremski paori sve češće koriste žetvene ostatke za zagrevanje svojih domaćinstava. S. L.

U OVOM BROJU

PRIVATIZACIJA U AGRARU:
**Čija će biti
naša zemlja?!**

Strana 6.

PRICHE O SREMSKIM
PAPRIKARIMA:

**Kako se živi
od paprike**

Strana 10.

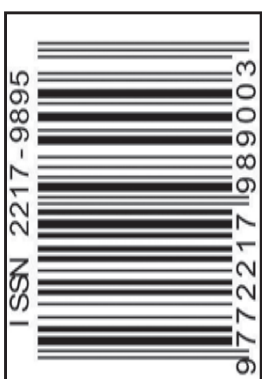
PROJEKAT GRGUREVAČKIH ŽENA

„Višnjje za Višnjju”

O sam udruženja žena u Vojvodini dobilo je priliku da učestvuje u projektu edukacije i primene principa organske proizvodnje hrane. Među njima je i Udruženja „Višnjja” čije članice hoće da kroz svoj projekat „Višnjje za Višnjju” proizvode višnjje na zdrav način.

Strana 11.

SMS MALI OGLASI 063/8526-021

SUDBINA ODUZETE CRKvene IMOVINE

**Krivotvorenje
prošlosti**

Strana 4.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza" AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 19.10. do 23.10. 2015.

**Blagi rast
cene kukuruza**

**Dešavanja
na svetskim
berzama**

NOVI SAD • U POKRAJINSKOM SEKRETARIJATU ZA POLJOPRIVREDU

Prijem za učenike i profesore poljoprivrednih škola

Srednjoškolci i njihovi mentori pripremili su domaćinima, prezentaciju svojoj studijskoj poseti pokrajini Baden-Virtemberg

Potpredsednik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Branislav Bogaroški, primio je prošle sedmice najbolje učenike iz svih devet poljoprivrednih škola u Vojvodini i njihove profesore.

Pored upoznavanja gostiju sa radom resornog sekretarijata, današnji prijem bio je prilika i za prezentaciju, koju su ovi srednjoškolci i njihovi mentori pripremili svojim domaćinima, nakon svoje nedavne studijske posete od 11. do 16. oktobra pokrajini Baden-Virtemberg, koja predstavlja nastavak saradnje Distrikta Stuttgart i AP Vojvodine.

Šansu za ovu posetu, u organizaciji Sekretarijata, a na poziv dr Kurta Mezgera, rukovodioca Odseka za ruralni razvoj, poljoprivredu, veterinu i hranu, iskoristili su 20 najboljih učenika srednjih poljoprivrednih škola iz Vojvodine, pet nastavnika praktične nastave i dva predstavnika Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Pred susret sa budućim stručnjacima u oblasti poljoprivrede i veteri-

ne, potpredsednik Bogaroški izjavio je predstavnicima medija da se, u okviru saradnje koju naša pokrajina ostvaruje sa nemačkom pokrajinom Baden-Virtemberg već više godina, pojavila ideja za uspostavljanje interakcije u vidu ove studijske posete.

- Sekretarijat je najbolje učenike završnih razreda naših srednjih poljoprivrednih škola uputio na studijsko putovanje u posetu srednjim poljoprivrednim školama u Baden-Virtembergu, proizvođačkim kapacitetima, poljoprivrednim gazdinstvima i udruženjima. Bila je to sedmodnevna studijska poseta i nadam se da ćemo se dogovoriti da to bude jedan od projekata koji će zaživeti i biti realizovan svake godine - najavio je Bogaroški.

Potpredsednik Pokrajinske vlade izdvojio je kao veoma bitnu činjenicu, da je zapravo ideja da najperspektivnije đake, zainteresovane za oblast poljoprivrede, a koji će po svoj prilici završiti i poljoprivredni fakultet, već u srednjoj školi uputimo u pravom smeru.

- Naša namera je da ovakvu decu povežemo sa onima koji su najbolji

Srednjoškolci u pokrajinskom sekretarijatu

i najnapredniji u domenu poljoprivrede, jer od ovih ljudi će zavisiti i agrarne politike i rezultati poljoprivrede u našoj pokrajini. Nadam se da će ovaj projekat vremenom rasti i da će se pretvoriti u jednu stalnu saradnju i praksu sa Baden-Virtembergom ukoliko nam to finansije dozvole", istakao je Branislav Boga-

roški.

Tokom studijske posete, delegacija iz Vojvodine upoznala se sa načinom obrazovanja i rada u oblasti poljoprivrede, kao i sa saradnjom institucija sa poljoprivrednim gazdinstvima i prerađivačkom industrijom, pri čemu su organizovane tematske posete poljoprivrednim

gazdinstvima, zadrugama i udruženjima poljoprivrednih proizvođača, kao i obilazak fabrike „Džon Dir“ (John Deere).

Đaci i profesori su domaćinima predstavili Vojvodinu iz svog ugla, predstavivši Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Nataša Ademi, podsekretarka i Ana Segedinski, samostalni stručna saradnica su domaćine upoznale sa činjenicama u vezi sa poljoprivredom AP Vojvodine i imale su tematske sastanke sa ciljem proširenja saradnje sa nemačkom pokrajinom Baden-Virtemberg u oblasti razvoja poljoprivrede, udruživanja proizvođača, načina sprovođenja agrarne politike, savetodavstva i projekta Prognozno izveštajne službe.

Učenici i profesori su sa potpredsednikom Bogaroškim, obišli i Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, kao i sale gde se održavaju sednice Pokrajinske vlade i Skupštine AP Vojvodine i donose najznačajnije odluke od vitalnog značaja za našu pokrajinu. **S. P.**

RUMA • SREMCI NASTAVILI SETVU

Vreme služi sejače

Poljoprivredni stručnjaci ne preporučuju setvu u novembru, ali oni koji to čine dobro znaju i da se mora povcećati količina semena po jedinici površine u odnosu na okotbarsku

Nakon dužeg prekida Sremci nastavljaju setvu pšenice. Prema planu strninama u Sremu ove jeseni trebalo bi da bude zasejano oko 65 hiljada hektara. U opštini Ruma plan je da se pod pšenicom nadje 9.200 hektara, a do sada je hlebnim žitom zasejano oko 6 hiljada hektara, što znači 55 posto od plana.

- Očekujemo da će do kraja meseca biti zasejano oko 70 posto planiranih površina, pošto vreme sada ide na ruku paorima. Porast dnevnih temperatura i sunčano vreme pogoduju setvi, a vidimo i da su poljoprivrednici ovih dana na svojim njivama i ovaj najvažniji posao u godini uzurbano obavljaju, kaže **Djuro Paić** iz Poljoprivredne stručne službe u Rumi.

Mnogi poljoprivrednici su pre kiše uspeli da kvalitetno pripreme zemljište za setvu, što je dobro jer će do kraja meseca setvu i okončati, mada će oni koji su planirali veće površine biti u trci sa vremenom. Poljoprivredni stručnjaci ne prepo-

Djuro Paić

ručuju setvu u novembru, međutim praksa pokazuje da mnogi paori to ipak čine.

- Setva u novembru donosi manji prinost, to dobro znaju naši poljoprivrednici. Mi ne možemo savetovati da se setva radi i u novembru, ali oni koji to čine dobro znaju i da se

mora povcećati količina semena po jedinici površine u odnosu na okotbarsku - reči su Paića.

Veoma važno je u setvu ući sa ispravnom i dobro pipremljenom mehanizacijom.

- Ono što je na prvom mestu svakako je podešavanje sejalice, a bitno je i odrediti pravilnu normu semena po hektaru. Na osnovu norme koja je od 200 do 300, pa čak i 330 kilograma po hektaru, podešavati sejalicu, kaže **Milan Pupovac**, direktor Srednje Poljoprivredno prehrabene škole Stervan Petrović Brile u Rumi, koji je po struci mehanizator.

- Voditi računa i o dubini setve koja mora biti od tri do četiri centimetra, pa obaviti valjanje koje je garant da će usev nići, - dodaje Pupovac.

Pšenica zasejana u prvim danima optimalnog agrotehničkog roka je u fazi 1 do 3 lista i dobro izgleda. Poljoprivrednici treba da obidu parcele i već ovih dana da utvrde da li ima glodara, koji u prvim danima

Odmiče setva

razvoja pšenice mogu da naprave veliku štetu. Ukoliko se primeći njihova pojava obavezna je primena preparata koji nisu štetni na ostale

životinje, ali i ljude, savetuju poljoprivredni stručnjaci.

Z. Markovinić

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

SUBOTICA • NAJVAŽNIJE SA FORUMA „HRANA ZA EVROPU“

Godine agrararu pojeli skakavci

Analize Ekonomskog instituta pokazuju da je nepreduzimanjem adekvatnih mera u agraru izgubljeno 25 milijardi evra u prethodnih pet godina, rečeno je na petom forumu "Hrana za Evropu". Nerealna i netačna Strategija o razvoju poljoprivrede Srbije. Savremena industrijalizovana poljoprivreda i prehrambena industrija bi trebalo da predstavlja osnovu ubrzanog razvoja celokupne privrede. To je san svih vladajućih oligarhija u Srbiji

Piše: **Branislav Gulan**

Centralna tema ovogodišnjeg Poljoprivrednog foruma Subotica, održanog u Subotici, bila je "Agroprivreda Srbije u predpristupnom periodu", a zaključak je da se u proteklih pet godina malo toga postiglo u tom pogledu. "Analize Ekonomskog instituta pokazuju da je nepreduzimanjem adekvatnih mera u agraru izgubljeno 25 milijardi evra u prethodnih pet godina", rekao je direktor Ekonomskog instituta **Dragan Šagovnović** i dodao da su prve dve teme foruma bile posvećene završetku privatizacije poljoprivrednih preduzeća, odnosno vlasništvu nad poljoprivrednim zemljištem. On je naglasio da bi Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i stranci u skorije vreme mogli da postanu vlasnici zemlje. Treća tema odnosi se na povećanje konkurentnosti malih gazdinstava za koje Šagovnović smatra da imaju svoj prostor ukoliko se adekvatno definiše Strategija poljoprivrede. Posebno je naglasio temu koja se odnosi na posledice ekspanzije trgovinskih lanaca u Srbiji. "Došli smo u situaciju da su

cene prehrambenih proizvoda na polju više nego u regionu, dok su cene primarnih poljoprivrednih proizvoda značajno niže", ukazao je on. Zbog navedene situacije, Ekonomski institut je predložio Ministarstvu trgovine projekat uspostavljanja sistema praćenja cena poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Srbiji. Šagovnović se takođe osvrnuo i na činjenicu da, iako je bila najavljena, otvaranju skupa nije prisustvovala ministarka poljoprivrede **Snežana Bogosavljević Bošković**. On je izrazio žaljenje zbog toga, naglasivši da su na forumu prisutna preduzeća koja čini 90 odsto prometa agroprivrede Srbije, u iznosu od 3,5 milijarde evra, što predstavlja 11 odsto BDP-a zemlje. Poseban panel bio je posvećen finansiranju poljoprivrede i onome što nude Evropski fondovi.

Predsednik Društva agrarnih ekonomista Srbije **Miladin Ševarlić** smatra da zbog politike štednje i time što nije odobreno otvaranje 103 radna mesta u Upravi za agrarna plaćanja, još uvek nema konkursa za raspodelu sredstvima IPARD-a u iznosu od 175

Sa Foruma „Hrana za Evropu“

miliona evra dodeljenih Srbiji za period od 2014. do 2020. godine. - Praktično ćemo i 2016. godinu utrošiti, a da nijedan cent iz predpristupnih fondova Evropske unije neće biti moguće da se povuče, jer do tada nećemo raspisati konkurse, nećemo moći da realizujemo projekte i da se steknu uslovi za povraćaj tih sredstava koja su na raspolaganju od Unije - upozorio je Ševarlić.

Organizator dvodnevog foruma bio je Ekonomski institut uz podršku Društva agrarnih ekonomista Srbije.

Nerealni i netačni podaci agrarne Strategije

Govoreći o postojećoj Strategiji poljoprivrede Srbije, koja treba da se primenjuje do 2024. godine, dr **Koviljko Lovre**, bivši savezni ministar poljoprivrede u Jugoslaviji, se osvrnuo na ovaj dokument, koji nije primenljiv u praksi. On je istakao da kreatori Strategije koriste netačne podatke, te otuda i projekcije i vizija razvoja poljoprivrede je potpuno nelogična i besmislena. Izvedene projekcije pokazuju da će se poljoprivreda razvijati sasvim suprotno od razvojnih zakoni-

stavi da Srbija raspolaže sa obiljem agrarnih resursa, što takođe nije tačno, navodi Lovre. Prva pretpostavka na kojoj se zasniva Strategija o obilju agrarnih resursa je potpuno neosnovana. Srbija raspolaže sa ispodprosečnim agrarnim resursima i kad se komparira sa prosekom za svet i prosekom za Evropu. Snažbenost sveta u proseku za 2012. godinu. iznosi 0,704 hektara, Evrope 0,635, a Srbije 0,514 hektara po stanovniku. Ukoliko se uporedi produktivnost rada i zemljišta, kao direktna posledica resursne snabdevenosti poljoprivrede, još su nepovoljniji odnosi za Srbiju. Očito je da autori nisu razumeli uticaj resursne strukture na razvoj poljoprivrede (Videti tekst i SWOT analizu). Kada je u pitanju razvoj prerađivačke industrije autori Strategije ne razumeju distinkciju iz razvojnog puta industrije čiji je razvoj uslovljen gustinom stanovništva od industrije koja svoj razvoj zasniva na geografskim uslovima proizvodnje sirovina. Na osnovu dela 2.4.5 autori kasnije zasnivaju viziju razvoja poljoprivrede na aktivnoj ulozi Direkcije za robne rezerve. Međutim, nedavno usvojeni Zakon o Direkciji za robne rezerve ih nesumnjivo demantuje. Kada su u pitanju poljoprivredno - prehrambeni proizvodi Direkcija će ostati potpuno sterilna institucija, a ne aktivan „igrač“ na tržištu poljoprivredno - prehrambenih proizvoda.

Generalni direktor kompanije „Silbo“ **Goran Tadić**, smatra da je ekspanzija trgovinskih lanaca u Srbiji, između ostalog, dovela i do disproporcije između srpskih cena i cena u regionu. Kao razlog za takvo stanje Tadić je naveo nerazvijen maloprodajni sistem u Srbiji u smislu zdrave konkurencije. "Mi se svakako nadamo da će kroz dolazke novih trgovinskih lanaca u Srbiju, posebno možda diskauntera, doći do određene promene u politici cena prehrambenih proizvoda. Ali svakako treba sagledati efekte toga u smislu gde će se u odnosu na tu novonastalu situaciju pozicionirati naš prerađivački sektor, naš agropoljoprivredni kompleks", dodao je Tadić. Uputan ima li na tržištu Srbije kartelskog dogovaranja i monopola u trgovini, Tadić kaže da u Srbiji nije izražen kartelski nastup trgovinskih lanaca jer ne postoji zdrava konkurencija. "Ako postoje anomalije u njihovom poslovanju, one su više situacija stanja na tržištu, nepostojanja određene zakonske regulative i suština se svodi na nepostojanje zdrave konkurencije", smatra on.

Autori Strategije svoju viziju razvoja poljoprivrede zasnivaju na pretpo-

stavci da Srbija raspolaže sa obiljem agrarnih resursa, što takođe nije tačno, navodi Lovre. Prva pretpostavka na kojoj se zasniva Strategija o obilju agrarnih resursa je potpuno neosnovana. Srbija raspolaže sa ispodprosečnim agrarnim resursima i kad se komparira sa prosekom za svet i prosekom za Evropu. Snažbenost sveta u proseku za 2012. godinu. iznosi 0,704 hektara, Evrope 0,635, a Srbije 0,514 hektara po stanovniku. Ukoliko se uporedi produktivnost rada i zemljišta, kao direktna posledica resursne snabdevenosti poljoprivrede, još su nepovoljniji odnosi za Srbiju. Očito je da autori nisu razumeli uticaj resursne strukture na razvoj poljoprivrede (Videti tekst i SWOT analizu). Kada je u pitanju razvoj prerađivačke industrije autori Strategije ne razumeju distinkciju iz razvojnog puta industrije čiji je razvoj uslovljen gustinom stanovništva od industrije koja svoj razvoj zasniva na geografskim uslovima proizvodnje sirovina. Na osnovu dela 2.4.5 autori kasnije zasnivaju viziju razvoja poljoprivrede na aktivnoj ulozi Direkcije za robne rezerve. Međutim, nedavno usvojeni Zakon o Direkciji za robne rezerve ih nesumnjivo demantuje. Kada su u pitanju poljoprivredno - prehrambeni proizvodi Direkcija će ostati potpuno sterilna institucija, a ne aktivan „igrač“ na tržištu poljoprivredno - prehrambenih proizvoda.

Generalni direktor kompanije „Silbo“ **Goran Tadić**, smatra da je ekspanzija trgovinskih lanaca u Srbiji, između ostalog, dovela i do disproporcije između srpskih cena i cena u regionu. Kao razlog za takvo stanje Tadić je naveo nerazvijen maloprodajni sistem u Srbiji u smislu zdrave konkurencije. "Mi se svakako nadamo da će kroz dolazke novih trgovinskih lanaca u Srbiju, posebno možda diskauntera, doći do određene promene u politici cena prehrambenih proizvoda. Ali svakako treba sagledati efekte toga u smislu gde će se u odnosu na tu novonastalu situaciju pozicionirati naš prerađivački sektor, naš agropoljoprivredni kompleks", dodao je Tadić. Uputan ima li na tržištu Srbije kartelskog dogovaranja i monopola u trgovini, Tadić kaže da u Srbiji nije izražen kartelski nastup trgovinskih lanaca jer ne postoji zdrava konkurencija. "Ako postoje anomalije u njihovom poslovanju, one su više situacija stanja na tržištu, nepostojanja određene zakonske regulative i suština se svodi na nepostojanje zdrave konkurencije", smatra on.

(Nastaviće se)

Zbog uvoza mesa, domaći tovljenici sve jeftiniji

Uvoz mesa, a domaće u bescenje

Srbija je za devet meseci uvela i 14.612.828 kg različitih vrsta svinjskog mesa i 111.512 komada tovljenika, izjavio je na petom „forumu za hranu“ u Subotici **Nenad Budimović**, sekretar Udruženja za poljoprivredu i prehrambenu industriju Privredne komore Srbije.

Kada se uvezeno svinjsko meso po klaničnom obračunu pretvori u živu meru tovljenika, računica pokazuje da smo za uvezene količine mogli da na našem tržištu prerađimo 194.837 komada „stokilaša“, što znači da smo ukupno uvezli 306.837 tovljenika do 1. oktobra ove godine.

Odgajivači svinja u ovome vide svoju propast, jer su se cene srozale na 120 dinara po kilogramu žive mere. Osim ovoga, uvezeno je i oko sedam miliona kilograma mašinski separisanog mesa (sa primesama opasnih materija), koje klaničari vešto mešaju u razne

proizvode, od viršli do salama. Na ovom jeftinom mesu, kilogram je oko 60 dinara, prerađivači godinama stižu ekstra profit. To meso je treća klasa i u EU se ne koristi u ishrani, jer sadrži antibiotike i teške metale.

Državna administracija osam meseci odgovlači sa izmenama odgovarajućeg pravilnika o mesu i time spreči trovanje nacije. Otpor ovome najviše je davala Uprava za veterinu, a glavnu reč su vodile velike klanice.

Celokupnu situaciju vezanu za odugovlačenje i zabranu uvoza mesa i živih tovljenika u potpunosti su sagledali upravo farmeri. Kažu da su otkrili korupciju, zloupotrebu ovlašćenja i niz dokaza kojima se ugrožava zdravlje nacije.

Ovih dana Unija poljoprivrednika, priprema se zahtev za Vladu Srbije sa detaljima u sektoru uvoza mesa i radu Uprave za veterinu,

koja je potpuno izgubila poverenje među stočarima. Iz Unije poljoprivrednika podnosi se i zahtev za interventni otkup 10.000 tovljenika putem razmene za kukuruz, povećanje prelevmana na uvoz živih svinja (40 dinara po kilogramu) ili potpunu zabranu do 1. januara, kao i primenu novog pravilnika o kvalitetu mesa bez odlaganja.

Među stručnjacima koji znaju štetnost separisanog mesa postoji obrazloženje da je sve lagere ovog mesa, zbog ugrožavanja zdravlja naroda, a posebno mladih, potrebno uništiti. Mnoge dečije ustanove i internati već su iz upotrebe izbacili viršle i sumnjive paštete.

U Uniji poljoprivrednika, koja je preuzela odgovornost da se konačno izađe iz ovog lavirinta u svinjarstvu, nisu želeli da govore o mogućim potezima nezadovoljnih farmera ako Vlada ne prihvati njihove predloge.

Krivotvorenje prošlosti

U Skupštini Srbije, posle 5. oktobra 2000. godine, ponovo je bio pripremljen Nacrt zakona o vraćanju imovine svim verskim zajednicama, a ne samo SPC. Ali, i ta Vlada i Parlament Srbije su otišli a da nikad na dnevni red nisu stavili pomenuti željeni zakon

Kada se govori o zaštiti manastira na Kosmetu, albanska strana insistira na formulaciji „briga za kulturnu baštinu Kosova“, što srpske verske objekte svrstava u red kulturnih spomenika a ne živih verskih stecišta. Trzeba znati da je bilo i pokušaja da se deetnifikuje srpska verska baština na KiM, odnosno da joj se oduzme nacionalni predznak. Prvo da se prikaže kao jedno šire vizantijsko nasleđe – premda pripadnost vizantijskom civilizacijskom krugu niko ne poriče, ali je to ipak srpska umetnost i bez ovog nužnog srpskog predznaka nije ni razumljiva ni objašnjiva u širem istorijskom kontekstu – a potom da se svede na kulturnu baštinu Kosova (ne Kosova i Metohije!).

To je i pokušaj da se pripremi teren za sledeću fazu – dalje krivotvorenje prošlosti Kosmeta – da su navodno, srpski okupatorski vladari iz dinastije Nemanjića zidali crkve i manastire po albanskom Kosovu na temeljima starih ilirskih (albanskih) hramova, a da su sve te manastire zidali okupirani stanovnici, lokalni Albanci!

Neprihvatljiva albanska teza

Kod Albanaca se razvila i teza da manastiri na Kosmetu nemaju nikakve veze sa srpskom, već samo s nekakvom zasebnom kosovskom istorijom. To znači da se iz razumljivo praktičnih zahteva sadašnjice, prenebrgavaju nedvosmislene istorijske činjenice, sačuvane u srednjovekovnim poveljama o srpskom karakteru ovih prostora gde se broj neslovenskog življa kretao između jednog i dva procenta. Drugo, svuda u hrišćanstvu, od Italije do Engleske, bilo je uobičajeno da se na temeljima starih paganskih ili hrišćanskih hramova zidaju novi, koristeći postojeći građevinski materijal.

Drugi pokušaji dolazili su iz nastojanja da se neki od pravoslavnih hramova pokušaju prisvojiti jer su u prošlosti bili katolički. Pritom se zaboravlja da je do raskola u hrišćanstvu došlo tek 1054. godine.

Zbog toga sad srpska strana pokušava da spreči albanska nastojanja da srpsku baštinu na Kosmetu preimenuje samo u Kosovsku. Po rečima Batakovića, do sada smo uspjeli da odbranimo identitet našeg nasleđa, ali još treba mnogo da se uradi kako bi naša crkvena baština bila adekvatno, na trajnoj osnovi, zaštićena, i to ne samo u pretežno albanskim sredinama, nego i u srpskim. Stepen zaštite, u zavisnosti od ugroženosti, ne mora svuda da bude isti, ali je važno da bude sistematski rešen. Posle 150 srušenih

i teško oštećenih crkava i manstira, u periodu od 2000. do 2006. godine, uz zaveru ćutanja i opstruisanja, nekažnjavanja počinitelja vandalizma, mi ništa više ne možemo prepuštati slučajju niti bilo čijoj javno iskazanoj dobroj volji. Ovde je posredi, pre svega, u srednjovekovnom nasleđu, svetski i evropski značajna kulturna baština i velika je sramota za ukupnu evropsku kulturu da se u XXI veku, kao u doba najgoreg varvarstva, sistematski pokušava zatrti i preimenovati čitava jedna kultura, da bi se nasilno razdvojila od nacije i crkve kojoj pripada.

Inače, pojam Metohija koristi se već više vekova za prostor koji je, obuhvatajući nizove sela, vinograda i vodenica, najvećim delom bio u vlasništvu crkava i manastira, velikih vladarskih i vlastelinskih zadužbina, poput Dečana, Pečke patrijaršije ili Svetih arhandela, još od srednjeg veka. Metoh označava zemlju u crkvenom vlasništvu i grčkog je porekla, a poznat je, na primer, dečanski metoh Velika Hoča, sa svojim vinogradima i vinarijom. Pre nego što je nazvana Metohijom, ova oblast se nazivala Hvosno. Crkvena imovina je u pokrajini vlasništvo SPC, a većinom je u nadležnosti Raško-prizrenske eparhije. Većinom, zbog toga što ne uključuje i Pečku patrijaršiju, koja je pod nadležnošću patrijarha, a o njoj se još stara i egzarh pečkog trona, a to je mitropolit crnogorsko-primorski.

Ali, u procesu vraćanja ove imovine ima još niz nedoumica. Jer, Rezolucijom 1244 naš pravni poredak na KiM je suspendovan, ali ipak postoje zakoni koji se, poput izbornog zakona ili Zakona o obrazovanju, mogu sprovesti, tako da je još moguće nešto učiniti. Međutim, u sprovođenju odluka, s obzirom na duplu legislativu, da bi se ti zakoni sproveli neophodan je pristanak Albanaca i UNMIK-a.

Imovina SPC nije nacionalizovana samo posle Drugog svetskog rata, budući da je, još po uredbi kralja Aleksandra, crkva davala zemljište srpskim doseljenicima, koje su oni u katastru prijavljivali kao svoje. Posle su mnoge parcele preprodavane. Albanska strana na KiM je predložila novi zakon o verskim zajednicama prema kome bi sva trenutna imovina kojom raspolaže SPC bila proglašena imovinom takozvane Kosovske pravoslavne crkve, ali, na ovakav predlog blagonaklono ne gleda ni međunarodna zajednica. I još nešto, kosovski rukovodioci kažu da sve što se donese u Parlamentu Srbije, kada je imovina na Kosmetu u pitanju, ne može imati nikakvo dejstvo jer „Srbija nema nikakve ingerencije na Kosovu“. Uz to se ističe da će za

Mali manastir Tronoža imao je nekad 1.250 hektara šuma

Kosovo sve zakone donositi samo Parlament Kosova. Da li će srpskoj crkvi biti vraćena imovina, zavisice samo od zakona koje bude donela Skupština Kosova i to ne zavisi ni od čije volje. Uostalom, nacionalizovano je i više od 90 odsto albanske imovine. Svi će na Kosovu biti jednako zaštićeni. „Kad dođe vreme, donećemo i zakon o denacionalizaciji, a takvih albanskih zahteva ima već dosta“, kažu u kabinetu premijera Kosova (početkom 2006. godine).

Zakon za jednokratnu upotrebu

Doduše, u Skupštini Srbije, posle 5. oktobra 2000. godine, ponovo je bio pripremljen Nacrt zakona o vraćanju imovine svim verskim zajednicama, a ne samo SPC. Ali, i ta Vlada i Parlament Srbije su otišli a da nikad na dnevni red nisu stavili pomenuti željeni zakon. Da napomenemo samo da je SPC oduzeto 1.180 zgrada i 70.000 hektara zemlje i šume. Tako je država već više od pola veka Božji dužnik. U Nacrtu budućeg zakona se ističe da nisu samo u posredi zadužbine, zgrade, legati ili građevinsko zemljište, već i sve drugo na šta je bivša država – kroz razne propise i agrarne reforme – u prošlosti pretendovala. Očekuje se da na dnevni red Narodne Skupštine Srbije (početkom 2004. godine) stigne Nacrt zakona o vraćanju nepokretne i druge imovine crkvama, koji će, kako je isticao njegov idejni tvorac prof. dr Kosta Čavoški, „biti zakon za jednokratnu upotrebu“. Njime nove vlasti, treba da isprave tešku nepravdu koja je Srpsku pravoslavnu

crkvu (ali i druge verske zajednice) dovela gotovo do prosjačkog štapa. Ovaj budući zakon predviđa širi spisak imovine za vraćanje od onog koji je Skupština Srbije usvojila 1991. godine, a koji je potom suspendovao i vratio na ponovno razmatranje predsednik Slobodan Milošević.

„S ovim zakonom, u Srbiji treba da počne dugo očekivani postupak šire denacionalizacije, kao neophodan uslov za afirmaciju pava svojine i tržišne privrede kod nas. Njime bi se, što je važno, obnovila imovinska samostalnost crkava i na tom planu ubuduće smanjile intervencije države“, govorio je Čavoški.

Nema, međutim, odgovora kako će se budući zakon sprovesti na Kosovu, gde smo „nominalno suvereni, ali osujećeni u primeni vlastitih propisa“. „Naša je tragedija“, kako je istakao 2001. godine tadašnji srpski ministar vera prof. dr Voja Milovanović, „što ovaj zakon nije prošao te 1991. godine. Jer, da je prošao, svojina bi tamo dobila druge titulare, i sad bi na Kosovu situacija bila drugačija.“ Za okruglim stolom u beogradskom Interkontinentalu, koji su sredinom 2003. godine povodom vraćanja crkvene imovine organizovali Udruženje pravnika Srbije i Ministarstva pravde i finansija, zamereno je što je Jugoslavija bila poslednja zemlja Istočne Evrope koja ovakav zakon još nije donela. Kako je isticao tadašnji srpski ministar pravde Vladan Batić, u procesu ispravljanja istorijskih nepravdi vraćanje imovine verskim zajednicama je jedan od prioriteta, a ponuđen Nacrt zakona u skladu je s propisima evropskih zemalja. Na potezu su niti Ministarstvo finansija i Vlada Srbije, „jer se morao naći mera između predloga, odnosno želja i mogućnosti društva“.

„Bojim se da će oko izvršenja zakona, bar što se tiče Jevreja, biti problema, jer njihova imovina je, što kaže Evropski parlament, dva puta opljačkana: u toku rata i posle. Mi ne tražimo da se donese poseban zakon za nas, kakav postoji u drugim zemljama, ali ćemo imati teškoća da dokažemo da nešto pripada nama. Ništa nam do sada nije vraćeno, pa čak sad i u sopstvenoj zgradi plaćamo kiriju“, ističe predsednik Saveza jevrejskih opština Aleksandar Singer.

Razvlačenje imovine

Episkop vranjski Pahomije zamario je što se crkvena šuma na terenu i dalje seče, i upozorio da danas takvih primera ima u celoj Srbiji, a najsvežiji su slučajevi na Fruškoj gori. Zato se i predlaže da se zabrani prodaja nacionalizovane imovine i da se za sve što je u poslednje dve godine otuđeno, ugovori proglaše ništavnim. Primenba na pripremljeni Nacrt zakona je i ta što se nigde ne pominje nadoknada za ranije korišćena crkvena dobra, ukazuje prof. dr Pribislav Simić.

Kosmet bio test za Vladu

Na Kosmetu veliki problem bi bio rešen da je zakon o vraćanju imovine crkvama i verskim zajednicama, donet iusvojen u Skupštini Srbije 1991. godine, stupio na snagu. Tadašnji predsednik Srbije, Slobodan Milošević, odbio je da ga potpiše, jer je zakon rešavao samo problem SPC, a imovinu su tražile i sve druge verske zajednice. Zato je on vratio zakon u Skupštinu Srbije na ponovno razmatranje i – dopunjavanje, ali on nikada više nije stavljen na dnevni red Parlamenta!

Zašto? – u poslednjoj deceniji XX veka nije bilo odgovora.

„Da je zakon tada donet, imovina bi dobila titulara i situacija bi danas bila jasnija jer bi se znalo šta je čije. Ovako, tamo se imovina još vodi kao društvena i pripada onima koji je koriste. I mada država zvanično ima suverentiet, a Kosmet je bio integralni deo SRJ, pa SCG, tamo je sada teško primenjivati naše pravne propise, pa se bojim da će primena najavljenog Zakona o vraćanju imovine crkvama u Pokrajini za Vladu biti, pre svega, političko pitanje“, ističe prof. Sima Avramović. Ovaj zakon je u skupštinskim fiokama dočekao i Vladu dr Vojislava Koštunice.

„Primeru radi“, kaže on, „samo mali manastir Tronoža imao je nekad 1.250 hektara šuma. Njih je eksploatisala Viskoza, a sad su propali i Viskoza i šume.“

„Postoje mnoga dobra koja su nekad pripadala SPC, pa me zanima ko je danas vlasnik Mirosavljevog Jevandolja? Ono može da stoji i dalje u muzeju, ali mora se znati kome pripada. Čije su ikone u muzejima, ko je vlasnik Studenice, Žiče, čije su crkve i manastiri? Sve to mora imati svog titulara“, kaže Simić.

Profesor Pravnog fakulteta u Beogradu i predsednik Radne grupe za pripremu i praćenje propisa o povraćaju imovine crkvama i verskim zajednicama Slobodan Perović ističe da je u toku izrade Nacrta zakona (za vreme Vlade pok. premijera Zorana Đinđića), konstatovano da je potrebno posebnim zakonom regulisati povraćaj crkvene imovine.

„I načelno i pragmatски to ne zahteva velika finansijska sredstva, jer se radi o restituciji u naturalnom smislu, i sve crkve i verske zajednice će imati ravnopravan tretman“, rekao je Perović.

Sudija Predrag Vasić predlaže da se pitanje vlasništva dokazuje i sa dva svedoka, uz zahtev da se u zakon obavezno ubaci i odredba o Kosovu, iako je pod međunarodnim protektoratom. A, sandžacki muftija Muamer Zukorlić nema poverenja da će se povraćaj imovine i ostvariti, pa ostavlja prostor za dilemu, postoji li zaista kod vlasti želja da se imovina vrati ili žele da se stvar otalja. On zamera i verskim zajednicama što su „nekako preplašene, pa se ponašaju kao da su krive ili nastupaju po principu – daj šta daš“...

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail: banatskikulturni.centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail: gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Pokušaj da se čitava jedna kultura nasilno razdvoji od nacije i crkve kojoj pripada

NOVI SAD
ZA NAŠE PAORE 175 MILIONA EVRA
IZ IPARD-A

Kako do novca?

Predstavnici ministarstva poljoprivrede će održati niz predavanja kako bi se poljoprivrednici što pre obučili za korišćenje tih sredstava

Ministarstvo poljoprivrede još ranije je najavilo da će početkom naredne godine našim paorima biti dostupno 175 miliona evra iz prepristupnih fondova EU u okviru projekta IPARD.

Međutim, da li će naši paori znati kako da dođu do tog novca, s obzirom na to da je za dobijanje ovog novca neophodno ispunjavanje određenih uslova i pribavljanje i prilaganje određene dokumentacije? Takođe, ispunjavanje tih uslova će od poljoprivrednika zahtevati određena ulaganja.

Poljoprivrednici jesu zainteresovani i žele da ulože svoj novac ali isto tako moraju da znaju da će tu investiciju moći kasnije da refundiraju od Evropske unije, kaže Goran Puača, poljoprivrednik iz Futoga.

Sredstva iz IPARD programa pomoći će poljoprivrednicima da budu

konkurentni na evropskom tržištu jer će biti podržani - ratarstvo, voćarstvo i povrtarstvo, proizvodnja mesa i mleka kao i određeni vidovi organske proizvodnje.

Ovo je prvi novac iz Evropskih fondova koji će ići direktno poljoprivrednicima, kaže pomoćnik ministra poljoprivrede Dragan Mirković.

I Gradska uprava Novog Sada pomoći će paorima prilikom konkurisanja za taj prepristupni program, izričit je Goran Sečujski, član gradskog veća za privredu. On kaže da grad već ima iskustva u pisanju projekata i da će se truditi da pomogne poljoprivrednicima.

Predstavnici ministarstva poljoprivrede će održati niz predavanja u vezi sa IPARD programom kako bi se poljoprivrednici što pre obučili za korišćenje tih sredstava.

Izvor: RTV

NOVI SAD
KO MOŽE DA PRAVI VINO I RAKIJU

Biće kućnog pića

Iz Ministarstva poljoprivrede takođe poručuju da će novim zakonom o jakim alkoholnim pićima i fizičkim licima biti omogućeno da proizvode rakiju, što važećim zakonom nije dozvoljeno

Neće se gasiti kazani po domaćinstvima

Novim zakonom o vinima, koji je u izradi, predviđeno je da se uvedu minimalni uslovi za proizvođače vina i ostalih aromati-zovanih proizvoda od grožđa, što znači da će i fizička lica moći da se bave tom delatnošću.

Darko Jakšić iz Ministarstva poljoprivrede kaže da će fizička lica moći da se bave proizvodnjom vina jer je to tako i u Evropskoj uniji, prenosi RTV.

- Mi ćemo i za naše proizvođače izdejstvovati da ne treba da ispunjavaju posebne tehničke uslove, već samo proizvod mora biti zdravstveno bezbedan - naveo je on.

Iz Ministarstva poljoprivrede takođe poručuju da će novim zakonom o jakim alkoholnim pićima i fizičkim licima biti omogućeno da proizvode rakiju, što važećim zakonom nije dozvoljeno. Očekuje se da će taj zakonski predlog biti u skup-

štinskoj proceduri do kraja godine.

- Proizvođači će moći da proizvode rakiju i za sopstvene potrebe. Po sadašnjem zakonu fizička lica ne mogu da je prodaju ali po novom moći će preko kooperantskog odnosa sa pravnim licima da prodaju rakiju na tržištu i tako će svi oni biti uvedeni u zvanične tokove" - ukazuje Kolinda Hrehorović iz Ministarstva poljoprivrede.

Podsetimo, Vlada Srbije usvojila je predlog Zakona kojim se uređuje proizvodnja, geografska oznaka, kvalitet, opis, predstavljanje, deklarisanje i promet jakih alkoholnih pića. Taj zakon omogućuje praćenje svih puteva alkohola, kontrolu celokupnog procesa proizvodnje, počev od osnovne sirovine do gotovog proizvoda upakovanog u bocu, čime se garantuje poreklo i kvalitet proizvoda.

Izvor: RTV

NOVI SAD • IZVOZ VOJVODINE NA RUSKO TRŽIŠTE

Voće i povrće - ključni aduti

Iz Vojvodine na rusko tržište pre samo dve godine išlo je oko 15 odsto od ukupnog izvoza, dok je samo u prvih nekoliko meseci ove godine za Rusiju izvezena čak trećina hrane sa severa Srbije. Veliko rusko tržište, bez carine, za srpske proizvođače predstavlja ozbiljnu priliku.

- Jasno da je nedostatak u voću i povrću. To je za nas velika šansa, kao i u mesu, mesnim prerađevinama, u konzervisanim proizvodima od voća i povrća - kaže predsednik

Privredne komore Vojvodine Ratko Filipović, u izjavi za RTV.

Skoro polovina od ukupnog izvoza kompanije Neoplanta isporučuje se za Rusiju. Nije jednostavno zadovoljiti propisane standarde,

- Veoma je zahtevan izvoz za Rusiju, najviše se ogleda u tome da svaka isporuka prolazi kroz zahtevne i rigorzne kontrole uprave za veterinu Ruske federacije", ukazuje Bojan Bulatovic, menadžer prodaje Neoplante.

Jedan od glavnih izvoznih proiz-

Ratko Filipović

voda za Rusiju jesu i jabuke, čija je proizvodnja u proteklih nekoliko godina uvećana dva puta.

- Sada smo na nivou najboljih voćarskih zemalja, procena je da trenutno imamo oko 1,5 hektara, kompletno opremljenih protivgradnim mrežama", navodi Zoran Đogic, rukovodilac voćarske proizvodnje Delta agrara.

Još bolju saradnju i veću prisutnost na ruskom tržištu, srpske kompanije očekuju nakon zajedničke sednice Poslovnog saveta za saradnju dve zemlje, kojoj će prisustvovati više od 120 srpskih i 100 predstavnika ruskih kompanija.

Izvor: RTV

Jabuke naš adut

KUZMIN • CENA TOVLJENIKA ZA BRIGU FARMERA

Turnusi sve manji

Zbog pada cena kilograma živine mere tovljenika farmeri su ponovo na gubitku. Pre samo mesec i po dana otkupna cena bila je između 165 i 170 dinara a sada je od 120 do 130 dinara. U tu računicu proizvođači se nikako ne uklapaju.

Živorad Živković iz Kuzmina trenutno ima osam krmača i 70 svinja u tovu. Sve tovljenike u prvaj klasi on isporučuje klanicama. Ovaj farmer redovno obnavlja genetski potencijal da bi postigao što bolje rezultate na farmi. Trenutnom otkupnom cenom nije zadovoljan, ali sve što proizvede mora da rasproda, pa makar to bilo i za badava.

- Sadašnja cena je jako mala cena za farmera. Mi svinju koju proizvedemo moramo da prodamo, ali najverovatnije da ćemo imati sledeću turu umanjeno a ne onoliko koliko ima sada. Da li ima ugovorenog

Živorad Živković

otkupa? Toga još nema hoće li biti ili neće videćemo. Mora se početi sa pregovorima ako treba ići ćemo u Ministarstvo poljoprivrede pa do klaničara da se zajedno sastanemo i pronađemo rešenje", kaže on.

Ovaj proizvođač saraduje sa klanicom iz Uba. Kuzmin je poznat po

kvalitetu zbog čega je zanimljiv i nakupcima koji ugrožavaju lokalne proizvođače. Naš sagovornik nerado komentariše uvoz i misli da za tim nema potrebe jer oni mogu da proizvedu dovoljno, a šansu u boljem izvozu vidi u ukidanju vakcinacije protiv svinjske kuge.

- To je priča koju treba pozdraviti jer bi se onda sjedinili i bili kao Evropa i mogli bi izvoziti na sve strane - ističe on.

Ono što zabrinjava proizvođače jesu posledice suše koja je obeležila leto zbog čega su sigurni da će cena kukuruza rasti i poskupeti im proizvodnju. Kako bi bili što uspešniji i konkurentniji na tržištu, naš sagovornik smatra da bi svi uzgajivači svinja trebalo da osnuju udruženja u mesnim zajednicama jer bi tako na lokalnom nivou bili jači nego danas.

S. P.- RTV

ZRENJANIN
ZAMENIK POKRAJINSKOG SEKRETARA ZA POLJOPRIVREDU
BRANISLAV KNEŽEVIĆ:

Strancima propisati posebne uslove

Zamenik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu Branislav Knežević ocenio je da treba doneti nov zakon, kojim bi se definisali posebni uslovi za promet poljoprivrednog zemljišta.

Knežević je novinarima u Zrenjaninu rekao da je potrebno hitno reagovati jer početkom septembra 2017. godine na snagu stupa odredba iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju po kojoj strani državljani mogu da stiču nepokretnosti, uključujući i poljoprivredno zemljište, na teritoriji Srbije, pod istim uslovima kao i domaći državljani.

"U našem zakonodavstvu nema ograničenja u prometu poljoprivrednog zemljišta, pa će stranci moći da kupuju poljoprivredno zemljište u Vojvodini bez ikakvih prepreka, pa budući da je cena zemljišta u EU mnogo veća nego kod nas, dolazimo u opasnost da bude ugrožena egzistencija naših poljoprivrednika, jer neće moći da se izbore sa konkurencijom iz inostranstva", istakao je zamenik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu.

On je objasnio da su skoro sve zemlje u EU posebnim zakonskim rešenjima postavile posebne uslove za promet poljoprivrednog zemljišta.

"I ti uslovi su isti i za domaće i strane državljane, ali takvi da je domaćim državljanima mnogo lakše da ih ispune", dodao je on.

Prema njegovim rečima, prilikom kupovine poljoprivrednog zemljišta, ali i njegovog izdavanja u dugoročni zakup, treba zaštititi domaće poljoprivrednike, mala i srednja poljoprivredna gazdinstva od neloyalne konkurencije iz inostranstva, ali i od, kako je naveo, domaćih tajkuna.

Knežević je ocenio i da je poljoprivreda najveće prirodno bogatstvo i potencijal Vojvodine.

S. P.

PRIVATIZACIJA U AGRARU PONOVO U ŽIŽI JAVNOSTI

Čija je i čija će biti naša zemlja?!

U Srbiji je poništena svaka treća privatizacija u poljoprivredi. Opljačkana je imovina pa je bez posla ostalo više od 100.000 radnika. Državnu zemlju treba prodati ili izdati našim seljacima, a novac utrošiti za razvoj agrara. Tajkuni i sumnjivi biznismeni su pokupovali državno i zadružno zemljište

Piše: **Branislav Gulan**

Najveći deo privatizacije poljoprivrednih preduzeća u Srbiji nije obavljen na zakonit način. Sporadično se u protekloj deceniji i po ukazivalo na sporne slučajeve, ali očito kod nadležnih nije bilo sluha za dokaze koji su se predočavali. Nekolicina ljudi koji se bave ovom oblašću je upozoravala da se privatizacija sprovodi na pogrešan način. To je međutim, ocenjeno kao „jeres“ i oni koji su to govorili bili su verbalno proganjani i napadani zbog takvog mišljenja. Sad se ipak vidi ko je bio u pravu – poništena je svaka treća ili četvrta privatizacija! Posle obavljene privatizacije postavlja se pitanje – čija je naša zemlja? Odnosno. Čija će biti naša zemlja?

Problem je nastao kada je 2005. godine usvojena strategija privatizacije u poljoprivredi, kojom je državno vlasništvo nad zemljom ocenjeno kao recidiv prošlosti. Insistiralo se na modelu ishitrene privatizacije, a svako ko se tome suprotstavljao predstavljen je kao retrogradni element. Rezultat takve politike je ogroman broj poništenih privatizacija zbog lošeg gazdovanja, pa su desetine hiljada hektara zemljišta vraćene u državno vlasništvo. Na žalost, u tim propalim privatizacijama (oko 100 u agraru) otuđena je mehanizacija i druga oprema, spašeno je samo zemljište.

Zadatak države je sada da u procesu restrukturisanja oporavi da agrarna preduzeća, omogućiti im da opet „stanu na noge“. Reč je o firmama koje mogu dobro da rade i što je najvažnije, sposobna su da zapošljavaju radnu snagu, što je Srbiji sad najpotrebnije. To znači PKB i PIK „Bečej“ treba da budu javna preduzeća.

Zemlju prodati našim seljacima

Državnu zemlju, ima je oko 490.000 do 600.000 hektara treba prodati našim seljacima (pominje se cifra od tri milijarde evra) i taj novac uložiti u razvoj domaće poljoprivrede! Mišljenje eksperata je da državno zemljište ostane kod istog vlasnika i da se izdaje u zakup sadašnjoj generaciji domaćih poljoprivrednika i da oni to obrađuju dok imaju interesa... Potom opet da se izdaje drugoj generaciji poljoprivrednika. Uostalom, tako rade Jevreji kod kojih je celokupno poljoprivredno zemljište u državnoj svojini ili je paradržavno pa ga izdaju u zakup od 49 godina.

U procesu privatizacije činjeno je niz grešaka. Prema sadašnjoj regulativi promet poljoprivrednim zemljištem u javnoj svojini nije dozvoljen. Agencija za privatizaciju, prodajući kombinat, zapravo je obavljala promet zemljišta nad kojim su oni imali pravo korišćenja, iako za to nije bila nadležna, što je najveći propust! Agencija opet tvrdi suprotno, da nikada nije prodavala zemljište, već isključivo kapital preduzeća, to jest celo preduzeće! Tu se i krije kvačka, jer se vrednost zemljišta nije

nalazila u knjigovodstvenim bilansima, nije ulazila ni u procenu vrednosti firme niti u početnu cenu na licitacijama... Cena se ipak zidala i kroz zemljište koje se dobijalo na korišćenje!

Sa dokazom o kupovini firme novi vlasnici su se, uglavnom bez problema, u katastru upisivali i kao vlasnici zemljišta! To je teško sad ispraviti, pa je u toku i preprodaja zemljišta i čitavih agrobiznisa sa strancima, a potom će se tragovi kapitala od tih prodaja zagubiti na nekom ostvrlju!

Zabrljali pa kritikuju

U deceniji protekle privatizacije agroprivrede Srbije bez posla je ostalo više od 100.000 radnika, a to je danas više od 300.000 gladnih usta. Posebno je pitanje ko i kako treba da snosi odgovornost za četvrtinu ukupno privatizovanih poljoprivrednih preduzeća u Srbiji za koje su ugovori o privatizaciji poništeni, a njihova imovina opljačkana, bez ikakvih posledica po nesavesne kupce i sve u lancu državnih institucija koji su bili dužni da kontrolišu da li novi vlasnici ispunjavaju ugovorne obaveze. U privatizaciji preduzeća oštećeni su radnici i penzioneri koji su decenijama odvajali deo ostvarene dobiti i umesto raspodele na plate izdvajali za kupovinu zemljišta, mehanizacije, izgradnju objekata... Da su oni postali vlasnici akcija u preduzećima drugačije bi se određivale cene sirovina, jer bi i njive za primarnu proizvodnju bile njihove, ali bi i deo fabrika bio u njihovom vlasništvu. U vreme SFRJ, primera radi, turistički poslenici iz Dalmacije su ulagali u proizvodnju hrane u Vojvodini, ali nisu postajali vlasnici njiva!

Veći deo procena kapitala u poništenim ali i u ostalim privatizacijama agrara radilo je nekoliko uglednih profesora. Sad, kada se kritikuju loše urađene privatizacije, koje su oni, između, ostalog vodili, ali to ne kažu, postali su najveći kritičari loše urađenog posla!

Dakle, pokidani su reproduktivni lanci od njive do trpeze. Jer, da su u privatizaciji učestvovali oni koji su ih gradili bili bi i delom vlasnici tih fabrika, šećerana, uljara, prehrambene industrije i ostalog, oni bi uticali na cenu sirovina i samim tim finalnih proizvoda. Ovako ni na šta ne utiču... Sad se izmišlja „rupa na sakšiji“ pa se formiraju klasteri. Ranije su to bile reprodukcione celine. Dakle, sve smo uništili, pa sad pokušavamo da gradimo, samo pod drugim imenom! Zato se i postavlja pitanje čija je naša zemlja?! Ona je danas paorska, državna i tajkunska (domaći i strani tajkuni)! Čija će biti – videćemo!

Rezultat svega toga je da sad imamo 30 do 40 odsto proizvodnje iz 1989. godine!

Desetkovan stočni fond

Dakle, u Srbiji 5,1 miliona hektara poljoprivrednog zemljišta, od čega

PIK „Bečej“ treba da bude uspešno javno preduzeće

Najveći u Srbiji

„MK Grupa“ (Miodrag Kostić)	28.500 hektara
„Delta“ (Miroslav Mišković)	25.000 hektara
IM „Matijević“ (Petar Matijević)	28.500 hektara
„Irva investicije“ (Đorđije Nicović)	18.000 hektara

je obradivo oko 4,2 miliona hektara, na kojima se ekstenzivno proizvodi hrana! Po poslednjem popisu obrađuje se ili kako se ističe (koristi se) tek 3.355.859 hektara. Dakle, ne koristi se blizu 850.000 hektara koji se nalaze u parlogu! Prosečna veličina poseda u Srbiji je 4,5 hektara. Inače, u Srbiji po popisu ima 631.122 poljoprivrednih gazdinstava. Od toga je 628.555 porodičnih domaćinstava i 2.567 (ili 0,4 odsto) gazdinstava pravnih lica i preduzetnika. Istraživanja pokazuju da se poljoprivredom u Srbiji bavi oko dva miliona stanovnika. Od toga stočarstvom se bavi oko 330.000 njih i imaju prosečno u proseku po 1,9 grla u stajama! Na postojećim površinama se uzgaja 908.990 goveda, 3.403.288 svinja, 1.729.278 ovaca, 235.576 koza, 26.627.308 živine i 673.651 pčelinje društvo. Od mehanizacije utvrđeno je da gazdinstva poseduju 408.734 dvoosovinskih traktora i oko 25.000 kombajna. Sve ta mehanizacija je davno bila punoletna, danas u proseku imaju oko 25 godina! Učešće poljoprivrede u bruto domaćem proizvodu je oko 11 odsto, a sa prehrambenom industrijom to je oko 15 - 16 odsto. U ukupnom izvozu Srbije agrar učestvuje sa 23, a u uvoz sa osam odsto.

Najveći gubitnici srpske privatizacije su radnici, koji su masovno ostali bez posla, a stočni fond je i bukvalno desetkovan. Tek sa 30 odsto učestvuje u bruto domaćem proizvodu poljoprivrede, a trebao bi najmanje sa 60 odsto! On se i dalje godišnje smanjuje za dva do tri odsto!

Uz pomoć države

Privatizacija oranica predstavlja osmišljenu pljačku uz pomoć države! Današnji srpski veleposednici imaju znatno veće posede nego što su ih u Vojvodini imale porodice Dunderski, Kote i Fernbah, uoči Drugog svetskog rata! Oni su zajedno posedovali oko 11.200 hektara plodne zemlje (prvi 4.900, druga 3.800 i treća 2.500). Sve to nije ni polovina onoga što danas imaju recimo „MK Grupa“, „Delta“, „Matijević“... Najviše privatizovanih njiva je

u Vojvodini koja zvanično ima oko 1,6 miliona hektara obradivog zemljišta (od čega je oko 1,1 miliona hektara u privatnoj, oko 300.000 hektara u državnoj i oko 130.000 hektara u društvenoj i zadružnoj svojini. Prema poslednjem popisu u Vojvodini postoji oko 146.000 vlasnika obradive zemlje. U tome 1.285 Vojvodana poseduje oko 210.000 hektara zemlje. Prosečna veličina njihovih gazdinstava je 163 hektara. Uz to, još njih 71 ima posede od 300 do 500, a 25 od 500 do 1.000 hektara. Treba reći i to da je i pre ove poslednje privatizacije zemljište u Srbiji, čak 95 odsto poseda, bilo u privatnom posedu, (seljaka i onih kojima je to bila dodatna delatnost uz redovan posao). Tada su samo veliki kombinati koje smo uništili (osim PKB i PIK „Bečej“) bili u državnom vlasništvu. PIK „Bečej“ sad ponovo očekuje privatizaciju, ali je cilj da se kombinat više ne rasparčava.

Svi oni daleko su od današnje velike četvorke koja, ukupno obrađuje više od 100.000 hektara u Srbiji, što sopstvenom zemljištu dobijenog kupovinom nekada moćnih kombinata, što državne zemlje koju su, u zakup, dobili u privatizacionom paketu ili je zakupili docnije.

Reč je o Miodragu Kostiću čiji je najveći pojedinačni pazar ubila indijska „Agronija“ (oko 8.500 hektara), a koji trenutno u Srbiji i Ukrajini obrađuje, ugovara proizvodnju i trgovinu na oko 265.000 hektara zemlje! Od 2000. godine u vlasništvu sistema MK Group su (šećerane Fabrike u Pećincima, Vrbasu, Kovačici i Baču), više od 10 poljoprivrednih preduzeća („Agronija“, „Đuro Strugar“, „Labudnjača“, „Vojvodina“, „Panonija“, „Elan“) trgovinski i skladišni kompleksi („Granex-port“, „Žito Bačka“) koji su uspešno restrukturisani i objedinjeni u moderne i visokoprotivne kompanije orijentisane na izvoz. Nakon zapaženih rezultata u agraru Srbije, napravljen je znatan iskorak – MK Group započinje poljoprivredne aktivnosti u Ukrajini. Tako je 2006. godine osnovano Greenfield preduzeće pod nazivom „Agro Invest“ Ukrajina. Ostale uspešne kompanije, članice MK Group sistema su: Carnex – vrhunski brend u mesnoj industriji, MK

Razlika u ceni

Tajkuni su u poslednjoj deceniji uz mahinacije i „štelovanje“ tendera dobili oko 300.000 hektara zadružne i državne zemlje u Vojvodini! Svi oni, posede su platili manje od 500 evra po hektaru. Odnosno, toliko je plaćano samo kombinatima! Sve što je prodavano, procenjavano je ukupno, od oka. Bez posebnog izdvajanja obradive zemlje!

Danas je cena hektara najkvalitetnije obradive zemlje u Vojvodini oko 15.000 evra, pa nije teško izračunati koliko su novi vlasnici zaradili samo na razlici u ceni zemljišta koja je u međuvremenu i narasla.

Fintel Wind, pionirski projekat u Srbiji u oblasti „zelene“ energije, MK Mountain Resort, prestižni skijaški centar na Kopaoniku, M&V Investments, vodeće brokersko – lidersko društvo i MK IT Business Solutions – SAP Silver Partner. Sredinom 2013 godine Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) je dokapitalizovala MK Group što predstavlja potvrdu kvaliteta i kredibiliteta grupe, kao i podsticaj za dalji razvoj i unapređenje svih aspekata poslovanja. Početkom 2014. godine kompanija Sunoko, članica MK Group, preuzela je većinski deo akcija AIK banke. Kompletna kompanija godišnje ostvaruje oko 650 miliona evra prometa!

Tu je i Miroslav Mišković, koji je, u Staroj Pazovi, kupio „Napredak“ (7.100 hektara), a u Apatinu „Jedinstvo“ (6.820 hektara), Đorđiju Nicoviću, koji je bio privatizovao nekada čuveni PIK „Bečej“ (sa tadašnjih oko 11.600 hektara) i, najzad Petru Matijeviću čija najveća pojedinačna kupovina je bajmočka „Ravnica“ (oko 5.000 hektara)! Nakon oglašavanja za prodaju još 502 državne firme, u septembru 2014. godine, kako nezvanično saznajem Petar Matijević je bio zainteresovan da kupi još 10 poljoprivrednih preduzeća koja imaju atraktivno poljoprivredno zemljište. Među njima su „Bačka“ u Sivcu, PIK „Zemun“ i druga sa liste za prodaju. Ako on kupi samo nekoliko firmi ima šansu da bude najveći veleposednik u Srbiji! Posle toga se prvi put dogodilo da domaći tajkun kupuje zemlju od stranog. Tako je Matijević od „Agrokora“ (Hrvatska) u 2015. godini kupio imanje od oko 4.500 hektara... To nisu jedina gazdinstva koja su oni u poslednjoj deceniji kupili okružujući svoje i za evropske prilike velike posede, naprotiv.

Dakle, namerno guranje poljoprivrednih preduzeća u stečaj, a potom njihova prodaja u bescenje, bio je jedan od metoda kojim su se pljačkale plodne, najčešće vojvođanske oranice. U proteklih desetak godina na ovaj način tajkuni, kriminalci i sumnjivi biznismeni sa sumnjivim novcem, pokupovali su za male pare zemlju i voćnjake, ali i farme, mehanizaciju, objekte...

Dakle, od 5,1 miliona hektara poljoprivrednih površina u Srbiji, su u vlasništvu paora, države i tajkuna (domaćih i stranih)! To je i odgovor čija je danas naša zemlja!

(Nastaviće se)

Stranci vlasnici zemlje u Srbiji

„Baltic properti investments“ (Irska)	10.500 hektara
„Agrokor“ (Hrvatska)	6.000 hektara
CBA (Mađarska)	2.650 hektara
Žito grupa (Hrvatska)	2.000 hektara

SALAŠ NOČAJSKI • GORAN ČUPIĆ, RATAR I STOČAR

Mnogo novca proturiš, a malo ostane

Tokom niza godina bavljenja stočarstvom Goran Čupić i njegova porodica su mnogo toga obnovili u domaćinstvu, na objektima i mehanizaciji, tako da sada može da obrađuje više zemlje nego što radi i odgaji mnogo više stoke, ali on gleda svoju računicu

Poljoprivrednik **Goran Čupić** iz Salaša Nočajskog jedan je od onih Mačvana koji su ostali u selu, sa roditeljima, i nastavili porodičnu tradiciju bavljenja poljoprivredom. On živi sa majkom i bratom, a odlučio je da se bavi stočarstvom proizvodnjom, tačnije tovom junadi. Trenutno u tovilištu ima oko 30 grla, iako je kapacitet tovilišta duplo veći.

Počeo sam sa tovom junadi pre osam godina, do tada sam se bavio gajenjem svinja i isporukom mleka i to je trajalo godinama. Loša cena je razlog mog prestanka bavljenja stovinarstvom, a kada je stanje postalo takvo da se dalje nije moglo, rasprodali smo krmače i prasad, preorjentisali se na junad i krave. Kada je i sa mlekom počelo nestabilno stanje, odlučili smo da problem rešimo smanjenjem proizvodnje - objašnjava Goran Čupić svoje poslovno opredeljenje.

Godinama su se Čupići bavili stočarstvom, u njihovom selu više porodica ima do i preko 100 komada junadi i bikova, ali je mnogo više domaćinstava sa manjom proizvodnjom.

Poslovali smo godinama sa klanicom „Janković“ u Lačarku, još radimo još sa njima, ali sam poslednju turu stoke isporučio jednoj izvoznicičkoj firmi iz Lipolista budući da su imali veću otkupnu cenu - otvoreno kaže Goran Čupić i dodaje kako goveda tovi maksimalno 11 do 12 meseci, jer šta za to vreme napravi - najrentabilnije je pošto je najmanji utrošak hrane. To je prirast od 520 do 550 kilograma maksimalno, zavisno od ture.

Goran Čupić

Radni dan ovog stočara nije drugačiji od radnih dana ostalih ljudi u selu. Ustaje, kaže, „kao za školu“, oko pola sedam, nahrani stoku sa članovima porodice, za to mu otprilike treba pola sata do sat, a hranu obezbeđuje na njivama koje sam obrađuje. Ove godine je sejao tri hektara lucerke, šest do sedam hektara soje, toliko pšenice i kukuruza. Soja i pšenica su mu bile višak, ali je morao da ih gajim zbog plodoreda, odnosno zbog održavanja sastava zemljišta.

Bez obzira što se ne bavim čisto ratarstvom ispitujem kvalitet zemljišta redovno, ali mi nije jasno zašto mnogi od nas dobijaju, otprilike, iste rezultate tog postupka. Da li je u pitanju ista zemlja ili sličan postupak tretiranja zemljišta ne znam. Ja sam uveo praksu da desetak hektara đubrim stajnjakom, da

Čupić ima svu neophodnu mehanizaciju

bacam i osnovno đubrivo na pšenicu, a za kukuruz upotrebljavam samo osnovno đubrivo - dodaje Čupić. Lagerovanje stajnjaka iz njegovog tovilišta mu nije problem, jer ga iznosi i razastire na njive.

Kada je svojevremeno pravljeno njihovo tovilište, napravili su ga od starih štala koje je njegov pokojni otac gradio. Porodica je kasnije napravila objekat za smeštaj 20 bikova, a u nizu objekat za još 20 komada. To je objekat ukupne veličine 22 metra dužine i šest metara širine. Njegov kapacitet nije popunio, jer trenutno ne vidi u računici adekvatnu zaradu za sebe, već samo rad za druge. Zato ne proširuje tov.

Počeli smo sa kreditima, a za ovo ne može da bude dovoljan kredit uzet na 18 ili 24 meseca, da vratiš pare za godinu dana i imaš zaradu. Posebno ako uletiš u lošu situaciju. Počeli smo onda kada je grejs period bio povoljan i kada je trajao dovoljno dugo da možeš da radiš i

živiš lagodno, vraćaš dug i povećavaš broj stoke. Sada naše ministarstvo daje kredite na 18 meseci i na godinu dana, ali se za šest meseci se mora plaćati prva rata - upoređuje Goran Čupić uslove bankarskog kreditiranja nekad i sad.

Iako registrovani stočari imaju pravo na korišćenje zemlje u državnj svojnini po osnovu prava, ovaj poljoprivrednik to do sada nije koristio, jer je skup zakup. U Mačvi je zakup oko 200 evra po hektaru, jer je zemlja lošija po kvalitetu i ostvarenom prinosu, a ugovara se zakup na pet godina. Tako se obrađuje zemlja kako treba, dodaje Čupić, a kada se uzima na kraće vreme za zakupca je neizvesno ulaganje i trud.

Tokom godina bavljenja tovom bikova Goran Čupić i njegova porodica su mnogo toga obnovili u domaćinstvu, na objektima i mehanizaciji. Obnavljao je kuću, gradio nov objekat, kupio je silo drnčeve,

uvozio polovne mašine i kupio novu tešku tanjiraču.

Imam mehanizaciju da bez problema mogu da radim 50 hektara zemlje. Radim usluge na zemlji za druge, a pre svega kada uradim svoj posao - ističe Goran.

Ove godine je Čupić je rešio da radi samo sa svojim novcem, bez kredita i uradi šta može. Isporučili su sve što su imali za prodaju u tovilištima, a potom ih napunili stokom tako da nemaju praznog hoda. Kupuje stoku različitog uzrasta, mesec dana ih drži u karantinu i kasnije prebacuje u boksove po urastu.

Tako će biti i kasnije ukoliko se ne promeni stanje sa kreditima. Problem je i državni dinarski kredit. Cele godine je težak plasman. Kažu da nema junadi, a naša teško idu na tržištu. Kupujem ih na pijaci u Šapcu, zato što mi je najbliža. Imam svoje prodavce, steklo se međusobno poverenje i razumevanje. Tokom godine smo gledali da izmirimo obaveze prema državi, a ako imam nešto prekne plaćam svoje obaveze, jer dug nije dobar drug pa mi mogu doći izvršitelji, a to se tek ne isplati - zaključuje Goran Čupić.

I pored svih teškoća Goran Čupić će nastaviti da se bavi stočarstvom. Mačva nema mnogo plodne zemlje, pa se ljudi uglavnom bave voćarstvom, povrtarstvom ili u stočarstvom. Ovo poslednje ovaj meštani Salaša Nočajskog je navikao da radi zato drugi posao ne bi počinjao. Svestan je da raditi treba, da mnogo novca prodje kroz ruke poljoprivrednika, ali da malo ostane.

S. Đaković

AKTUELNOSTI

NOVI SAD • BESPOVRATNA SREDSTVA POLJOPRIVREDNICIMA

Za plastenike i protivgradne mreže - 72 miliona

Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo organizovao je sredinom meseca dodelu novih 106 ugovora vojvođanskim poljoprivrednicima, koji su putem konkursa dobili bespovratna sredstva za plastenike i podizanje protivgradnih mreža.

Ugovore u ukupnom iznosu od 72 miliona dinara, poljoprivrednicima je u Privrednoj komori Vojvodine je uručio potpredsednik Pokrajinske vlade i resorni sekretar Branislav Bogaroški.

Potpredsednik Bogaroški je, pred početak potpisivanja ugovora sa korisnicima ovih sredstava, istakao predstavnicima medija da resorni sekretarijat polako privodi kraju konkursne aktivnosti iz 2015. godine. Naveo je da će sa

Korisnici bespovratnih sredstava

današnjim potpisivanjem ugovora, biti upravo završen ovogodišnji ciklus u okviru programa na-

menjenih plasteničkoj proizvodnji i protivgradnim mrežama.

- Mogu istaći da smo zadovolj-

ni rezultatima iz ove godine. Novih 350 hektara će se naći pod protivgradnom mrežom. Od momenta kada smo krenuli sa ovom merom, pa do sada, malo nam fali da imamo 1.000 hektara pod ovom zaštitom. Ukupno 18 ugovora, u vrednosti od 50 miliona dinara, namenjeno je protivgradnim mrežama, dok je za plastenike ove godine uloženo u 192.000 metara kvadratnih novog plasteničkog prostora. Ukupno 88 ugovora korisnicima novog plasteničkog prostora, čija je ukupna vrednost 22 miliona dinara. Time su gotovo iscrpljena sredstva predviđena za ovu godinu. Ostatak sredstava od par miliona dinara, s obzirom da je reč o namenskim sredstvima, biće prenesena u narednu godinu - izjavio

je potpredsednik Bogaroški.

Interesovanje je ove godine bilo veće u odnosu na ranije godine, kada je u pitanju ovaj konkurs. Prema rečima potpredsednika Bogaroškog, jedan od razloga za veći broj aplikacija je i izmena načina dosadašnjeg konkurisanja, koje je Sekretarijat uveo od ove godine. Pre svega, kako je rekao, obezbeđivanjem podrške pokrajinskih fondova sa kreditnim sredstvima za one koji žele da konkurisu a nemaju sopstvena sredstva, kao i otvaranje mogućnosti da se konkurise i sa predračunom. Naime, na taj način ljudima koji žele da investiraju, data je sigurnost da će dobiti sredstva ukoliko završe svoju investiciju.

S. P.

PROIZVODNJA MRKVE

Uskladiti proizvodnju sa principima dobre proizvodne prakse

Osim dobre prakse u proizvodnji, u cilju ispunjavanja savremenih zahteva potrošača, naši proizvođači treba da se posvete kontroli, pakovanju i uvođenju standarda kvaliteta i na taj način postanu konkurentni, a njihovi proizvodi traženi i prepoznatljivi

Piše: Đuro Paić, PSS Ruma

U proizvodnji mrkve se radi ostvarivanja visokih prinosa i kvaliteta korena, agrotehničkim merama mora obezbediti optimalan, kontinuiran rast tokom čitave vegetacije. Izražene promene vlažnosti, nedostatak hraniva ili loša priprema zemljišta izaziva smanjenje prinosa i kvaliteta zadebljalog korena.

Dominantan način proizvodnje je direktna setva, ali za određene namene može da se primeni i proizvodnja iz kontejnerskog rasada.

Mrkva spada u grupu povrća sa velikim zahtevima prema zemljištu, posebno su važne fizičke osobine. Zahteva plodna, srednje laka i laka zemljišta. Osetljiva je na reakciju, teško podnosi kisela zemljišta, odgovaraju joj blago kisela do neutralna (pH 5,0-7,0).

Kao predusevi odgovarajuće su strnine, leguminoze, trave od ratar-skih useva, paradajz, paprika, boranija, spanać.

U kombinovanom plodoredu najbolje uspeva posle strnih žita, koje omogućuju blagovremenu i dobru obradu zemljišta.

Ne treba je gajiti posle korenastih vrsta. Poželjne susedne kulture su crni i beli luk, praziluk, rotkva i rotkva. Na isto mesto dolazi tek posle četiri godine.

Obrada zemljišta

U zavisnosti od vremena proizvodnje, vrši se i osnovna obrada zemljišta. Za prolećnu i jesenju setvu, obrada se obavlja na dubini 35-40 cm. Ukoliko bi se zemljište plitko obradilo, postoji opasnost od pojave deformacija na korenu.

Poželjno je u jesen, posle oranja izvršiti ravnjanje (ravnjač, tanjirača ili „kongskilder“).

Za kasnu, letnju setvu, obrada se vrši pliće, do 25 cm, uz obaveznu predsetvenu pripremu. Obrada se vrši pri vlažnosti zemljišta 60% PVK. Predsetvena priprema otkla-

Slika 1. Združeni usevi crni luk i mrkva, biofarma

nja nedostatke osnovne obrade. Stvara se tvrda podloga na dubini 2-3 cm i rastresiti pokrivač. Tvrda podloga uspostavlja kontakt između korenka i zemlje, a rastresiti površinski sloj olakšava nicanje nežnih kotiledona. [1]

Đubrenje

Mrkva dolazi na drugo mesto u plodoredu, iza kultura koje su đubrene stajnjakom.

Đubrenje se obavlja na bazi podataka o plodnosti zemljišta, planiranog prinosa i đubrenja prethodne kulture. Deset tona prinosa mrkve, iznosi iz zemljišta 32 kg azota, 15 kg fosfora, 60 kg kalijuma i 40 kg kalcijuma. Prilikom unošenja hraniva, treba koristiti formulacije đubriva koje imaju veći sadržaj fosfora i kalijuma. Od planirane količine treba dve trećine uneti u jesen, a jednu trećinu pred setvu. Prihranjivanje treba obaviti posle nicanja, pri pojavi prvih pravih listova, sa 50 kilograma čistog azota po hektaru. U zavisnosti od analize zemljišta, ova količina se treba korigovati.

Setva

Setvu mrkve obaviti ranije u februaru ili martu, sejalicom za povrće „Stenhi“, „Nibeks“ i druge. U praksi je najbolje rezultate pokazala „Stenhi“ sejalice sa duplim trakama po šemi 45 cm razmak redova, 7 cm širina reda i razmak u redu 3 cm. Dubina setve 1,5 do 2,5 cm. Utrošak semena je 3-4 kg po hektaru, sklop biljaka je 70-100000 po hektaru. Posle setve se vrši valjanje, najbolje nazubljenim valjkom „Kembriž“. Način setve uslovljen je veličinom proizvodne površine i mehanizacijom. Osim setve na ravnoj površini, mrkva se seje i na gredi.

Gredice mogu biti širine 50 cm ili 100 cm. Setva na gredice može biti u jednu, dve, tri ili četiri dvoredne trake. Gredice mogu biti i uzane, setvene površine 20 cm.

Nega

U proizvodnji mrkve osim opisanog prihranjivanja u delu o đubrenju, primenjuju se navodnjavanje, međuredna obrada i zaštita.

Mrkva izuzetno reaguje na navodnjavanje. Prvo zalivanje se vrši posle setve 10-15 mm/m². Drugo zalivanje je posle nicanja 10-15 mm. Treće, četvrto i peto zalivanje se vrši u toku vegetacije 25-30 mm/m².

Međuredna obrada

Prva kultivacija se vrši posle nicanja i porasta mrkve u fazi 3-4 lista. U toku vegetacije je potrebno izvršiti 3-4 kultivacije u razmaku 10-15 dana.

Zaštita mrkve od korova

Suzbijanje korova u kulturi mrkve je najdelikatnije u poređenju sa ostalim povrtarskim kulturama. Mehaničko uništavanje korova je otežano zbog gustine setve, pa uz

Slika 2. Priprema mrkve za pakovanje

agrotehničke mere i plodored, primena herbicida je značajna. Izbor preparata i vreme tretiranja zavisi od stanja i zakorovljenosti zemljišta i prisustva dominantnih korovskih vrsta [1]. Primenuju se dva tretiranja, prvo posle setve, pre nicanja preparati sa aktivnom materijom pendimetalin 5 l/ha ili a.m. metolalor 3l/ha. U toku vegetacije, kada korovi dostignu veličinu 5-10 cm, a mrkva debljinu olovke, vrši se tretman preparatima a.m. cikloksidim ili fluazifol-p-butil, protiv divljeg sirka i drugih uskolisnih korova.

Vađenje mrkve i priprema za tržište

Pravilno određivanje tehnološke zrelosti mrkve i vremena vađenja od bitnog je značaja za dužinu čuvanja. Mrkva može da se vadi ručno, podrivanjem, izoravanjem ili pomoću specijalnih vadilica.

Odsecanje lisne mase obavlja se kad se biljke dopreme iznad elevatora koji korene odnosi u prikolicu, a list ostaje na njivi. Mrkva namenjena za čuvanje ne pere se, nego se samo odstrane netržišni korenovi.

Mrkva koja je namenjena za plasman posle vađenja, detaljno se pe-

re, vodeći računa o kvalitetu vode i sortira prema standardima. Može i da se kombinuje sa ostalim svežim povrćem, izrenda za salate, zamrzava, suši ili prerađuje.

Zaključak

Veoma je važno, dosadašnje sisteme proizvodnje povrća, a naročito mrkve koja je značajno zastupljena u ljudskoj ishrani od najranijeg uzrasta, uskladiti sa principima dobre proizvodne prakse. U tekstu je opisan niz agrotehničkih mera koje pravovremenom primenom mogu značajno smanjiti upotrebu agrohemikalija i time doprineti da dobijemo zdravstveno bezbedne proizvode uz očuvanje agroekosistema. Osim dobre prakse u proizvodnji, u cilju ispunjavanja savremenih zahteva potrošača, naši proizvođači treba da se posvete kontroli, pakovanju i uvođenju standarda kvaliteta i na taj način postanu konkurentni, a njihovi proizvodi traženi i prepoznatljivi.

Literatura:

[1] Prof. dr Mihail Đurovka, 2008, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad, Gajenje povrća na otvorenom polju

Slika 3. Pakovanje mrkve u kombinaciji sa graškom

Slika 4. Mrkva, izrendana, pripremljena za salate

Stanje ratarskih, voćarskih i povrtarskih kultura

Na području delovanja RC Vrbas, lokalitet Vrbas, registrovana su oštećenja i larve pagusenice repičine, lisne ose, *Athalia rosae*. Utvrđen je index napada 1,5. Osim prisustva larvi repičine lisne ose, uočene na naličju listova i vaši, *Aphididae* spp. i cikade.

Repičina, lisna osa u našim uslovima ima dve do tri generacije godišnje. Prva generacija nije štetna, jer se zadržava na korovskoj flori, dok larve druge i treće generacije prave štete na usevima uljane repice i drugih krstašica. Jesenja ishrana pagusenica zavisi od vremenskih uslova: ukoliko nastupi period toplog i suvog vremena, produžiće se period ishrane u jesenjem periodu. Kritičan broj pagusenica je 1 larva / biljci, ili 50/m². Suzbijanje se izvodi kad su pagusenice manje od 10 mm (zbog manje otpornosti prema insekticidima), na osnovu stvarne biološke potrebe, tj. kada njihova brojnost dostigne ekonomski prag. Smanjenju populacije repičine lisne ose učestvuju prirodni neprijatelji, parazitoide jaja. Registrovani insekticidi:

1. Decis 2,5EC (a.m. deltametrin), 0,2-0,3l/ha
2. Grom (a.m. lambda cihalotrin), 0,2-0,25l/ha
3. Talstar 10Ec (a.m. bifentrin), 0,1-0,2l/ha

Zaštita breskve

Na teritoriji RC Novi Sad breskve rane grupe zrenja (Mejfafjer) nalaze

Treba zaštititi zasade koštičavog voća

se u fazi 80% lišća žuto i opalo, dok se breskve srednje ranih (Kaldezi) i kasnih grupa zrenja (*Indipendens*) nalaze u fazi početka obezbojavanja i opadanja lišća.

Zasade koštičavog voća neophodno je zaštititi preparatima na bazi bakra nakon opadanja 70 do 80% lisne mase. Cilj ovog tretmana je dezinfekcija rana koje nastaju prilikom opadanja lišća. Kroz ove ranice može doći do infekcije bakterijom *Pseudomonas syringae* pv. *syringae*, kao i gljivama *Stigmata carpophilla* prouzrokovavača šupljikavosti lista i *Cytospora cincta* prouzrokovavača rak rana i sušenja voćaka. Takođe, dolazi i do smanjenja infektivnog potencijala patogena u sledećoj godini

kao što su prouzrokovani kovrdžavosti lista breskve *Taphrina deformans* i gljive iz roda *Monilia*.

Tretman treba izvesti po mirnom i suvom vremenu, kada je temperatura vazduha iznad 5°C.

Registrovani preparati na bazi bakra:

- Bakarni oksihlorid 50 (Cu iz bakar-oksihlorida) 0,75%
- Blauvit (Cu iz bakar-hidroksida) 1%
- Cuproxat (Cu iz bakar-sulfata troboznog) 0,25-0,35%

Beli luk - pojava nematoda i bolesti

Tokom vizuelnog pregleda glavica belog luka sa lokaliteta Mihajlovo uočene su sklerocije parazita *Sclerotium cepivorum* prouzrokovavača bele truleži luka. Na glavicama luka nisu ispoljeni simptomi, ali nakon uklanjanja ovojnih listića čenova uočili smo beličastu prevlaku sa prisutnim sklerocijama.

Pregledom uzoraka pod mikroskopom uočeno je prisustvo nematoda u vidljivim šupljinama na površini čenova u unutrašnjosti glavice. Šupljine su locirane u osnovi i na vrhovima glavica odakle kreće da se širi nekroza koja negde zahvata i čitave čenove.

U unutrašnjosti nekrotičnog tkiva uočili smo prisustvo bele micelijske prevlake gljive *Fusarium* spp.

Preporuka proizvođačima je da obavezno za jesenju sadnju upotrebe zdrave, neoštećene čenove belog luka.

Simptomi crvenila

Crvenilo kukuruza i setva pšenice

I tokom ove proizvodne godine, na teritoriji RC Novi Sad, registrovano je prisustvo simptoma crvenila u usevima kukuruza. Ovu bolest na kukuruзу prouzrokuje stolbur fitoplazma.

Simptomi oboljenja ispoljavaju se u vidu crvenila na listu, centralnom nervu i stablu kukuruza. Na klipu dolazi do različitih deformacija i poremećaja u sazrevanju. U odmaklim fazama razvoja bolesti dolazi do potpunog sušenja biljaka.

Stolbur fitoplazma se prenosi pomoću cikade *Reptalus panzeri*. O prisustvu ove cikade u usevima kukuruza informisali smo vas sredinom juna.

Ova cikada ima jednu generaciju godišnje. Prezimljava u trećem sta-

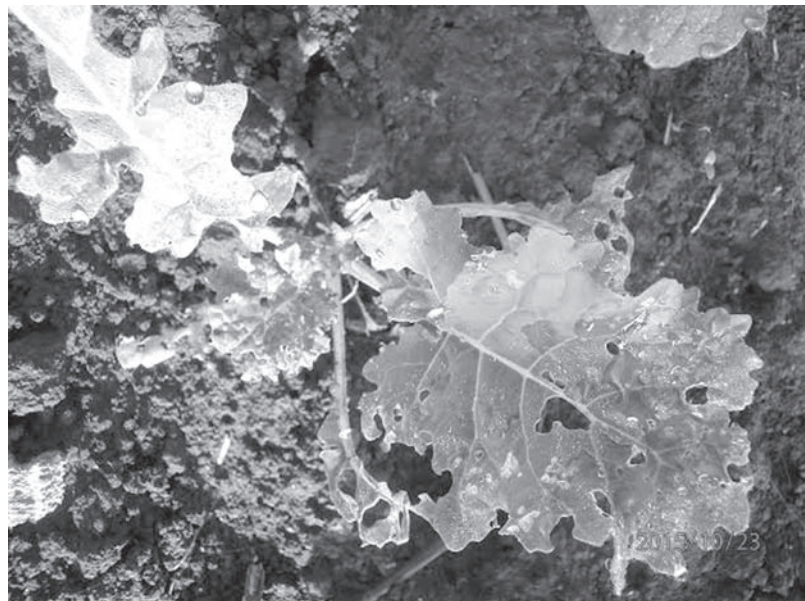
dijumu larve na korenu pšenice. Na proleće larve prolaze kroz četvrti i peti razvojni stadijum, a odrasle jedinke se pojavljuju u junu i odlaze na kukuruz.

Sve do kraja jula hrane se floemskim sokovima na biljkama kukuruza. Ženke polažu jaja oko korena kukuruza na kome se hrane larve.

Ukoliko se posle kukuruza kao naredni usev poseje pšenica, larve neometano nastavljaju svoj razvoj na korenu pšenice. Pored pšenice i kukuruza i divlji sirak je domaćin ove cikade.

Stolbur fitoplazmu mogu preneti samo prethodno inficirane cikade.

Preporuka: Pšenicu ne sejati na parcelama na kojima su se ove godine registrovali simptomi crvenila na kukuruзу. Na ovaj način može se smanjiti brojnost cikada i umanjiti rizik od pojave crvenila kukuruza u narednoj sezoni.

Oštećenja od ishrane pagusenica *Athalia* r.

Mladi stadijum pagusenice *Athalia* r.

Cikade na listu uljane repice

ŠID • POVRTAR MIŠA KOLAR, PROIZVOĐAČ MLEVENE ZAČINSKE PAPRIKE

Porodična tradicija duga pola veka

Da bi se paprika osušila na temperaturi od oko 50 stepeni celzijusa potrebno je od osam do 10 sati. Nakon toga se rasprostire da se prohladi, a onda se melje. Posle mlevenja mora malo da odstoji, pa se pakuje u papirne vreće koje se zatim stavljaju u najlonske da paprika ne bi povukla vlagu

Više od pola veka porodica Miše Kolar bavi se proizvodnjom jednog od najtraženijih začina, crvenom mlevenom paprikom. Ovaj posao započela je Mišina majka, koja je papriku tucala u starom avanu. Taj metalni avan još uvek se čuva i on u kući ima posebno mesto, iako se odavno više ne koristi s obzirom je proizvodnja sada znatno osavremenjena.

Mati je tucala male količine paprike, više za kućnu upotrebu i za komšiluk, a tek kada sam ja stasao počeli smo time intenzivnije da se bavimo. S obzirom da u Šidu u to vreme niko nije mleo sušenu papriku, morao sam da je nosim u Gložane, u Bačku. U to vreme je radila Mesna industrija "Šid", koja mi je bila najveći kupac. Njima sam isporučivao oko 300 do 400 kilograma godišnje, a oni su tu papriku koristili isključivo u proizvodnji sremskog kulena, po kome su bili poznati. Seme za papriku koju meljem već godinama uzimam iz Mađarske, tako da su naše mušterije već navikle na njen kvalitet. Cena jednog kilograma mlevene paprike, bez obzira da li je reč o ljutoj ili slatkoj, iznosi 10 evra, u dinarskoj protivvrednosti, što smatram da nije mnogo s obzirom na to koliko se rada i sredstava uložiti dok se stigne do finalnog proizvoda. Jer, da bi se paprika osušila na temperaturi od oko 50 stepeni celzijusa potrebno je od osam do 10 sati. Nakon toga se raširi da se prohladi, a onda se pristupa mlevenju. Posle mlevenja mora malo da odstoji, pa se pakuje u papirne vreće koje se zatim stavljaju u najlonske da pa-

Miša Kolar iz Šida

prika ne bi povukla vlagu. U prvoturi ove godine imam oko 400 kilograma, a nakon druge berbe mislim da ću imati još oko 200 kilograma osušene paprike – priča Miša Kolar i dodaje da je za jedan kilogram sušene paprike potrebno oko osam kilograma sveže.

Iako je 31 godinu bio zaposlen u "Imlekovom" pogonu u Šidu, Miša je uspevao paralelno da se bavi i poljoprivredom. Obradivao je imanje površine oko deset jutara, a kada se oženio počeo je zajedno sa suprugom da se, pored ratarstva, bavi i povrtarstvom.

Kada je firma propala, a to je bilo pre pet godina, bio sam prinuđen da se baziram samo na po-

Seme za papriku koju meljem već godinama uzimam iz Mađarske, tako da su naše mušterije već navikle na njen kvalitet. Cena jednog kilograma mlevene paprike, bez obzira da li je reč o ljutoj ili slatkoj, iznosi 10 evra

ljoprivredu. Međutim, od samog ratarstva nema mnogo vajde ukoliko čovek ne obrađuje neke velike količine zemlje, što ja nisam imao. Zato sam se odlučio da pređem na plasteničku proizvodnju povrća. Počeo sam četiri plastenika, dva po četiri ara imam na njivi, a ovde kod kuće imam još četiri plastenika po dva ara. Tokom proteklih godina dokupljivao sam još zemlje, a nešto sam uzeo i u arendu. Od povrća smo uspevali dobro da živimo i da prosperiramo prvih par godina, sve dok nije nastupila ova kriza. U poslu nam se u međuvremenu pridružio i sin, tako da sada naša porodica gaji sve vrste povrća, odnosno tokom cele sezone imamo uvek po dve tri kulture u ponudi – priča o svom porodičnom poslu Miša Kolar iz Šida, dodajući da svu robu plasira uglavnom na šidsku pijacu.

Mlevena paprika čuva se na suvom mestu

Čuvanje paprike

Dobro pripremljena paprika može da se čuva i šest meseci. Da bi za to vreme sačuvala svoj kvalitet, potrebno je da se biraju zdravi plodovi, odnosno da nema trulih ko-

ji bi se sušili. Takođe, neophodno je da bude dobro osušena i da se čuva na suvom i tamnom mestu – kaže proizvođač mlevene začinske paprike Miša Kolar iz Šida.

Kaže da je danas postalo sve teže živeti od ovog posla, s obzirom da se cena povrća uglavnom nekoliko sezona ne menja, dok se cena repromaterijala stalno povećava i dodaje:

Ove godine navršavam 40 godina poljoprivrednog staža kojeg sam sebi uplaćivao, tako da

se nadam uskoro i nekoj penziji. Kada se to desi smanjiću obim posla, ali neću odustati od plastenika, mada je to jako težak i zahtevan posao koji traži velika ulaganja.

S. Mihajlović
Foto: M. Mileusnić

STARA PAZOVA • PORODICA MAJORSKI U PAPRICI VIDI PERSPEKTIVU

Probna proizvodnja začinske paprike

Žele da u domaćoj radinosti zaokruže proces proizvodnje začinske paprike, od proizvodnje na njivi do finalnog proizvoda

Od 1996. godine, kako je nastupio „Lifam“, Mišo Majorski iz Stare Pazove se bavi poljoprivredom, uglavnom ratarstvom, mada je u početku bilo malo i povrtarstva. I sada su, kako kaže, došli na ideju da krenu u malo intenzivniju proizvodnju, a opredelili su se za začinsku papriku jer se njenom proizvodnjom na ovim prostorima niko ozbiljnije ne bavi.

Proizvodićemo slatku i ljutu začinsku papriku. Ovo je bila probna godina, da uhvatimo neku tehnologiju proizvodnje. To nije tako jednostavno. Proizvesti na njivi možemo, ali da se finalizuje proizvod, treba imati opremu, sušaru, seckalicu, mlin, ambalažu... Nije to tako naporan proces. Ove godine nabavili smo nešto od te opreme i isprobali. Imali smo petnaestak ari začinske paprike i to smo preradili. Inače, začinska paprika se ne rasađuje, nego sejalicom direktno seje u zemlju, kao soja i imate rizik da sva nikne. Nicanje traje više od mesec dana – objašnjava naš domaćin, nagovestivši da će dogodine sejati deset puta više ove paprike, i da zbog sve učestalijih sušnih godina razmišlja o postavljanju sistema za navodnjavanje.

Ovogodišnji prvi rod u probnoj proizvodnji zbog suše je bio loš, ali su drugi i treći bili znatno bolji. Mišo i supruga Vlasta papriku su brali ručno, prosto da vide kako to izgleda,

Mišo i Vlasta Majorski

a, a već iduće godine to će se raditi drugačije.

Za kilogram mlevene, treba sedam kilograma sirove paprike – objašnjava Majorski i dodaje da je probna proizvodnja završena, paprika je spakovana u kesice i kad

krene svinjokolj, oni se nadaju mušterijama.

Uspeli smo da napravimo kvalitetnu začinsku papriku i zadovoljni smo učinkom bez obzira na sušnu godinu. Ljudi ovde u Pazovi začinsku ljutu papriku mogu i da naprave, ali slatku

Začinska paprika – finalni proizvod

ne mogu. Slatka i ljuta paprika se ne smeju sejati na istoj parceli, jedna pred duge. Moraju se razdvojiti. Mi smo sejali na dve parcele, da ne bi došlo do ukrštanja – rekoše domaćini koji od 1996. godine imaju registrovano poljoprivredno gazdinstvo.

Svakako, da se s četvrt jutra začinske paprike može ostvariti veća zarada nego da je na toj parceli bila koja druga ratarska kultura i zbog toga su i krenuli u probnu proizvodnju. Od kukuruza i soje neće odustati, ali će

polako samnjivati površine. Ove godine pod tim ratarskim kulturama imali su oko 60 jutara, više iz zakupa, nego svoje zemlje, i ostvarili su solidan prinos, bez obzira na vremenske uslove.

Ali ako proizvodnja začinske paprike kreće kako valja, naši sagovornici planiraju da smanje parcele pod zakupom.

Zato smo krenuli u proizvodnju začinske paprike da bi se rešili zakupa – rekao nam je na kraju Mišo Majorski.

G. M.

Organska proizvodnja je budućnost

Osam udruženja žena u Vojvodini dobilo je priliku da učestvuje u projektu edukacije i primene principa organske proizvodnje hrane. Među njima je i Udruženja „Višnja“ čije članice hoće da kroz svoj projekat „Višnje za Višnju“ proizvode ovo voće na zdrav način

Svi učesnici pokrajinskog projekta

Organska ili biološka proizvodnja hrane je veliki pokret koji nastoji u svetu da unapredi poljoprivredu lišavajući je svih sastojaka koji su štetni za čoveka i prirodnu okolinu. Poljoprivrednici i naučnici koji rade na razvoju organskog gajenja nastoje da do tančina razumeju prirodne procese proizvodnje hrane, da bi ga učinili u potpunosti zdravim. Ovaj način proizvodnje već je prisutan u 160 zemalja, a njime se bavi blizu dva miliona proizvođača. U cilju motivisanja organske proizvodnje, kao modela ruralnog razvoja u Vojvodini, Zavod za ravnopravnost polova i Pokrajinski sekretarijat za privredu,

zapošljavanje i ravnopravnost polova pokrenuli su program „Organska proizvodnja – šansa za sve“ namenjen seoskim ženama u Vojvodini. Aktivisti su obuhvatili čitav proces planiranja koordinacije i podsticanja mera za bio baštensku i organsku proizvodnju.

Višnje za Višnju

„Višnje za Višnju“ naziv je projekta kog realizuje Udruženje žena „Višnja“ iz Grgurevaca, a taj projekat je dobio finansijsku podršku Zavoda za ravnopravnost polova Vojvodine u okviru pomenutog programa. Ovo udruženje postoji sedam godina,

okuplja dvadesetak žena koje imaju raznovrstan program rada od kulturnih sadržaja, do narodne radinosti, aktiviranja dece, folkloru i uređenja sela, podseća **Ljiljana Nedeljković**, predsednica udruženja.

Da su žene zainteresovane za ovu vrstuproizvodnje pokazuju podaci Zavoda za ravnopravnost polova i istraživanje na tu temu izvršeno 2013. godine u saradnji sa 200 udruženja seoskih žena. Promotivne tribine realizovane su u 23 sela i opštine u Vojvodini i okupile su 1.100 seoskih žena.

Pre dve i po godine na inicijativu Pokrajinskog zavoda bila je akcijao isticanju organske hrane kao

Sa izložbe hrane u Grgurevcima

Ljiljana Nedeljković na štandu udruženja u Bačkoj Palanci

vid zaštite okoline i čoveka i mi smo se opredelili za obuku koja je održana u Velikim Radincima. Udruženje žena „Višnja“ je bilo organizator za ovo područje, okupile su se žene iz fruškogorskih udruženja, a predavači su došli iz Novog Sada. To je bio početak edukacije žena. Proletos je raspisan konkurs Zavoda za ravnopravnost polova na kome smo konkurisali sa projektom „Višnje za Višnju“ a on se odnosi na mali zasad višanja koje bi proizvodili i predaivali na organski način – priča **Ljiljana Nedeljković**, predsednica udruženja.

Od predavanja do voćnjaka

Zasad višnje, istina, tek treba da bude formiran, a u njemu će Grgurevčanke, članice „Višnje“, gajiti ovo voće i, kada dođe u fazu ubiranja plodova, od njih će praviti sokove, džemove, višnjevaču za izložbe, za spostvenu potrebu i slično. Kasnije će se, planira Ljiljana Nedeljković, eventualno potruditi i da za tu vrstu proizvoda pripremljenog na organski način dobiju sertifikat od nadležnih ustanova.

Sredinom oktobra u sklopu projekta u Grgurevcima je održana tribina na kojoj su učestvovali predstavnici drugih udruženja žena, stručnjaci, a tema je bila organska proizvodnja. **Senka Mišković** stručnjak Poljoprivredne stručne službe Sremske Mitrovica je prezentovala temu o kontroli bolesti i štetočina u organskoj proizvodnji, **Sandra** i **Lazar Klještanović** iz Rume izneli su svoja iskustva u organskom voćarstvu, a o razvoju udruženja u ruralnom sredinama govorila je **Danijela Mededović**, direktorka Agencije za ruralni razvoj Sremske Mitrovice. Naravno, prikaz projekta „Višnje za Višnju“ iznela je predsednica istoimenog udruženje žena iz Grgurevaca Ljiljana Nedeljković.

Projektne aktivnosti su organizovanje tribina i edukacije, a suština je pomenuto zasnivanje zasada višnje. Do kraja godine biće organizovano još jedno predavanje, a sledi i sadnja zasada višnje za koju su odredili pola jutra oranica. O tome se razmišljalo već prilikom konkurisanja, jer zemlja ne sme biti tretirana hemijskih sredstvima ili čim drugim. Imamo parče zemlje koje je bilo pod delelinom, na njoj ćemo zasaditi pola jutra sadnica višnje. Te sadnice nisu ni malo jeftine, a ni su male ni obaveze koje treba ispoštovati u postupku organske proizvodnje – rekla je Ljiljana Nedeljković.

Druge učesnice u istom programu Zavoda za ravnopravnost polova Vojvodine su se uključile u razne vrste organske proizvodnje sa ciljem da se ona širi dalje. Da bi se upoznale kako rade drugi, žene iz grgurevačkog udruženja „Višnja“ bile su gosti u drugim mestima – u Selenči gde postoji Centar za organsku proizvodnju povrća, u „Vitasu“ u Rumi. Ta iskustva su, kaže Ljiljana Nedeljković iz Grgurevaca dragocena, i obećavaju da će na našim prostorima biti više organski proizvedene hrane.

Tekst: **S.Đaković**
Foto: Zavod za ravnopravnost polova AP Vojvodine

Organska proizvodnja povrća

Sušna svaka druga godina

Masovnije navodnjavanje moglo bi da se ostvari ukoliko se individualnim proizvođačima obezbede jeftini krediti, pa i beskamatni, a time bi bila olakšana nabavka uređaja za navodnjavanje, bilo da je reč o agregatima za prenos vode, ili nabavci sistema "kap po kap" - Prema podacima Ujedinjenih nacija, za desetak godina čak 45 odsto stanovnika zemlje neće imati dovoljno vode za piće

Pišu: **Stojan Jevtić i Branislav Gulan**

Površine koje se navodnjavaju u staklenicima i plastenicima iznose između 15.000 i 20.000 hektara. U Srbiji postoji problem i zapuštenosti sistema za navodnjavanje, zbog čega voda ne stiže na površine kojima je navodnjavanje potrebno, a postojećim sistemima u Vojvodini moglo da se navodnja 100.000 hektara, a u centralnoj Srbiji oko 60.000 hektara. U nekadašnjoj Jugoslaviji na ovim površinama su bili stvoreni uslovi za navodnjavanje 180.000 hektara, a dobar deo tih kanala i hidrosistema koji se nalaze u Srbiji danas je u korovu. Bez navodnjavanja nema intenzivne poljoprivredne proizvodnje, a bez nje ni konkurentnosti, ni na domaćem, ni na svetskom tržištu.

Od 100, sušna 51 godina

Veoma je bitna važnost povećanja površina u zemlji koje se navodnjavaju, kako zbog rezultata naučnih analiza, koji su pokazali da je u Srbiji, u toku jednog veka, 51 godina sušna, tako i veće proizvodnje hrane, koja bez vode nije moguća. Bez navodnjavanja nema intenzivne poljoprivredne proizvodnje, a bez nje ni konkurentnosti, ni na domaćem, ni na svetskom tržištu. Šteta od suša samo u jednoj godini, kao što je to bilo pre tri godine, veća je od ukupnog ulaganja u sisteme za navodnjavanje. Da bi re-

šila ove probleme Srbija mora prvo da u Parlamentu usvoji strategiju o razvoju poljoprivrede, a zatim hitno da donese dugoročni plan borbe sa sušom i racionalan program navodnjavanja obradivih površina, ukoliko želi da ostane značajan proizvođač i izvoznik hrane. Analiza Svetske meteorološke organizacije ukazuju da će se prosečna temperatura na globalnom nivou već ove godine uvećati za dva stepena Celzijusove skale, a Srbija je u toku proteklih 12 godina već tri puta bila podvrgnuta ekstremno visokim temperaturama tokom letnjeg perioda.

Mora se imati u vidu da je tokom proteklih 100 godina na teritoriji Srbije svaka druga godina bila u proseku sušna, što je još jedan dokaz da je važno da se trajnije reši problem navodnjavanja. Još masovnije navodnjavanje moglo bi da se ostvari ukoliko se individualnim proizvođačima obezbede jeftini krediti, pa i beskamatni, a time bi bila olakšana nabavka uređaja za navodnjavanje, bilo da je reč o agregatima za prenos vode, ili nabavci sistema "kap po kap".

Dakle, budući sušni period može se savladati veoma uspešno ako se brzo i stručno poradi na stvaranju novih domaćih biljnih vrsta koje će zahtevati manje vode za istu količinu suve materije ploda i biti otpornije na očekivani ekstremno visoki sušni period. Pored stvaranja novih

Zbog podzemnih voda u delu Banata, dobar deo godine poljoprivrednici ne mogu u njive

sorti, kao posebno važan zadatak domaćih poljoprivrednih stručnjaka navode se i istraživački radovi sa ciljem da se utvrdi koji bi način zalivanja najviše odgovarao različitim vrstama zemljišta i biljaka u raznim regionima Srbije.

Došlo je vreme je da se vizionarski projekat sa početka druge polovine 19. veka, o izgradnji plovnog puta Dunav - Vardar- Egejsko more, ponovo oživi i time bi se stvorio novi međunarodni plovni put, koji bi između ostalog, rešio problem navodnjavanja u središnjem i južnom delu Srbije. U budućnosti treba da razmišlja i o obezbeđenju vode za navodnjavanje Šumadije, izgradnjom kanala Sava - Velika Morava - Zapadna Morava.

Zbog vode zveca oružje

Prema podacima Ujedinjenih nacija, za desetak godina čak 45 odsto stanovnika zemlje neće imati dovoljno vode za piće. U posebno teškom položaju je arapski svet - na Bliskom Istoku i u severnoj Africi živi pet odsto stanovništva planete, a na njih otpada samo 0,9 odsto svet-skih rezervi vode! Mnoge zemlje zapravo piju sa jednog izvora. Bazen

Nila deli desetak država. Za sve je određena kvota za korišćenje vodnih resursa. Egipat, koji se nalazi najniže u toku, koristi najveći deo vode iz Nila. Dok je Egipat bio glavna regionalna snaga, njegovo pravo na vodu praktično nisu osporavali. Etiopija je svojevremeno pokušavala da izgradi branu, ali je egipatski avion potpio brod sa opremom za izgradnju. Sada se situacija u regionu promenila. Etiopija je počela projekat Preporod - podizanje ogromne hidrocentrale u vrhovima Plavog Nila, koji je glavna arterija velike reke.

Egipat koji može u toku izgradnje da ostane bez značajnog dela vode Nila, pokušava da se suprotstavi projektu. Ali, zveckanje oružjem danas nije varijanta. Reka Jordan i njene pritoke glavni su vodni izvori za čitav Bliski Istok. Zato je pitanje vode prilično oštro u jordan-sko-sirijskim, jordansko-izraelskim, sirijsko-iračkim, libansko-izraelskim i palestinsko-izraelskim odnosima. Sve države koje uzimaju vodu iz jednog izvora stupaju u konflikte sa svojim susedima. Ali, izuzev Jordana, druge države regiona nemaju diplomatske odnose sa Izraelom. Nije bolja situacija ni oko podele vode u centralnoj Aziji. Uzbekistan otvoreno preti Tadžikistanu da će započeti rat, ako Dušanbe izgradi Rogunsku hidrocentralnu na reci Vahš i ograniči dostup vode nizvodno.

Problemi sa vodom postaću uskoro jedno od ključnih pitanja svetske diplomatije, upozoravaju stručnjaci.

Primer Vojvodine

Dakle, ako uzmemo da u Vojvodini ima 22.000 kilometara pod kanalskom mrežom mi možemo, primera radi, 44.000 hektara da navodnjavamo, ako sa jedne i druge strane kanala obuhvatimo po 100 metara. Nauka nije ubeđena da se sve to može tako postići ali se može učiniti napredak u tom pogledu. To bi se moglo postići i kod drugih vodotokova.

U Vojvodini postoji 315 sistema za odvodnjavanje. Sistemi obuhvataju više od 20.000 kilometara odvodnih kanala i oko 16.000 objekata na kanalskoj mreži. I pored toga mnoga mesta u Pokrajini imaju velikih problema sa visokim podzem-

nim vodama, jer se kanali ne čiste i ne održavaju, a jedno od njih je i selo Lokve u opštini Alibunar. Selo Lokve je okruženo plodnim oranica-ma i meštani ovde žive od poljoprivrede. Zbog podzemnih voda, čiji je nivo viši za metar i po od višegodišnjeg proseka, ratari dobar deo godine ne mogu uđu u njive.

Kako bi rešili veliki problem u lokalnoj samoupravi su angažovali Vodoprivredno preduzeće za čišćenje 120 kilometara kanalske mreže koja okružuje selo. Jedan meštalin je zahavljan svima koji su se angažovali oko čišćenja kanala, jer kako kaže 2014. godinne, kod mnogih poljoprivrednika kukuruz je prvi put posle 50 godina ostao neobran, jer nisu mogli od vode da uđu u svoje njive. Direktor vodoprivrednog preduzeća "Južni Banat-Vršac" Jovan Basta kaže da su krenuli sa čišćenjem po prioritetima. Ovaj sliv pored njiva uz glavni kanal prvo čistimo da bi suvišna voda mogla da ode u kanal Dunav-Tisa-Dunav. Ovo je izuzetno važno da se uradi ne samo zbog efikasnog odvodnjavanja, već što se na ovaj način poboljšati i kvalitet zemljišta.

U poslednje dve decenije ovde se malo ulagalo u održavanje kanalske mreže što je dovelo do čestog plavljenja oranica. Predrag Belić, predsednik SO Alibunar kaže da je novac za ove radove obezbeđen iz budžeta, a pomoć je stgla i iz Pokrajinskog fonda za poljoprivredu. Za našu malu opštinu ova investicija od 10 miliona dinara je veoma značajna, ali mi ćemo ovaj posao uspešno završiti ne samo u Lokvama, već i u Ilandži, Seleušu i Nikolincima gde ratari takođe imaju velikih problema sa visokim podzemnim vodama. Čišćenje odvodnih kanala u Lokvama trajaće dve nedelje, a nakon toga nastaviće se i u drugim mestima. Sve to doprineće normalnom radu sistema za odvodnjavanje što će smanjiti trenutno visok nivo podzemnih voda.

Kraj

(Autori Prof. dr Stojan Jevtić, eks-ministar poljoprivrede, eks-predsednik Privredne komore Srbije i Zadržnog saveza Srbije i Branislav Gulan, član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti i Naučnog društva ekonomista Srbije)

U kanalima sistema DTD ima 15 miliona kubika mulja

Propadanje hidrosistema

Ako je gazdovanje vodama jedno od osnovnih merila civilizacije, onda ne treba da čudi to što je bečkom dvoru 1791. godine bilo potrebno samo deset dana da odobri plan inženjera Jožefa Kiša o spajanju Dunava sa Tisom, kanalom dugim 100 kilometara. Kanal je trebalo da skрати vodeni put između te dve reke za 260 kilometara, a iznad svega "da ocedi" plodnu bačku zemlju. Plan je dvoru upućen 12. decembra, a razmatran je i povoljno ocenjen 22. decembra iste godine. Kalkva je to brzina bila, primećuje u knjizi "Vojvodina, propadanje jednog regiona" autor Dragomir Jankov.

Kanal Dunav - Tisa - Dunav, poznatiji kao Franc Jozefov ili Veliki bački kanal, počeo je da se gradi 1793. godine, a pušten je u rad

1802. godine. Tada je to bio najveći zahvat u Jugoistočnoj Evropi, na kojem je 150 godina kasnije, 1947. godine, začeta ideja o premeštavanju čitave vojvođanske ravnice. Jer, Nikola Mirkov, idejni tvorac Hidrosistema Dunav - Tisa - Dunav, shvatao je režim kao "živi organizam" kome treba pristupiti celovito i sveobuhvatno.

Kanal D - T - D pušten je u rad 1977. godine. Kao jedna od najkompleksnijih vodoprivrednih objekata u Evropi. On danas obuhvata 960 kilometara kanalske mreže, 24 regulacionih i pet sigurnosnih ustava, 16, šest velikih crpnih stanica i 84 mosta! U toku njegove izgradnje iskopano je 13 miliona kubika zemlje i ugrađeno pola miliona kubika betona. Procenjuje se da je u kanal uloženo ukupno milijardu dolara.

Cilj njegove izgradnje bio je da odvodi suvišne vode sa milion hektara i da navodnja 500.000 hektara. Prvu funkciju je ispunjavao sve do ove godine, a navodnja se tek 30.000 hektara. Hidrosistem je do 1988. godine održavan i ispunjavao je svoju prvu ulogu (odvodnjavanja) oko milion hektara. Međutim, 1988. je bila ključna godina koja je izmenila lice vojvođanske vodoprivrede jer je ubrzo posle "jogurt revolucije" došlo do decentralizacije nadležnosti. Država je sve to preuzela na sebe, a nije bilo novca za održavanje i počela je erozija. Za deceniju i po došlo je do zamuljenja koja sprečavaju protok vode i plovidbu. U tim kanalima danas ima oko 15 miliona kubika mulja koji treba očistiti.

CRNA TRULEŽ GROŽĐA

Izaziva značajne ekonomske gubitke

Ako se ne suzbija prouzročivač crne truleži grožđa u pojedinim godinama, može ceo grozd inficirati i izazvati značajne ekonomske gubitke u proizvodnji grožđa. Na obroncima Fruške Gore 2012. godine je izazvala ozbiljne štete

Piše: **Gorica Kozobarić, PSS Ruma**

Guignardia bidwellii je poreklom iz SAD i u Evropu je dospela podlogama vinove loze otpornim na filokseru. Gljiva parazitira biljne vrste iz familije Vitaceae, a Vitis vinifera (vinova loza) je među najosetljivijim biljkama, mada postoje razlike među sortama. Ukoliko se ostvare uslovi, a ne suzbija se, može da izazove značajne ekonomske gubitke u proizvodnji grožđa. Poslednjih nekoliko godina intenzivno se podižu novi zasadi vinove loze u Sremu.

Crna trulež grožđa - prouzročivač *Guignardia bidwellii* (ELL.) Viala i Ravoz, anamorf: *Phyllosticta ampellicida* (Engelman) Van der Ar. [1] je jedna od najznačajnijih bolesti vinove loze u SAD, Kanadi i Francuskoj. U našu zemlju je introdukovana iz SAD-a. Zadnjih godina njen značaj stalno raste. Slični simptomi mogu nastati usled ožegotina od sunca. Ovu gljivu treba pratiti od proleća pa do početka zrenja grožđa i po potrebi hemijski suzbijati. Ukoliko se ostvare uslovi za infekciju, a patogen se ne suzbija, ceo grozd može biti zahvaćen bolešću [2], pa može da izazove značajne ekonomske gubitke u proizvodnji grožđa.

Simptomi i ciklus razvika

Prvi simptomi se javljaju u proleće i početkom leta na svim vegetativnim delovima vinove loze.

Na lišću se formiraju sivkasto-mrke pege, koje su oivičene tamno-mrkim prstenom. Pege su sitne i nepravilnog oblika, veličine 2-10 mm (sl.1.). Centar pege pobeli u njemu se nalaze plodonosni organi parazita (piknidi).

Pege na peteljci koje se javljaju mogu je prstenovati zbog čega se liska suši.

Na šepurini grozda javljaju se mala udubljenja, koja brzo pocrne.

Pege na lastarima su izdužene i nastaju rak-rane.

Zaraza na bobicama se ispoljava u vidu sitnih tačkastih pegica (1 mm), koje su ograničene crvenkasto mrkim prstenom koji se može proširiti i do 1 cm u toku jednog dana. Bobica se suši, smežura i za nekoliko dana postaje trvda, tamno plava mumija. Ceo grozd može biti zahvaćen bolešću. [2] Mumificirano zrno ne opada odmah, već kasnije zajedno sa drugim zrnima ili delovima grozda. Zrele bobice i razvijeno lišće ne podležu napadu (sl.2.).

Parazit prezimljava u mumificiranim bobicama odakle se u proleće vetrom, kišnim kapima i insektima prenosi, prvo na lišće, a zatim na grozdove. U proleće se oslobađaju askospore koje vrše infekciju zelenih delova vinove loze. Maksimalna zaraza lista askosporama javlja se kad su lastari oko 10-20 cm dugi i traje do početka formiranja bobica. Mada bobice mogu biti zaražene od precvetavanja pa do početka zrenja, maksimalna zaraza bobica se javlja u punom cvetanju [1].

Uslovi za razvoj patogena u 2015. godini na terenu PSS Ruma

Guignardia bidwellii - prouzročivač crne truleži grožđa u pojedinim godinama (ako se ne suzbija), može ceo grozd inficirati i izazvati značajne ekonomske gubitke u proizvodnji grožđa. Na obroncima Fruške Gore 2012. godine je izazvala ozbiljne štete.

Do infekcije dolazi ako je list vlažan 6 časova na 26,5°C, 24 časa na 10 °C i 12 časova na 32 °C [1] Inkubacija traje 22 do 28 dana nakon čega se pojavljuju prvi piknidi. Posle prvih kiša dolazi do sekundarnih zaraza koje potiču od piknida. Inkubacija u ovom slučaju je nešto kraća i traje od 13 do 18 dana. Za širenje

Sl. 1. Simptomi na listu

patogena je potrebna vlaga.

Po literaturnim podacima, maksimalna zaraza bobica se ostvaruje u punom cvetanju. Kod napada na starije bobice nastaju žučkaste pege koje podsećaju na ožegotine od sunca, što je bila masovna pojava u 2015. Ove pege se šire zahvatajući čitavu bobicu koja se isušuje, smežura i poprimi tamnoplavu ili tamnoljubičastu boju. Na tim bobicama formiraju se brojne crne kuglice - piknidi, po čemu se i razlikuju simptomi prisustva patogena od ožegotina.

U 2015. godini na terenu koji pokriva PSS Ruma, prvi uslovi za ostvarenje zaraze su se stvorili polovinom maja. U vinogradima gde nije sprovedena zaštita u ovom periodu, javili su se simptomi crne truleži na grozdovima. Najveća opasnost za lozu od crne truleži je od juna pa sve do prve polovine jula meseca, tj. u fazama pred cvetanje, za vreme i po završetku cvetanja dok bobice ne počnu da šaraju. Dužina vlaženja lista koja je neophodna za stvaranje infekcije, zavisi od temperature. Do infekcija može doći već kod temperatura između 5°C do 10°C što ukazuje da do prve zaraze može doći već u razdoblju kretanja vinove loze. Za sekundarne infekcije, optimalna temperatura je ispod 15 °C u maju, 18 °C u junu i 20 °C u julu.

Crna trulež je praćena u vinogradima na teritoriji opštine Irig. Praćenjem meteoroloških podataka i faze vinove loze 15.05.2015. godine, stekli su se uslovi za ostvarenje primarnih infekcija od ovog patogena (srednja dnevna temperatura je bila od 16,1°C, vlaženje lišća oko 10 časova i vinova loza je imala razvijeno lišće). U periodu od 19.05. do 27.05. u našem regionu je palo preko 100 mm/m² kiše, a prosečne temperature u tom periodu su bile od 14 do 23°C. S obzirom da su tada ostvareni svi neophodni uslovi za infekciju (vinova loza ušla u osetljivu fazu razvoja, temperatura, vlaga) od 16-19.05.2015. se tretman nije smeo izostaviti.

Uslovi za sekundarnu infekciju crne truleži vinove loze su ostvareni 10.06.2015. godine. Pogodan period za ostvarenje sekundarne

infekcije nastavljaju se i dalje tokom juna i 08.jula, kada je duže vlaženje lišća. Tokom juna vinova loza je u fazi cvetanja i precvetavanja, a ostvareni su uslovi za infekcije, pa je zaštita intenzivna.

Mere borbe

U nasoj zemlji nema zvanično objavljenih radova o suzbijanju ovog prouzročivača bolesti, pa se moramo oslanjati na iskustva iz drugih zemalja i nekih naših zapažanja iz prethodnih godina.

Potrebno je ukloniti i spaliti obolele lastare i grozdove, čime se u značajnoj meri smanjuje zarazni potencijal.

Kasnim jesenjim oranjem se zaraženo lišće i bobice duboko zavravaju čime se smanjuje potencijal napada u narednoj godini.

Sa primenom fungicida (ukoliko se ostvare uslovi za primarne infekcije) treba otpočeti kada su lastari 10-15 cm dužine i traje do početka zrenja grožđa. Broj prskanja zavisi od više faktora, u prvom redu klimatskih, zatim osetljivosti sorte (osetljive: Rajnski Rizling, Traminac, Pinot Noir, Sauvignon blanc) i vrste fungicida i kvaliteta prskanja.

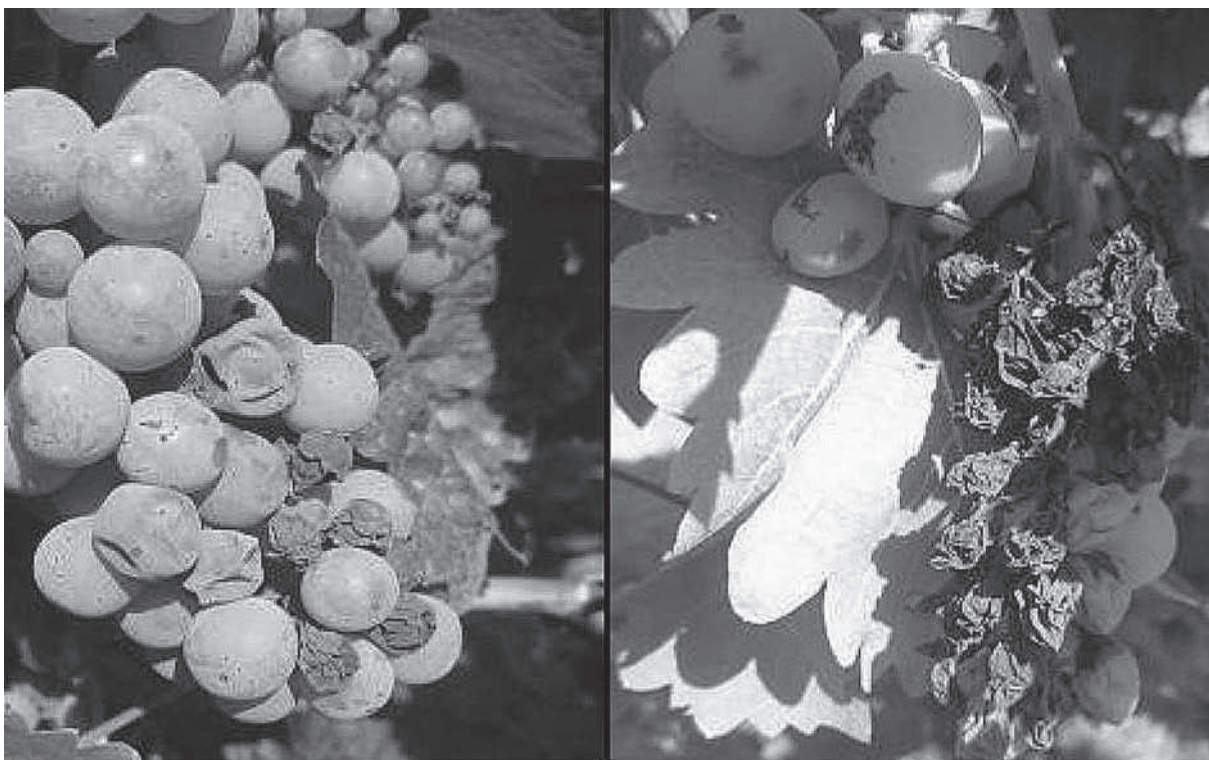
U godinama povoljnim za razvoj patogena do cvetanja je neophodno obaviti 2-3 tretiranja. Zaštitom vinove loze od plamenjače i crvene paleži štiti se i od ove bolesti. Obično se prvo prskanje obavlja u fazi E (pojava prvih listova) do faze F (tri lista). Od pesticida kod nas imaju dozvolu fungicidi koji u sastavu aktivne materije sadrže: bakar, folpet ili kaptan.

Zaključak

U mnogim zemljama prouzročivač crne truleži (*Guignardia bidwellii*) u pojedinim godinama može izazvati ozbiljne štete u proizvodnji grožđa. Poslednjih godina njen značaj stalno raste i kod nas. Ovu gljivu treba pratiti od proleća pa do početka zrenja grožđa i po potrebi hemijski suzbijati. Slični simptomi mogu nastati usled ožegotina od sunca. Ukoliko se ostvare uslovi za infekciju ceo grozd može biti zahvaćen bolešću. Detaljnim pregledom useva i laboratorijskom analizom osušenih grozdova, ukoliko se mikroskopskim utvrdi prisustvo peritecija, može se sa sigurnošću potvrditi da se radi o gljivi prouzročivaču crne truleži grožđa (*Guignardia bidwellii*), a ne ožegotinama od sunca.

Hemijskim merama suzbijanja ovaj patogen se uspešno rešava.

Literatura: [1] Ivanović, M., Ivanović, D. (2001): Mikoze i pseudomikoze biljaka. Beograd, Univerzitet u Beogradu Poljoprivredni fakultet, str. 241-242. [2] Ivanović, M., Ivanović, D. (2005): Bolesti voćaka i vinove loze i njihovo suzbijanje. Beograd, Univerzitet u Beogradu Poljoprivredni fakultet, str. 288-291. [3] Slike 1, 2 i 3; Gorica Kozobarić.

Sl. 2. Simptomi na bobicama

Efikasne kontrole populacije

Zajedno sa seksualnim zbuñivačima neophodno je koristiti i feromonske klopke koje su ključna komponenta u monitoringu jabučnog smotavca. Osim u željenom zasadu poželjno ih je postaviti i u susjedni konvencionalni zasad, kako bi se moglo pratiti kretanje populacije

Piše: **Sanja Kuzmanović, PSS Ruma**

Metoda seksualnog zbuñivanja, korišćenje specifičnih feromona za ometanje parenja ("mating disruption") je vid biološke kontrole štetočina koja ima sve širu primenu u svetu, a zasniva se na korišćenju sintetisanih seksualnih feromona ženke u cilju ometanja parenja.

Sam koncept seksualnog zbuñivanja datira još od ranih 70-tih godina. Već gotovo četiri decenije se intenzivno radi na razvoju ovog vida borbe protiv najvažnijih štetočina u biljnoj proizvodnji. Prema statističkim podacima iz 2012. godine razvijeni su proizvodi za preko 20 vrsta štetočina i koriste se na više od 750.000 ha širom sveta, sa tendencijom povećanja površina i broja štetnih organizama koji bi se kontrolisali na ovaj način.

U najvećoj meri su zastupljeni proizvodi za različite vrste štetnih leptira (Lepidoptera), ali se razvijaju i seksualni zbuñivači za štetne vrste tvrdokrilaca (Coleoptera) [1]

Mehanizmi delovanja zbuñivača

Jabučni smotavac (Carpocapsa pomonella), kao i drugi insekti, se oslanja na hemijske signale u cilju pronalaženja i privlačenja ženki i mužjaka radi parenja. U prirodnom okolištu ženka oslobađa izvesnu količinu feromona koji privlače mužjaka. Mužjak prati taj trag leteći uz vetar, uspešno locira ženu i dolazi do nesmetane kopulacije.

Seksualni zbuñivači sadrže sintetičke seksualne feromone hemijski identične prirodnom feromonu ženke. Formulirani su tako da obezbeđuju kontinuirano i kontrolisano emitovanje feromona tokom cele

sezone. Prilikom primene zbuñivača u vazduh se oslobađaju velika količina feromona (jedan dispenzer emituje nekoliko hiljada puta veće količine feromona od ženke), što za posledicu ima ometanje normalnog procesa parenja. Ponašanje mužjaka se remeti, što otežava pronalaženje ženke i onemogućava ili odlaže kopulaciju. [1]

Dakle, postoje dva moguća mehanizma delovanja zbuñivača. Jedan od njih je inhibicija (onemogućavanje) odgovora mužjaka na feromon. Usled izloženosti visokim koncentracijama feromona u vazduhu podiže se prag osetljivosti mužjaka tako da on ne može da oseti malu količinu feromona koju emituje ženka ili jednostavno dolazi do prezasićenosti čula tako da mužjak uopšte nije u stanju da oseti miris feromona.

Drugi mogući mehanizam delovanja je kompeticija između feromona koje emituje ženka, odnosno zbuñivači. Po ovoj teoriji senzorni sistem mužjaka nastavlja da funkcioniše normalno, ali je trag ženke maskiran, pa mužjak gubi značajno vreme i energiju prateći lažne tragove.

U oba slučaja, šansa da mužjak locira ženu je značajno redukovana, pa je kopulacija onemogućena ili se odlaže.

S obzirom da se sa starenjem ženke smanjuje njena reproduktivna sposobnost, odlaganje kopulacije usled visokog nivoa ometanja rezultira kontrolom polaganja fertilnih jaja i piljenja i na taj način onemogućava pojavu sledeće generacije.

Mogućnost kontrole jabučnog smotavca, kao najvažnije štetočine u proizvodnji jabuke ima veliki značaj.

Slika 1. Leptir jabučnog smotavca

Metoda seksualnog zbuñivanja se koristi kao alternativna ili dopunska mera standardnoj zaštiti. Ona može obezbediti samostalnu kontrolu pri nižoj brojnosti populacije. Što je veća brojnost, veće su i šanse da dođe do kopulacije u izvesnoj meri, a samim tim i do polaganja jaja, piljenja i na kraju oštećenja plodova. S toga, pri višoj brojnosti populacije neophodno je kombinovanje ove mere sa primenom insekticida.

Da bi se pristupilo planiranju kontrole jabučnog smotavca primenom ove metode poželjno je poznavati istorijat prisustva ove štetočine u datom zasadu kao i u okolnim zasadima, ili barem imati procenu pritiska u prethodnoj sezoni. To se postiže analiziranjem ulova u feromonskim klopama, kao i analiziranjem infestacije (ubušenja).

Ukoliko je u prethodnoj sezoni veoma nizak (< 20 imaga; < 0,01% ubušenja) ili nizak pritisak (20- 50 imaga; 0,01 - 0,4% ubušenja) zbuñivači se mogu koristiti samostalno, ili uz jedan tretman u proleće radi održavanja niskog nivoa populacije. Ukoliko je pritisak srednji (50-100 imaga; 0,5 - 0,9% ubušenja) do visok (100- 200 imaga; 1-4% ubušenja) preporučuje se primena zbuñivača uz redukovan ("light") program zaštite. Ovo važi za zasade u kojima je populacija u prvih godinu - dve previsoka da bi se kontrolisala samo zbuñivačima. U slučaju veoma visokog pritiska (>200 imaga; >5% ubušenja) preporuka je kombinacija zbuñivača i punog programa zaštite kako bi se drastično smanjila populacija u voćnjacima sa visokim nivoom populacije i oštećenja. Kada je u pitanju izbor insekticida, treba koristiti preparate na bazi aktivnih materija bez štetnih efekata ili sa slabim uticajem na korisne insekte (diflubenzuron, flufenoksuron, tebufenozid, metoksifenozid, spinosad, emamektin benzoat, tiakloprid, hlorantraniliprol, hlorpirifos, fosmet,...), pri

Slika 2. Feromonska klopka

Štetni organizam	Biljke domaćini
Cydia pomonella -jabukin smotavac Adoxophyes orana - jabukin savijač Cydia funebrana - šljivin smotavac Cydia molesta - breskvin smotavac Anarsia lineatella - breskvin moljac Synanthedon spp. - staklokrilci Zeuzera pyrina - beli drvotočac	jabučasto i koštičavo voće
Lobesia botrana - sivi grozdov smotavac Eupoecilia ambiguella - žuti grozdov smotavac	vinova loza
Plutella xylostella - kupusni moljac Tuta absoluta - moljac paradajza	povrće
Lymantria dispar - gubar	listopadne šume

Tabela 1. Neke od štetočina koje su prisutne i značajne na našem podneblju, a mogu se kontrolisati na ovaj način [1]

čemu treba izbegavati sintetičke piretroide i organofosfate koji su toksični za korisne insekte i zbog problema rezistentnosti.

Zajedno sa seksualnim zbuñivačima neophodno je koristiti i feromonske klopke koje su ključna komponenta u monitoringu jabučnog smotavca. Osim u željenom zasadu poželjno ih je postaviti i u susjedni konvencionalni zasad, kako bi se moglo pratiti kretanje populacije. Feromonske klopke treba postaviti 15-30 dana pre zbuñivača, a zbuñivače pre početka leta jabučnog smotavca. Ravnomerno se distribuira 500 zbuñivača po hektaru uz ojačanje spoljašnjih redova, zbog niže koncentracije feromona u vazduhu usled intenzivnijeg delovanja vetra na ivičnim delovima parcele.

Očitavanje klopki treba vršiti jednom nedeljno (po potrebi češće), a očitavanje plodova (1000) na ubušenja jednom mesečno, nakon svake generacije i pri berbi (EPPO PP 1/007 (3)). Tretman se preporučuje ukoliko oštećenja dostignu utvrđeni prag štetnosti (tabela 2).

Kombinacija ovih alata, kao i poznavanje biologije štetočine obezbeđuju pouzdan metod kontrole i donošenja odluke o insekticidnom tretmanu. Ako zbuñivači funkcionišu, u feromonskim klopama se ne očekuje ulov. Ako se uhvati čak i jedan leptir, pretpostavlja se da je mužjak u stanju da miris i pronade ženu, što zahteva dodatnu strategiju.

Primenom zbuñivača tretmani se mogu značajno redukovati, ili čak eliminisati. Krajnji ciljevi su: prevencija značajnijih oštećenja, redukovanje brojnosti populacije, odnosno održavanje niskog nivoa populacije, kao i podizanje populacije korisnih insekata što vodi smanjenju broja tretmana i protiv sekundarnih štetočina. Prvi cilj se prema iskustvima može ostvariti već tokom prve godine primene zbuñivača, u slučaju niskog nivoa populacije i odsustva migracije štetočine iz susjednih voćnjaka. Za druge ciljeve potrebno je više godina uzastopne primene (najmanje dve). Jednom kada se populacija jabučnog smotavca redukuje, zbuñivači se mogu koristiti samo-

stalno. Zbog smanjene potrebe za hemijskom zaštitom ovo je ekološki prihvatljiv metod, te može zadovoljiti principe integralne, ali i organske proizvodnje.

Regionalni centar Ruma je u okviru sistema "Prognozno-izveštajne služba zaštite bilja" postavio ogled sa zbuñivačima (2014. i 2015.) u zasadu jabuke starom 3 godine, sa niskim nivoom populacije u prethodnim sezonama, a u čijoj se neposrednoj blizini nalazi samo jedan konvencionalni zasad jabuke. Prilikom očitavanja u vegetacionoj sezoni 2014. godine na feromonskim klopama nije bilo ulova. Ne uočava se prisustvo jaja niti ubušenja sve do pred kraj jula meseca. Prva ubušenja se registruju u spoljašnjim redovima kao posledica doletanja oplodjenih ženki iz susjednog voćnjaka, ali i niže koncentracije feromona u vazduhu. Tokom vegetacije nije dostignut prag štetnosti tako da se nije ukazala potreba za intervencijom protiv jabučnog smotavca, a urađena su samo tri tretmana protiv lisnih vašiju. Očitavanjem nakon berbe ustanovljen je procenat ubušenja manji od 0,1% (nizak pritisak)

Zaključak

Ne možemo na osnovu jedne godine iskustva pouzdano tvrditi da su ovako dobri rezultati samo posledica primene zbuñivača, s obzirom da je u pitanju mlad zasad bez značajnijeg istorijata prisustva jabučnog smotavca. Ono što možemo reći je da u ovakvim i sličnim zasadima (prostorno izolovani i dobro održavani, bez okolnih zapuštenih zasada i jačeg pritiska štetočine) postoji mogućnost efikasne kontrole populacije i prevencije oštećenja, a samim tim i redukovanja broja tretmana ili njihovog eliminisanja.

Preporuke vezane za postavljanje zbuñivača, feromonskih klopki, očitavanja i tretmane potiču iz originalnog uputstva proizvođača Iso-mate tipa zbuñivača koje RC Ruma koristi na svojoj oglednoj parceli.

Literatura:

[1] Prognozno-izveštajna služba zaštite bilja

Tip kontrole	Period	Broj ubušenih plodova/ 1000 pregledanih
I generacija	Jun	3 (0,3%)
II generacija	Jul	5 (0,5%)
III generacija	Avgust	8 (0,8%)

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Nekoliko korisnih saveta

Umesto što pokušavamo da ubijemo čudovište, treba da pribegavamo trikovima kako bismo ga ukrotili i učinili bezopasnim, da bismo mogli da živimo sa njim

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Kad se leči lekovitim biljem u borbi protiv zloćudnih tumora ne treba koristiti: med, grožđe, slatko, šećer, mast, slano i kiselo, sladoled, bombone, životinjsko salo. Ne smeju se, upotrebljavati sušena mesa i jela sa jakim zaprkama.

Kod oboljenja raka, glavna hrana treba da bude uglavnom zastupljena jajima, posebno se preporučuje kiselo mleko koje slabi varenje i truljenje u crevima, a koje nastaje procesom bolesti. Ne smeju se, upotrebljavati sušena mesa i jela sa jakim zaprkama.

Kod raka želuca korisno je piti vodu za vreme jela u koju se doda kašika jabukovog sirćeta, tako se pri varenju skoro ne oseća smetnja.

Treba jesti što više crnog luka, i stavljati obloge crnog luka na bolna mesta.

Sirup iz soka aloe (Aloe vulgaris) sa kapima gvožđa služi kao opšte okrepljujuće sredstvo za sprečavanje stvaranja novonastalih tumora.

Sok isceden iz biljke hudike (Viburnum lantana), a posebno treba znati, da ukuvan sok od grančica i plodova hudike ispoljava dobro dejstvo pri lečenju raka.

Šumski hmelj (Humulus lupulus) ima široko dejstvo u većini slučajeva kod lečenja od raka.

Čaj od barskog čistaca (Stachys palustris), koren i listovi

Jelovnu kašiku ove biljke staviti u 2.dl. proključale vode, kad se pro-

hladi koristi se za obloge koje treba držati na bolnom mestu 40-60. Minuta. Koristi se kod različitih otoka i otvrdlina (čvorova). Na otoke grudnih žlezda stavljaju se obloge svakodneвно dok otok ne splasne.

Čaj od brezove gljive (Betula verrucosa)

Sa kore breze skinuti gljivu bele boje, isitniti i osušiti. Uzeti jednu jelovnu kašiku isitnjene brezove gljive i potopiti u pola litre proključale vode. Kada se ohladi procediti i piti, pre jela. Ovaj čaj umanjuje bolove kod zloćudnih tumora, na bilo kom mestu, bez ikakve pojave slabosti, kada je isključena mogućnost hirurške intervencije i radiološke terapije.

Uočeno je da se u začetom stadijumu razvoja raka, ovim čajem može se zaustaviti razvoj, umanjiti bol, poboljšati opšte stanje.

Čaj od osušenih listića cveta suncokreta, koristi se kao sredstvo u borbi protiv raka.

Osušeni cvetovi krompira (Solanium tuberosum)

Jedna jelovna kašika ovih cvetova u pola litre proključale vode. Ostaviti poklopljeno da se ohladi. Uzima se tri puta dnevno pola sata pre jela po kafenu šolju. Trajanje lečenja – dok se popije 5. Litara ovog čaja.

Kako ukrotiti tumor ?

Iako njihove domete ne treba pomenjivati, radio i hemoterapija vero-

vatno ne mogu još mnogo toga da pruže u borbi protiv tumora. Vreme je da potražimo nove puteve, nove ideje, nove terapije...

Među onkolozima se sve više učvršćuje jedna nova škola mišljenja, koja smatra da treba promeniti strategiju u iscrpljujućem pozicionom ratu protiv raka. Nadstojanje da se ubije što više bolesnih ćelija ili da se one čak sve unište, osim što je neosnovano optimističko, može i da predstavlja potpuno pogrešan pristup problemu. Mnogi su, naime, uvereni da su „razorna sredstva“, kao što su zračenje i hemoterapija, već dostigli vrhunac svojih mogućnosti i da nikada nećemo pronaći efikasno sredstvo protiv raka, ukoliko nastavimo da idemo tim putem. Potrebna su nam nova rešenja.

Danas se zna da su kancerogene ćelije najčešće veoma slične normalnim ćelijama. U tome i jeste osnovna slabost agresivnih terapija čiji napad ne može da bude selektivan. Sve ćelije se nalaze u mreži gusto isprepletanih veza, koje pojedine elemente nagone na razmnožavanje, specijalizaciju ili programirano samoubistvo. S tom razlikom što je kod kancerogenih ćelija neka od tih veza „u prekidu“, čime se narušava krhka ravnoteža u zdravom organu, koji na kraju „izvlači deblji kraj“.

Ovakav pristup mogao bi da se svede na sledeće pitanje: da li pokvareni televizor razbijete u paramparčad ili pokušavate da ga popravite? Ali, kako mogu da se popravne prekinuti ili narušeni procesi u bolesnom tkivu? Pomo-

ću lekova koji deluju na sredinu u kojoj se nalazi bolesna ćelija.

Konkretan predlog: treba identifikovati različite populacije ćelija koje karakterišu neki poremećaj u funkcionisanju na nivou „kanal veza“ i onda ih treba odgajati u laboratoriji; na taj način bi se stvorila kolekcija svih mogućih „kvarova“ koji mogu da dovedu do pojave raka; na ćelijama odgajanjem u laboratoriji lako mogu da se isprobaju novi lekovi (za svaki pojedinačni poremećaj). Lekove koji se pokazuju kao efikasni kasnije samo treba primeniti na obolelima. Umesto što pokušavamo da ubijemo čudovište, treba da pribegavamo trikovima kako bismo ga ukrotili i učinili bezopasnim, da bismo mogli da živimo sa njim.

Stari recepti

Šapice

Modlice za šapice koje možete naći u svakoj limarskoj radnji, a ima ih i na pijacama.

Priprema: Prvo dobro rukom izradite mast i šećer da se lepo sjedine. Dodajte jaja, orahe i brašno.

Svaki kalup premažite sa malo masti i pospite brašnom. Punite ih ali ne do kraja jer se u pečenju one malo podignu.

Pecite ih na 180C oko 15-20 minuta.

Kada su gotove ostavite ih da se ohlade pa ih uvaljajte u prah šećer i vanilu.

Ako ih pravite koji dan ranije, recimo par dana pred slavu, uvaljajte ih u šećer dan na koji ćete ih poslužiti a do tada ih čuvajte u zatvorenoj metalnoj ili plastičnoj kutiji. Tako mogu da stoje i do 10 dana.

VREMENSKA PROGNOZA ZA NOVEMBAR

Malo topliji i prosečno vlažan mesec

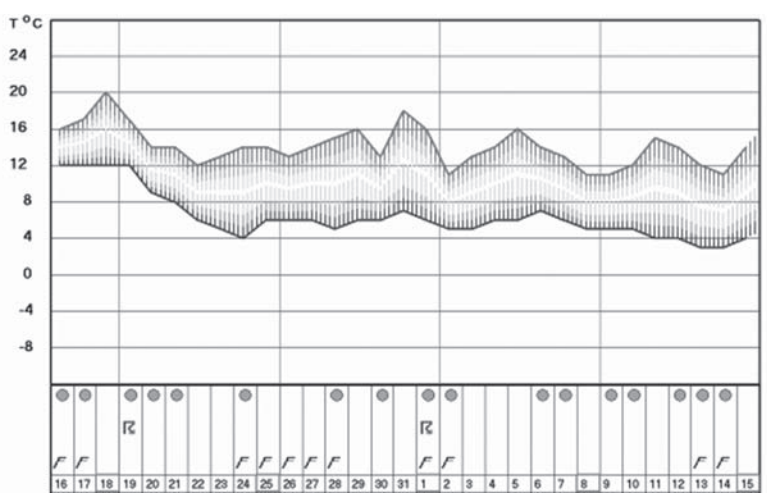
Srednja minimalna temperatura vazduha u novembru imaće vrednosti malo iznad višegodišnjeg proseka, pri čemu će njena vrednost u proseku biti viša za oko 0.5°S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini predviđa se vrednost novembarske srednje minimalne temperature vazduha od 4.5°S.

Srednja maksimalna temperatura vazduha u novembru biće malo iznad višegodišnjeg proseka, sa vred-

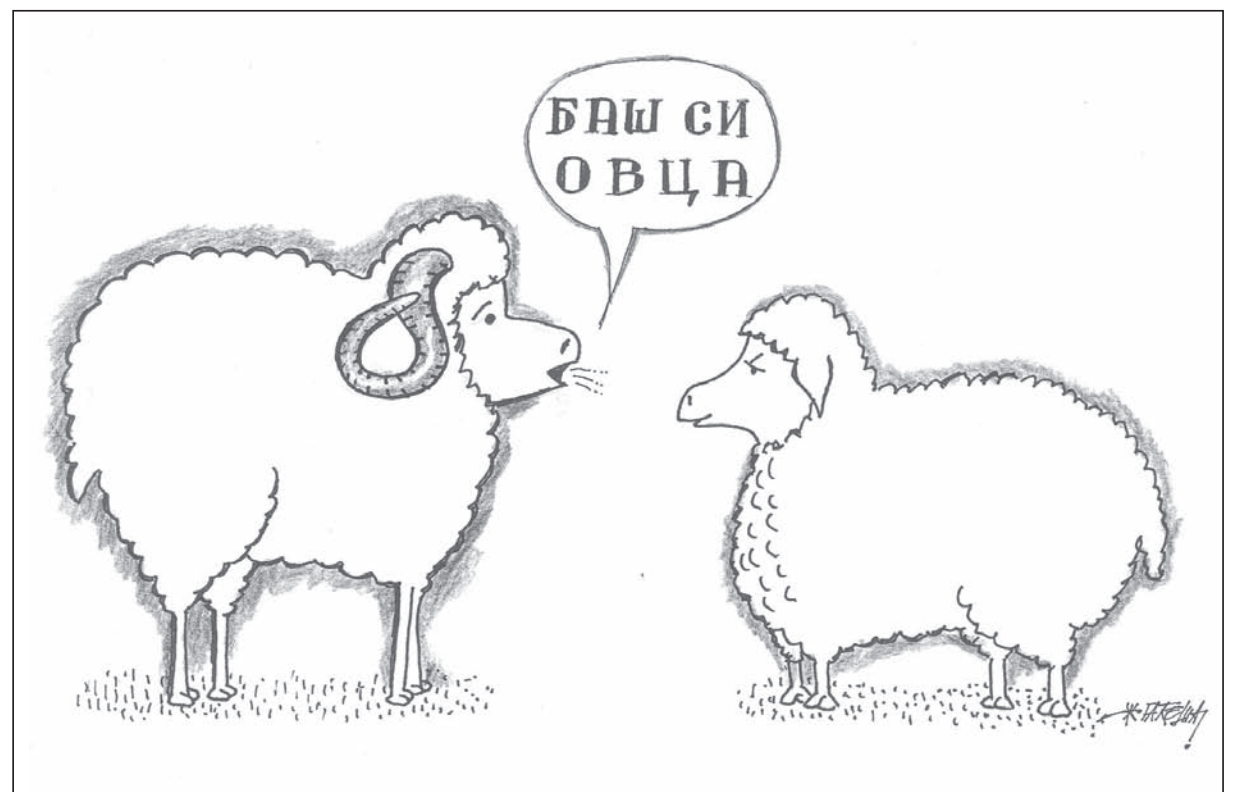
nostima u proseku višim oko 0.5°S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja maksimalna temperatura vazduha tokom novembra biće oko 11.2°S.

Srednja količina padavina tokom novembra biće u granicama višegodišnjeg proseka sa vrednostima u proseku višim za oko 2 mm u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja novembarska količina padavina iznosiće oko 55 mm.

Prognoza vremena do 15. novembra

ГРМЉАВИНА КИША МАГЛА СНЕГ ВЕТАР – МАКСИМАЛНА ТЕМП. – МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 19. 10. do 23. 10. 2015.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Blagi rast cene kukuruza
- Dešavanja na svetskim berzama

Protekla nedelja će ostati upamćena po neslavnom rekordu na novosadskoj berzi, obzirom na oklonost da je prometovano svega 198 tona robe ukupne vrednosti 5.992.140 dinara. U odnosu na prethodni nedeljni period to predstavlja 6 puta manji fizički, odnosno finansijski obim prometa. Berba kukuruza se neuobičajeno odužila, tržište pšenice miruje, a ni tržište soje se nije stabilizovalo u ponudi. Nema drugog objašnjenja za tako veliku pasivnost trgovanja u oktobru.

Odavno nije toliko dugo trajala berba kukuruza. Vlažno i kišovito vreme ne samo da sprečavaju skidanje useva, već i utiče na kvalitet zrna. U ponudi se sve češće pojavljuje kukuruz van standarda kvaliteta i to u velikoj meri odbija kupce, pre svega izvoznike, koji su zainteresovani za kvalitetniji kukuruz. Prosečna cena kukuruza u protekloj nedelji je iznosila 17,93 din/kg (16,30 bez PDV). U odnosu na prethodnu nedelju to je rast od 0,62%. Izvozna kalkulacija pod ovakvim okolnostima i dalje nije

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2015.	48	17,93	48	17,93	+0,62%
Soja, rod 2015.	50	44,55	50	44,55	+1,42%
Suncokretova sačma 33%	100	29,04	100	29,04	-1,22%
Pšenica, rod 2015.	600	20,02-20,42	-	-	-

PRODEX

Aktuelni kišni period, znatno je onemogućio inženjerske aktivnosti na našim poljima, kada su u pitanju i žetva soje i berba kukuruza. Kako su, istorijski posmatrano, u ovom periodu upravo pomenuti proizvodi predstavljali nosioce robno-berzanskog prometa, potpuno je logično što je i ovonedeljni promet na „Produktnoj berzi“ u

Novom Sadu desetkovan, u odnosu na prethodni period. Praktično je samo blagi rast cene kukuruza, kao posledica već pomenutih meteo-uslova, uticao na kretanje indeksne vrednosti PRODEX-a. Na današnji dan ovaj indeks beleži vrednost od 205,83 poena, što je za 0,30 indeksnih poena više nego prošlog petka.

popovljna po izvoznike koji su zbog toga vrlo pasivni u trgovanju. Rast dolara u odnosu na EUR bi mogao da podstakne evropske, pa i srpske izvoznike na veću prisutnost na svetskom tržištu žitarica.

Pšenicom se nije trgovalo u nedelji za nama. Stabilno tržište pšenice ne stvara nervozu na tržištu, pa ni periodu kada se ovom robom iz

razloga i ne trguje su sve češći. Cena pšenice se od početka žetve kretala u vrlo uskom cenovnom okviru od svega 1,50 din/kg. Iskustvo prethodnih godina nam govori da kako se približava kraj kalendarske godine tako i cena hlebnog zrna raste. Da li će se takav scenario odigrati i ove, po mnogo čemu specifične godine, videćemo narednih nedelja.

Cena soje na bazi tek jednog realizovanog kupoprodajnog ugovora je registrovana na nivou od 44,55 din/kg (40,50 bez PDV), što je u odnosu na prethodnu nedelju pad od 1,42%.

Suncokretova sačma sa 33% proteina je trgovana po ceni od 29,04 din/kg (24,20 bez PDV).

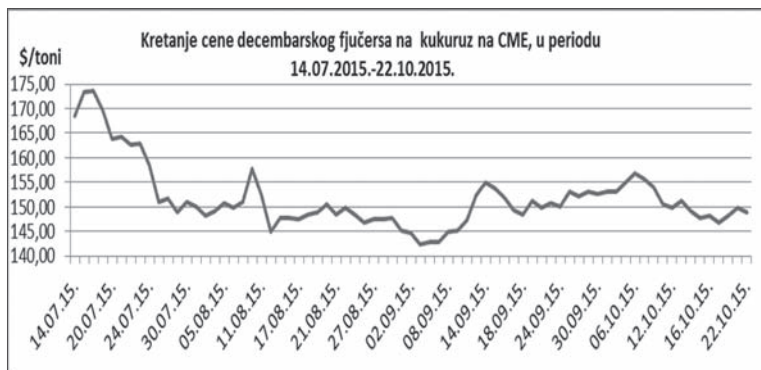
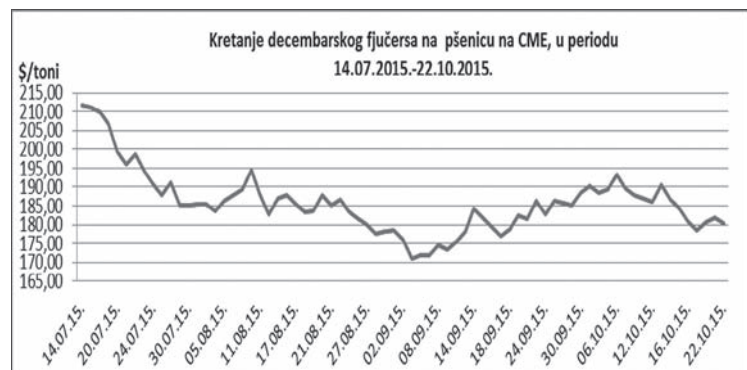

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, DECEMBARSKI 2015.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	180,86 \$/t	178,43 \$/t	180,49 \$/t	181,74 \$/t	180,27 \$/t
Kukuruz	148,26 \$/t	146,84 \$/t	148,26 \$/t	149,84 \$/t	148,89 \$/t

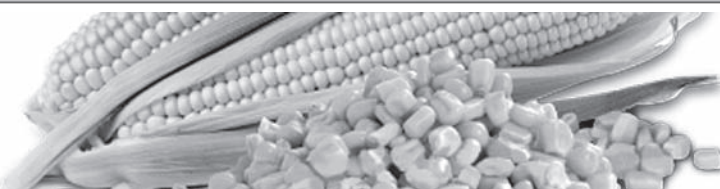
BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
154,61 EUR/t (futures dec 15)	149,78 EUR/t (futures nov 15)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
177,75 EUR/t (futures dec 15)	164,00 EUR/t (futures nov 15)

Žetva kukuruza i soje u SAD-u, odvijaju se pod povoljnim uslovima.

Pšenica sa decembarskom isporukom je na samom kraju nedelje prometovana po ceni koja je za 2,35% niža u odnosu na prošlu nedelju, dok je kukuruz, takođe sa isporukom u decembru skuplji za 0,074%.

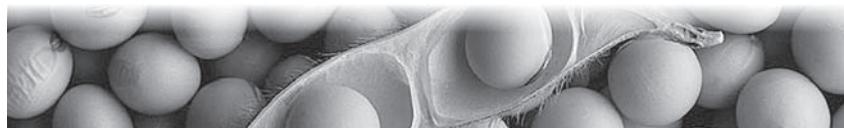

U Parizu je pšenica u poslednjih nedelju dana skuplja za 0,14%, a kukuruz za 1,71%, dok je pšenica u Budimpešti u odnosu na kraj prošle nedelje jeftinija za 0,15%, a kukuruz, takođe, za 0,15%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, nov 15	330,04 \$/t	327,39 \$/t	329,23 \$/t	332,61 \$/t	330,19 \$/t
Sojina sačma, okt 15	312,00 \$/t	310,40 \$/t	309,50 \$/t	310,50 \$/t	307,80 \$/t

U odnosu na kraj prošle nedelje fjučers na soju je jeftiniji za 0,73%, dok je decembarski fjučers na sojinu sačmu jeftiniji za 1,97%

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjovic@limagrain.com
www.limagrain.rs

VOĆE 19.10.2015. - 26.10.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	180.00	180.00	pad	slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	125.00	125.00	bez promene	dobra
3	Breskva (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	70.00	50.00	bez promene	slaba
4	Dunja (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	70.00	70.00	bez promene	slaba
5	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	120.00	120.00	pad	prosečna
6	Grožđe (belo ostale)	Domaće	kg	75.00	85.00	85.00	rast	dobra
7	Grožđe (crno Hamburg)	Domaće	kg	100.00	100.00	100.00	bez promene	vrlo slaba
8	Grožđe (crno ostale)	Domaće	kg	75.00	85.00	85.00	rast	dobra
9	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
10	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	50.00	55.00	50.00	bez promene	prosečna
11	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	rast	dobra
12	Jabuka (Gloster)	Domaće	kg	45.00	45.00	45.00	rast	vrlo slaba
13	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	bez promene	dobra
14	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	dobra
15	Jabuka (Melrouz)	Domaće	kg	35.00	35.00	35.00	bez promene	vrlo slaba
16	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	40.00	45.00	45.00	bez promene	prosečna
17	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	rast	prosečna
18	Jagoda (sve sorte)	Domaće	kg	450.00	500.00	450.00	-	vrlo slaba
19	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	130.00	135.00	135.00	-	vrlo slaba
20	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	75.00	80.00	80.00	bez promene	dobra
21	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	85.00	100.00	95.00	rast	slaba
22	Kruška (ostale)	Domaće	kg	65.00	70.00	65.00	bez promene	dobra
23	Kruška (ostale)	Domaće	kg	75.00	85.00	85.00	rast	prosečna
24	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	900.00	1000.00	1000.00	bez promene	vrlo slaba

POVRĆE 19.10.2015. - 26.10.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	12.00	17.00	15.00	rast	prosečna
2	Boranija (olovka)	Domaće	kg	100.00	100.00	100.00	bez promene	vrlo slaba
3	Boranija (šarena)	Domaće	kg	100.00	100.00	100.00	bez promene	slaba
4	Boranija (žuta)	Domaće	kg	130.00	150.00	130.00	pad	slaba
5	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	100.00	140.00	120.00	pad	prosečna
6	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	80.00	70.00	bez promene	prosečna
7	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	30.00	30.00	bez promene	prosečna
8	Dinja (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	65.00	110.00	110.00	bez promene	vrlo slaba
9	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	45.00	40.00	pad	dobra
10	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	70.00	60.00	bez promene	vrlo slaba
11	Kelj pupčar (sve sorte)	Domaće	kg	130.00	150.00	140.00	pad	vrlo slaba
12	Krastavac (Kornišon)	Domaće	kg	80.00	90.00	80.00	pad	slaba
13	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	60.00	65.00	60.00	rast	dobra
14	Krompir (beli)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
15	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
16	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	20.00	35.00	25.00	rast	dobra
17	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300.00	350.00	350.00	bez promene	dobra
18	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	20.00	25.00	22.00	bez promene	slaba
19	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	40.00	30.00	bez promene	dobra
20	Paprika (Babura)	Domaće	kg	60.00	75.00	75.00	rast	dobra
21	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	170.00	200.00	180.00	bez promene	prosečna
22	Paprika (ostala)	Domaće	kg	65.00	120.00	80.00	bez promene	dobra
23	Paprika (šilja)	Domaće	kg	65.00	90.00	80.00	rast	dobra
24	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	85.00	85.00	85.00	bez promene	slaba
25	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	65.00	80.00	75.00	bez promene	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	23.00	bez promene	prosečna
2	Lucerkino brašno (min 15% proteina)	džak 25kg	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	slaba
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	bez promene	slaba
4	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	70.00	80.00	75.00	bez promene	prosečna
5	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	19.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	23.00	22.00	bez promene	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	23.00	26.00	24.00	pad	slaba
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	prosečna
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	26.00	28.00	27.00	rast	dobra
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	19.00	18.00	bez promene	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	kg	280.00	300.00	290.00	bez promene
2	Jarad	sve težine	sve rase	kg	210.00	230.00	220.00	bez promene
3	Koze	sve težine	sve rase	kg	140.00	160.00	150.00	rast
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	kg	120.00	140.00	130.00	rast
5	Ovca	sve težine	sve rase	kg	130.00	160.00	140.00	bez promene
6	Prasad	16-25kg	sve rase	kg	170.00	200.00	180.00	rast
7	Prasad	<=15kg	sve rase	kg	170.00	190.00	180.00	bez promene
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	kg	140.00	170.00	160.00	bez promene

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Novi Sad - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	280.00	bez promene	prosečna
2	Junad	>480kg	sve rase	220.00	230.00	220.00	bez promene	prosečna
3	Ovca	sve težine	sve rase	100.00	120.00	110.00	bez promene	prosečna
4	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	190.00	180.00	pad	prosečna

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

• Traktor IMT-589 DV kompletno detaljno remontovan i servisiran uodličnom je stanju radnom stanju spreman za rad i radi sve funkcije. Tel:061/200-32-17.

• Motokultivator IMT 502 u ispravnom stanju. Motor je Brigs-Straton.Tel:063/370-150.

• IMT 539, 1992. god. sa kabinom, u ekstra stanju, 3600 radnih sati. Tel:063/531-155.

• Ursus C360 1984. god. Kupljen nov jedini vlasnik. Posle pune generalne radio 50 sati. Sve ispravno i plug Leopard kao i 4-krilna drljača. Tel:060/338-94-30.

• IMT 539, Sa kabinom i kompresorom,nove gume. Tel:064/235-05-57.

• Zetor 5718 u odlicnom stanju. Traktor je registrovan, 100% ispravan, bez ikakvih ulaganja. Cena po dogovoru.

Tel:063/845-98-70.

• Motokultivator, freza u odličnom stanju benzinac mali potrošač jako malo radio. Briksov motor nemačke proizvodnje, tri konjske snage. Tel:064/200-41-00.

• Freza prikolica. Tel:063/854-16-38.

• Prodajem Vladimircu novi tip sa jednim menjačem u dobrom stanju i setvospremač. Tel:467-717.

• Prodajem kombajn žitni Džon Dir 950. Tel:060/067-01-45.

• Prodajem kombajn Zmaj 143, 2004 godište sa sečkom za slamu i kukuruznim adapterom. Tel:064/063-24-34.

• Prodajem traktor 577 novi tip sa dva para zadnjih točkova.Tel: 069/668-206.

• Prodajem traktor IMT 578 u ispravnom stanju, i dva pluga. U Lačarku. Tel: 063/660-748.

• Kombajn Epple Mobil 1240. U odličnom stanju, malo radio, motor odličan, 1980. godište. Tel:062/186-94-06.

• Berač za kukuruz Zmaj 213, jednoredni, ispravan 1982. god. Tel:063/531-155.

• IMT 539 sa kabinom i kompresorom, nove gume.Tel:064/235-05-57.

• Prodajem traktor 577 novi tip sa dva para zadnjih točkova.Tel: 069/668-206.

• Prodajem Vladimircu novi tip sa jednim menjačem u dobrom stanju i setvospremač. Tel:467-717.

• Prodajem Vladimircu, novi tip sa jednim menjačem u dobrom stanju. Može zamena za Fergusonu 533 ili 539.

• Prodajem Kombajn žitni Džon Dir 950. Tel:060/067-01-45.

• Prodajem kombajn Zmaj 143, 2004 godište sa sečkom za slamu i kukuruznim adapterom. Tel:064/063-24-34.

• Traktor John Deere 6200, 85KS, 1994. god, 7700rc, gume sve 4 su skoro nove, ima reverzer, u odličnom stanju, iz uvoza. Tel:065/825-66-54.

OPREMA

• Povoljno dvoredni berač Zmaj K2 u odličnom stanju generalno i detaljno remontovan novo sve stavljeno kaiševi, ležajji, tarup kućišta i ležajevi i noževi novi tarupa samoostreći, komuški sto nov i ostale sve gumene lopatice na kraju ofarban i urađena elektro instalacija Tel:061/200-32-17.

• Plug IMT756, trobrazdni, cena po dogovoru. Tel:064/198-76-15.

• Plug Lemken obrtač trobradni 3x30 12 coli, stanje odlično. Tel:061/200-32-17.

• Berač 221 sa bunkerom i rudom na hidraulično ukraštanje, u dobrom stanju. Tel:022/664-596.

• Sejačica za kukuruz SKPT-4 "OLT Osjek", mehanička četvororedna. Tel:022/476-092.

• Žitna sejalic saxsonija 2.5 metra iz uvoza u odlicnom stanju. Tel:064/145-44-98.

• Prskalica u odličnom stanju, uvezena iz Švajcarske, bure 800 litara, pumpa četvoroklupna marke Annovi Reverberi, grane 12m sa mogućnošću proširenja, cevi prohromske, pomoću hidraulike se grane otvaraju-otključavanje-zakreću-dizu gore, dole. Tel:06-4/296-37-99.

• Prikolica traktorska TAM 5t, stari tip, nije kiper. Dimenzije 400x185x90. Gume 7.50-20. Tel:1060/545-75-56.

• Četvorokrilne, petokrilne masivne drljače za traktore preko 60KS i trokrlne proširene za traktore ispod 60KS. Tel:064/233-15-31.

• Prikolica IMT jednoosovinka kiper 4 tone, 1989. god. Tel:063/531-155.

• Prodajem nov traktorski uređaj bušač rupa bunara,šipova,stubova,sadnica•Bušenje se izvodi spiralom u jednom zahvatu (do 3m) ili nastavljanjem spirala (od 1,5m) do potrebne dubine. Bušilica može da se zakreće po uzdužnoj ravni traktora od 90°-75° Gabariti 700x1250x3250 mm, Masa 760 kg. Tel:065/559-12-23.

• Trobrazdni plug Leopard sa točkom. Tel:022/736-066.

• Plug ravnjak češki, četvorobrazdni, 4x30 12 coli, stanje odlično. Tel:061/200-32-17.

Prikolica traktorska TAM 5t, stari tip, nije kiper. Dimenzije 400x185x90. Gume 7.50-20. Tel:0-60/545-75-56.

• Plug IMT756, trobrazdni, cena po dogovoru. Tel:064/198-76-15.

• Velika grebenasta kosačica. Potpuno novi nozevi na njoj, motor u extra stanju, benzinski snage 8 ks. Zahvat kose je 1,3 metra. Kosačica ima i mogucnost priključka prikolice i izveden je i priključak za instalacije za svetla za prikolicu. Tel:061/171-50-38.

• Plug Lemken obrtač dvobrazdni 2x30 12 coli...Tel:061/200-32-17.

• Setvospremač širine 2,80, u dobrom stanju. Tel:066/208-498.

• Prskalica 800L sa hidrauličnim granama, pumpa četvoroklupna marke Annovi Reverberi, grane 12m sa mogućnošću proširenja, cevi prohromske, pomoću hidraulike se grane otvaraju-otključavanje-zakreću-dizu gore, dole. Tel:064/296-37-99.

• Prodajem polovne delove sa traktora IM-T533 star 9 godina i dvoredni Olto špartač za kukuruz. Tel: 022/312-314 i 062/112-70-90.

• Poljomehanizacija - pocinkovani silosi, elevatoriod 10-60 tona- CAS, roto i vibro selektor. Tel: 062/848-81-08.

• Prodajem traktorsku frezu IMT. Tel: 064/161-55-09.

• Prodajem sejalicu za kukuruz Bekericu četiri reda potpuno ispravna. Cena 1.000 evra. Tel:-060/670-36-60.

• Prodajem prikolicu Zmajevku, 7 tona i stado ovaca. Tel: 063/800-93-62.

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotena, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

• Prodajem prikolicu marke Pobeda, nosivosti 5 tona. Perica. Tel: 064/289-77-84.

• Rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel:063/886-97-17.

• Nova stočna prikolica. Tel:064/301-81-29.

• Odžački krunjač-krupač u dobrom stanju. Uz njega ide dodatno sito. Tel:064/304-72-16.

• Zmajevka, tip 470. Svetlosna signalizacija, vazdušne kočnice, kipu je, ima i ručnu kipu. Pod-lim 3mm, ojačana, široke gume, registrovana. Tel:022/265-61-11.

• Krunjač Bečejač 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel:-060/066-45-96.

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

• Tanjirače vučene i nošene. Tel: 062-101-68-60.

• Drljače, četvorokrilne, petokrilne masivne drljače za traktore preko 60KS i trokrlne proširene za traktore ispod 60KS. Tel:015/77-86-963.

• Samoutovarna prikolica za seno. Srednje stanje. Na vidjenje ili kratki remont pre prodaje. Tel:064/383-55-16.

• Rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel:063/886-97-17.

• Zmajevka, tip 470. Svetlosna signalizacija, vazdušne kočnice, kipu je, ima i ručnu kipu. Pod-lim 3mm, ojačana, široke gume, registrovana. Tel:022/265-61-11.

• Krunjač Bečejač 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel:-022/664-596.

• Prskalica Kranjska 330l, grane 8m, prvi vlasnik. Tel:060/066-45-96.

• Krunjač Deutz, vagon na sat, ispravan. Tel:065/250-66-25.

• Prekupač i krunjač Odžaci, u vrlo dobrom stanju, cena nije fiksna. Tel:064/573-04-47.

• Tanjirače vučene i nošene. Tel:062/101-68-60.

• Plug Lemind 12 coli ili zamena za plug od 10 coli. Tel:022/742-808.

• Prodajem setvospremač u dobrom stanju. Tel: 467-717.

• Prodajem traktorsku frezu IMT. Tel: 064/161-55-09.

• Prodajem sejalicu za kukuruz Bekericu četiri reda potpuno ispravna. Cena 1.000 evra. Tel:-060/670-36-60.

• Prodajem prikolicu Zmajevku, 7 tona i stado ovaca. Tel: 063/800-93-62.

• Prodajem prikolicu marke Pobeda, nosivosti 5 tona. Perica. Tel: 064/289-77-84.

• Poljomehanizacija - pocinkovani silosi, el-elevatoriod 10-60 tona - CAS, roto i vibro selektor. Tel: 062/848-81-08.

• Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel: 064/516-97-10.

• Prodajem krunjač veliki Čakovec, 20 tona na kardan sa elevatorom za šepurike.Sve u radnom stanju, cena po dogovoru. Tel: 064/2-77-13-05.

• Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel. 064/516-97-10.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "BILANS VM"

Trg Vojvođanskih brigada BB Sremska Mitrovica, Tel: 064/06-06-450

• Prodajem krunjač prekrupač, Poljostroj Odžaci i vagu Libela Celje 300 kg. Tel: 063/193-97-07.

• Prodajem presu Kveč, Kolečke, plug, drljaču, branu sve za Salaše i Etno kuće. Tel:063/193-97-07.

• Horizontalni transporter, 1000 evra. Tel: 064/397-30-67.

• Sejačica za kukuruz SKPT-4 "OLT Osjek", mehanička četvororedna, 400 evra. Tel: 022/476-092.

• Dvobrazdni plug IMT-757/2, 550 evra. Tel: 022/476-092.

• Pumpa za zalivanje Slap 800 NP i 30 cevi, 1300 evra. Tel: 062/896-57-58.

• Motokultivator Garlatt 3 KS u St. Pazovi. Tel: 064/218-74-00.

• Prskalica 800L sa hidrauličnim granama, 2550 evra. Tel: 064/296-37-99.

• Plug cevasti češki četvorobrazni 4x30 zahvat, visina gredera 75cm,razmak između glava 80cm, plug je u odličnom radnom stanju. Tel: 061/200-32-17.

• Prikolica jednoosovinka, kiper, 4 tone nosivosti, 1989. god, 1000 evra. Tel: 063/531-155.

• Prodajem traktorsku frezu IMT. Tel: 064/161-55-09.

• Prodajem sejalicu za kukuruz Bekericu četiri reda potpuno ispravna. Cena 1.000 evra.Tel:06-0/670-36-60.

• Prodajem prikolicu Zmajevku, 7 tona i stado ovaca. Tel: 063/800-93-62

• Prodajem prikolicu marke Pobeda, nosivosti 5 tona. Perica. Tel: 064/289-77-84.

• Poljomehanizacija - pocinkovani silosi, elevatoriod 10-60 tona- CAS, roto i vibro selektor. Tel: 062/848-81-08.

• Prodajem Vladimircu novi tip sa jednim menjačem u dobrom stanju i setvospremač. Tel:467-717.

• Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel: 064/516-97-10.

• Transporter za kukuruz Lifam 9 m, kao nov. Pune gume bez duvanja i treći točak pozadi bez podizanja, lako se kreće, 800 evra. Tel: 066/521-81-11.

• Setvospremači. Tel: 062/101-68-60.

• Vučene i nošene tanjirače. Tel: 062/101-68-60.

ZEMLJA, PLACEVI, KUĆE, STANOVNI, LOKALI

• Prodajem 8 jutara zemlje u 2 komada, 7 jutara i 1 jutro. Tel: 062/877-83-80.

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja. Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

• Prodajem poljoprivredno zemljište, prva klasa površine 2,17m2 u Lačarku, ulica Partizanska, uknjiženo, vlasnik, kvalitetno obradivo zemljište za bašti ili njivu. Tel: 060/592-20-63.

• Njiva-bašta, površine 40 ari 1.a klase, u Platičevu. Parcela se nalazi neposredno ispod kućnih placeva, te je, zbog blizine, izuzetno pogodna za sve vrste proizvodnje, a naročito za povrtarstvo, voćarstvo i farme. Tel:01-1/266-70-61.

• Prodajem kuću, Salaš Noćajski, Stojana Čupića 19. Tel: 063/54-44-67.

• Prodajem kuću sa dvorištem 10 ari i pomoćnim objektima, uži centar Mitrovice (blizu škole, obdaništa, tržni centar). Lokaciona dozvola za gradnju. Pogodno za malu privredu. Tel: 022/625-380 i 063/779-31-72.

• Izdajem u centru super nov namešten stan 75m2, klima CG, parking, Kralja Petra . Tel: 064/419-80-93

• Izdajem kod bolnice super nov namešten 40m2 u Sremskoj Mitrovici. Tel: 064/419-80-93 i 621-520.

• Prodajem više trosobnih stanova. Tel: 063/32-12-55.

• Prodajem kuće u Šašincima, Save Zdelara 38, druga kuća Svetozara Miletića 92a, 28 ari bašte i jutro zemlje.Zainteresovani doći lično na adresu Save Zdelara 38 Šašinci.

• Prodajem dvorišni stan polunamešten 48m2 u Sremskoj Mitrovici. Čukovac 6. Tel: 627-926 i 064/400-23-96.

• Prodajem dve njive od 8 i od 6 ari blizu sela u Kraljevčimapogodne za sve vrste voća i vinograda. Tel: 063/193-97-07.

Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ara, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra. Mob: 063/592-235

• Prodajem kuću u Staroj Pazovi od 150m2 sa pratećim objektima na placu od 18 ari. Struja, voda, telefon, plin. Povoljno za bavljenje poljoprivrednom i zanatskom radnjom. Tel 022/312-914 i 062/112-70-90.

• Prodajem lepo očuvanu kuću od 120m2 sa baštom od 1000 m2 u Nikincima. Tel: 063/7-66-43-20.

• Prodajem u jednoj celini dve njive pored glavnog puta u Brestaču, uknjiženo, vlasnik 5h. cena 12.000 evra. Tel:064/430-23-16.

• Prodajem 19 jutara zemlje u 3 komada - 11 jutara, 7 jutara, 1 jutro. Tel: 062/877-83-80.

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

• Veća količina starog kukuruza. Tel:069/640-785.

• Neoljušteni lešnjak, berba 2015. Tel:015/438-177.

• Beli paradajz 20 semenki. Sora koja jako brzo raste i sazreva a plodovi budu veličine-težine od 250gr do 750gr. Tel:061/146-30-36.

• Leskovacke dunje. Tel:065/999-78-68.

• Prodajem toplo ceđeno sojino ulje. Tel:061/194-49-42.

• Sveže plod aronije, prva klasa, berba 2014, 350 din/kg. Na veće količine dogovor. Tel:062/966-55-35.

• U ljusci ili očišćeni.Cena u ljusci 300 dinara kilogram a očišćeni 1000 dinara. Tel:064/233-83-22.

• Dunje leskovačke, oko 1.5 tona. Zdrava odlična za rakiju. Sremska Mitrovica cena 50 dinara. Tel:064/276-19-82.

• Bukovače - šitake: Prodajem zasejane džakove, seme (micelijum) i sveže gljiva. Uputstvo za proizvodnju dajem besplatno. Tel:021/461-247 I 064/247-05-70.

• Prodajemo izuzetno kvalitetne sadnice lešnjaka. Cena jednogodišnjih sadnica 2,5 evra po komadu, dvogodišnjih sadnica 4 evra po komadu, trogodišnjih sadnica 6 evra po komadu. Konditorske sorte, sadnice vode poreklo od sertifikovanih sadnica. Tel:063/892-50-30.

• Beli paradajz 20 semenki, odlična i veoma retka sorta koja daje bele i krupne plodove. Tel:061/146-30-36.

• Prodajem grožđe za vino i rakiju u većim količinama, vršimo i uslugu muljanja sa izbacivanjem peteljki. Cena po dogovoru, Tel:064/120-99-11.

• Prodajem domaću rakiju šljivovicu, povoljno. Tel: 661-312 i 069/388-83-99.

• Domaći zeleni pasulj. Tel:064/462-93-45.

• Veća količina starog kukuruza. Tel:069/640-785.

Prodajem toplo ceđeno sojino ulje. Tel:061/194-49-42.

• Ovogodišnji polen i propolis I i II klase. Tel:022/271-30-63.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta 615-200

- Prodajem baliranu detelinu sladištena ispod krova. Tel: 063/733-88-55.
- Prodajem kozije mleko sir i surutku. Tel: 022/661-312.
- Prodajem seme graorice, mešana graorica i zob, stočni grašak Angela. Tel: 063/808-61-79.
- Prodajem grožđe za vino i rakiju, Muskat i Hamburg. Tel: 064/192-12-52.

USLUGE, POSLOVI

- Potreban radnik ili radnica u Ronilačkom klubu kao konobar, plata mesečna, radno vreme 7 sati, 5 dana u nedelji. Tel:065/306-48-11.
- Kosim travu, šišam živu ogradu održavam dvorišta brzo,kvalitetno i povoljno. Tel:063/775-75-49.
- Potreban radnik za rad na poljoprivrednom imanju. Ozbiljan, da nije krivično kažnjavan i da zna rukovati sa poljoprivrednim mašinama. Takođe potrebna i slobodna žena. Besplatan stan i hrana. Plata po dogovoru. Tel: 065/300-39-57.
- Potreban knjigovoda obavezno rano iskustvo i stručni sertifikat. Poslati CV na draganasm@mirnovac.rs.
- Vodoinstalaterski radovi, kvalitetno i povoljno. Tel: 064/22-42-197.
- Vršim uslužne selidbe kombijem, kako u zemlji tako i u inostranstvu. Braca. Tel: 065/631-11-22.
- Prodajem trpezarijski sto sa šest stolica.Tel: 063/852-60-21.
- Ozbiljna žena bez obaveza čuvala bi decu ili pomagala starijim osobama. Tel: 062/837-81-45.
- Radim sve fizičke poslove. Tel: 630-398 i 064/217-80-72
- Potreban vozač C i E kategorije za vožnju šlepera, domaći transport. Tel: 065/955-50-59
- Pekari u Sremskoj Mitrovici potreban buregdžija. Tel: 022/611-093 i 064/328-12-34.
- Vršim selidbu u zemlji i inostranstvu kombijem Tel: 065/631-11-22
- Uslužno molerski radovi/krečenje, gletovanje, izolacija. Popust za penzionere 30%. Tel: 022/613-245 i 061/681-62-32.
- Slikam portrete u svim tehnikama (olovka, pastel, ulje) prodajem slike (ulja na platnu, akvareli i druge tehnike). Tel: 062/971-37-52.

DOMAĆE ŽIVOTINJE

- Ovan star nepune dve god da papirima rase Texel. Tel:063/108-29-00.
- 6 koza starosti 1-3 godine. Cena po dogovoru ili zamena za prasice, suprasne krmače i jaganjce. Tel:062/240-106.
- Patuljaste koze, 2 mlade ženke..Indija. Umiljate i skromne. 40 EUR komad. Tel:064/198-76-15.
- Na prodaju 4 mužjaka pauna starih 2 godine. Sve informacije na 064/281-12-12 i 064/371-73-90.
- Žensko ome staro 10 meseci. Ome uhranjeno lepo veliko. Tel:062/162-47-71.
- Tovne čurke 450 din/kg. Tel:062/205-508.
- Nerast rase landraš starosti 2 godine. Težine 250kg, sa pedigroom. Poreklo farma Bečej. Tel:063/805-59-36.
- 40 komada prasića težine do 25 kilograma, Višnjičeva. Tel:062/800-46-29.
- Priplodne nazimice u jorkšir, uzrasta od 35-90 kg. Izuzetne, povoljno bez papira! Tel:063/411-104.
- Hajkom i panon beli. Mladi od jednog meseca i odrasle ženke spremne za parenje stare oko 5,5, meseci.Cena je 500 dinara po mesecu starosti. Tel:064/128-10-72.
- Leghorn Petao star 6 meseci. Tel:064/128-10-72.
- Poni šarena kobila, stara 5 godina, visoka 90 cm, ispravna, mirna. Tel:066/461-734.
- Koza i dva muška jareta. Tel:065/470-16-52.
- Visokosteone junice, rase holstajn, umatičene, 6 komada. Tel:063/873-65-04.
- Jarac star godinu dana. Mešanac je, bez rogova. Tel:015/778-65-68.
- Suprasne i nesuprasne nazimice, umatičene i neumatičene, čista rasa veliki jorkšir, nerasta 10 meseci, tri mlada nerasta stara 4 meseca. Tel:060/015-00-97.
- 10 kom prasića težine oko 20 kg. Tel:064/261-17-57.
- Alpski muški jarići stari 5 meseci, teški 25-30kg, cena 60 evra, sva 4 u kompletu 200 evra. Dva ženska alpska jareta stara 5 meseci težine od 25 do 30 kg, cena za jedno 100evra, oba zajedno 170 evra, svih 6 zajedno 350 evra. Tel:062/745-499.
- Prodajem kravu crno beli holštajn, steona. Tel: 069/668-206.
- Prodajem 20 jarića stare mesec dana. Tel: 064/123-96-41.
- Prodajem tri krave umatičene friške muzare idu u pašu, Susek. Tel: 021/878-025.
- Prodajem 13 koza starosti od 1-3 godine daju do 3 litre mleka. Tel: 064/123-96-41.
- Farma prodaje 6 steonih umatičenih junica simentalke moguća korekcija cene ukoliko se uzima više komada. Tel:065/271-37-78.
- Prodajem 3 odnegovane i mlečne alpino koze, starosti 1 godinu i 2 godine. Tel:064/164-92-56.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

• **Sa "Sremskom poljoprivredom" na sremskim poljima, farmama i vašim gazdinstvima**

• **„Sremska poljoprivreda" svakog drugog petka na kioscima i u pretplati na vašu adresu**

• **Kako da unapredite sopstveni agrobiznis – kako do boljih prinosa na vašim poljima, kako do profitabilnog uzgoja na vašim farmama...**

• **Dragoceni saveti eminentnih stručnjaka, samo u vašoj „Sremskoj poljoprivredi"**

MARKETING
Tel/fax 022/610-496
Mob:063/8526-021
E-mail:poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

- Prodajem 6 koza starosti 1-3 godine. Cena po dogovoru ili zamena za prasice, suprasne krmače i jaganjce. Tel:062/240-106.
- Saseks koke starosti 4 meseca i prepelice stare 4 nedelje. Imamo i maldih Brakel koka stare 3,5 meseca. Tel:063/108-68-12.

OSIGURAJTE VAŠE USEVE I PLODOVE u kompaniji sa tradicijom dugom 200 godina! Tel: 064/4615-799

- Alpina koze,35 komada, seliktirano stado,200 koka 5 i 3 koke 4 meseca. Molim novopečene kozare da me zaobiđu glupim pitanjima. Tel:063/753-52-00.
- Povoljno, prasad za dalji tov, težine 22-25kg, cena 230din/kg. Takođe prodajem sojinu pogaču pogodnu za ishranu svih kategorija svinja, cena 60din/kg, vršim i fizičku zamenu soje za pogaču, 100kg soje- 82kg pogače. Tel:066/644-17-25.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "KURIR-2"

Trg Vojvođanskih brigada BB Sremska Mitrovica, Tel: 063/404-950

- Živina Italijanke 1 petao star 6 meseci, 1 koka 5 i 3 koke 4 meseca. Cena po komadu je 800 dinara, ne rasparujem. Tel:064/128-10-72.
- Leghorn petao star 6 meseci. Tel:064/128-10-72.
- Pazinske čurke i toвне pillice.cena za kurke zive je 400 a za uređjene 500 din kg. Tel:064/225-34-09.
- Prodajem kravu crno beli holštajn, steona. Tel: 069/668-206.

PLASTENICI, STAKLENICI

- Plastenik korišćen 3 sezone, komplet sa mrežom za zasenu, u jako dobrom stanju. Tel:065/377-71-09.
- Izrada plastenika po vašoj želji ili standardno po našim merama. Garantujemo da smo najpovoljniji jer cevi za izradu dobijamo direktno iz fabrike. Kvalitetno i povoljno. Za sve informacije, pitanja koja imate pozovite. Uzorke plastenika možete pogledati u Temerinu. Tel:063/528-231.

PČELARSTVO

- Košnice i delovi košnice.LR, DB, DB12, F. Podnjače AV, drvene i za sakupljanje polena. Millerov zbeg ili po uzorku. Svi delovi se izrađuju od suve čamove daske, takođe svi delovi su spojeni cink vezom što omogućuje veliku čvrstinu i dugotrajnost. Košnice su bez ramova. Tel:063/126-08-79.
- Bukov trud-gljiva za dimljenje pčela, odličnog kvaliteta i mirisa koji ne smeta pčelama. Jedan dzakčić je oko 1 kg, Šaljem brzom postom ili po dogovoru. Tel:064/855-91-04.

KUĆNI LJUBIMCI

- Na prodaju nemački ovčar star 2 godine mužjak, vrlo povoljno, po dogovoru. Tel: 064/987-28-14.
- Ovnoliki i hajom kunići, 500 dinara. Tel: 064/293-46-15.
- Hajkom i panon beli kunići, 400 dinara. Tel: 062/221-898.
- Na prodaju nemački ovčar star 2 godine mužjak, vrlo povoljno. Tel: 064/987-28-14.
- Prodajem hajkom kunice na veliko i malo svih uzrasta, od mesec dana pa do skotnih zenki. Prodajem i meso kunica po dogovoru. Cena 500 dinara po mesecu starosti. Tel: 063/564-166.

- Hajkom i panon beli kunići. Cena po mesecu starosti 500 dinara, ima od 1, 2 i 4 meseca. Tel: 064/128-10-72.
- Na prodaju 4 mužjaka pauna starih 2 godine. Tel:064/281-12-12 i 064/371-73-90.
- Prodajem odrasle japanske guske. Tel:022/325-232.
- Poklanjam mačku i mačiće sijamskog porekla. Tel: 641-193 i 062/641-193.
- Prodajem bele puline. Tel: 060/441-4055

MOTORNA VOZILA

- Kupujem registrovanu auto prikolicu 2h130 do 300 evra.Tel: 063/50-94-93.
- Prodajem vozila Zastavu 101, 2003. godište, Golf 2, 1989. godište i Ford eskort, 1996. godište. Tel: 061/635-05-18.
- Kupujem registrovanu auto prikolicu 2h130 do 300 evra.Tel: 063/509-493.

- Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32
- Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21
- Prodajem Jugo 55 godina proizvodnje 1991 u super stanju, nove gume. Tel: 061/635-05-18.
- Prodajem Fiat Panda 2002 godište, u odličnom stanju. Tel: 069/133-21-32.
- Prodajem ladu limuzinu 1300 ispravna, cena 200 evra. Tel.022/553-570 i 060/553-35-70.
- Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32.
- Prodajem Zastavu 101 godina proizvodnje 2004, registrovana, može zamena. Tel: 069/625-379.
- Prodajem Fiat Punto godina proizvodnje 2000, 1,7 dizel, može zamena.Tel: 069/133-21-32.
- Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32. • Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21.
- Prodajem Zastavu 101 godina proizvodnje 2004, registrovana. Tel: 069/625-379
- Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21.
- Prodajem Opel Astu 2.0 registrovana u odličnom stanju. Tel: 063/562-884.
- Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.
- Prodajem zastavu yugo skala pikap, 2003. godište. Očuvan. Indija. Tel:022/551-290.
- Prodajem fiću, 1985. godište objavljen. Tel: 670-711.

- Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32.
- Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.

RAZNO

- Kazan za pečenje rakije zapremine od 120 litara. Takozvani šerpaš Valjevac. U kompletu sa cevi i tabarkom. Kazanu je dno debljine 6 mm a plitak svega oko 25 cm. Ručni rad, kovan. Plitak a širok. Brzo provri. Ložište odlicno da služi godinama. Tabarka 550 litara i poseduje cilindrično hlađenje rakije. Tel:064/246-56-93.
- Točak za špartač, ispravan. Tel:064/233-15-31.
- Presa za grožđe - voće, od livenog gvozdja. Sa kompletnim drvenim dodacima. zapremina preko 100 l. Očuvana u funkciji. Proizvodjac austro madjarska firma hofherr schrantz clayton shuttleworth.Dimenzije,ukupna visina 180 cm,precnik korita,kade je 90 cm.. Tel:064/198-76-15.
- Kazan za pravljenje rakije 120 litara sa mešačem. Radio samo jednom kupljen nov u Subotici. Kazan je kompletan i bez falinki, čuvan u adekvatnim uslovima. Bez rdje i ostalog. Izdrada od debelog bakra i prohroma (ložište). Tel:064/121-95-20.
- Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.
- Prodajem tuje za živu ogradu. Tel: 022/557-630 i 063/70-34-454.
- Kupujem seme lubenice Mauzerke 100 komada . Tel: 062/514-005.
- Prodajem krunjač prekrupač, Poljostroj Ođžaci i vagu Libela Celje 300 kg. Tel: 063/193-97-07.
- Prodajem presu Kveč, Kolečke, plug, drijaču, branu sve za Salaše i Etno kuće. Tel:063/1939707.
- Prodajem tifon fi 110dužina creva 300m. Tel: 063/212-399.
- Prodajem bagremove stubove rezane, polovne, cena 250 dinara, Kuzmin. Tel:063/779-90-66.
- Prodajem frižider na butan, prekrupačnel uređaj za kontrolu svetla. Tel.631-320.
- Prodajem 500kg plavog kamena Zorka Šabac kristal, cena 330 dinara/kg za povrtlare i vinogradare. Za Poljoapoteke popust 10 posto na celu količinu. Tel: 063/611-257 i 015/774-15-86 Ljuban.
- Biljne kapi divljeg kraslavca Ecballium elaterium, pomoćno sredstvo za čišćenje sinusa. Tel: 061/289-11-56.
- Prodajem krunjač veliki Čakovec, 20 tona na kardan sa elevatorom za šepurike.Sve u radnom stanju, cena po dogovoru. Tel: 064/277-13-05.
- Prodajem kavez za koke nosilje tacnaš, automatske pojilice, cena 240 evra. Tel: 063/771-68-64
- Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel. 064/516-97-10.
- Prodajem sadnice, reznice švedskog energetskog drveta. Seče se posle tri godine. Gojko. Tel: 063/109-88-99.
- Čerupanje pilića, kapacitet 3 komada odjednom, motor monofazni. Tel:064/381-16-71.
- Ušne markice žute, male, srednje i velike. Ušne markice 58x57mm / ženski: trajnost i visoka stopa zadržavanja, veoma bezbolan prema životinjama, posebno dizajniran za obeležavanje stoke, prazan, 25 komada / paket. Tel:024/479-72-99.
- Prodajem presu za ceđenje grožđa za vino. Tel: 064/992-58-74.

Roloplast Mošić

- Krunjač - prekrupač, marke Sever. Tel:064/180-45-85.
- Pesa za grožđe - voće, od livenog gvozdja. Sa kompletnim drvenim dodacima. zapremina 100 l. Očuvana u funkciji. Proizvodjac austro madjarska firma hofherr schrantz clayton shuttleworth. cena fiksna 200 evra. Tel:064/198-76-15.
- Sušara za žitarice, kapaciteta 5000kg. Gorionik od 55kW, na dizel. Odlično stanje! Tel:064/64-01-247.
- Krunjač Bečejac 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel:022/664-596.
- Kazan za pečenje rakije, od 100l. Kao nov, prevrtač. Tel:063/404-079.
- Dva stabla oraha, Prečnici su 60cm i 70cm, a dužina je 3m. Tel:022/351-308.
- Časovi matematike za osnovce i srednjoškolce. Nebojša. Tel: 065/39-11-914.
- Prodajem 6 polovnih sobnih vrata i jedna ulazna u dobrom stanju. Tel: 060/615-04-15.
- Prodajem vunene jorgane, vunene naddušeke, dečiji krevetac sa dušekom. Tel: 022/611-867 i 063/739-34-38.
- Časovi matematike diplomirani matematičar daje časove svim uzrastima dolazim kod vas. Tel: 611-622 i 617-525.

- Prodajem 18m3 prvoklasnih drva isečenih za šporet. Tel: 066/971-15-32.
- Prodajem staru češku violinu u dobrom stanju. Tel: 064/138-08-83.
- Prodajem vilerov goblen velike bulke , uramljen, cena 30.000 dinara. Tel: 063/707-65-58.
- Prodajem tuš kabinu 4m2 podnih pločica 33h33 cm i 17m2 židnih pločica20h20cm2. Zvati od 14-18 časova. Tel: 022/621-988.
- Prodajem ogrev, briket i drvo na džakove. Tel: 063/209-907.
- Prodajem polovan crep Kanjiža i Vinkovački 1400 komada, cena 10 din po komadu. Sremska Mitrovica. Tel: 022/632-943 i 064/810-81-99.
- Prodajem dečiji krevetac. Tel: 022/621-098.

- Kazan za pravljenje rakije 120 litara sa mešačem. Radio samo jednom kupljen nov u Subotici. Kazan je kompletan i bez falinki, čuvan u adekvatnim uslovima. Bez rdje i ostalog. Izdrada od debelog bakra i prohroma (ložište). Tel:064/121-95-20.
- Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.
- Prodajem tuje za živu ogradu. Tel: 022/557-630 i 063/70-34-454.
- Kupujem seme lubenice Mauzerke 100 komada . Tel: 062/514-005.
- Prodajem krunjač prekrupač, Poljostroj Ođžaci i vagu Libela Celje 300 kg. Tel: 063/193-97-07.
- Prodajem presu Kveč, Kolečke, plug, drijaču, branu sve za Salaše i Etno kuće. Tel:063/1939707.
- Prodajem tifon fi 110dužina creva 300m. Tel: 063/212-399.
- Prodajem bagremove stubove rezane, polovne, cena 250 dinara, Kuzmin. Tel:063/779-90-66.
- Prodajem frižider na butan, prekrupačnel uređaj za kontrolu svetla. Tel.631-320.
- Prodajem 500kg plavog kamena Zorka Šabac kristal, cena 330 dinara/kg za povrtlare i vinogradare. Za Poljoapoteke popust 10 posto na celu količinu. Tel: 063/611-257 i 015/774-15-86 Ljuban.
- Biljne kapi divljeg kraslavca Ecballium elaterium, pomoćno sredstvo za čišćenje sinusa. Tel: 061/289-11-56.
- Prodajem krunjač veliki Čakovec, 20 tona na kardan sa elevatorom za šepurike.Sve u radnom stanju, cena po dogovoru. Tel: 064/277-13-05.
- Prodajem kavez za koke nosilje tacnaš, automatske pojilice, cena 240 evra. Tel: 063/771-68-64
- Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel. 064/516-97-10.
- Prodajem sadnice, reznice švedskog energetskog drveta. Seče se posle tri godine. Gojko. Tel: 063/109-88-99.
- Čerupanje pilića, kapacitet 3 komada odjednom, motor monofazni. Tel:064/381-16-71.
- Ušne markice žute, male, srednje i velike. Ušne markice 58x57mm / ženski: trajnost i visoka stopa zadržavanja, veoma bezbolan prema životinjama, posebno dizajniran za obeležavanje stoke, prazan, 25 komada / paket. Tel:024/479-72-99.
- Prodajem presu za ceđenje grožđa za vino. Tel: 064/992-58-74.

- Kupujem razne elektromotore, ručni i električni alat, raznu građevinsku i poljo opremu, tanjirače, prekrupače, krunjače, šrafstuke, vinte, poljoprivrednu, etno i drugu antiku, butan boce i prodaja aluminijumske lamperije i limova za pokrivanje. Tel: 061/113-83-56.
- Prodajem ispravnu mašinu za preradu vune – vunovlačaru. Tel: 063/89-76-274.
- Prodajem 5 kubika stiropor blokova dimenzije 60h25h20cm za 25000 dinara, vrcaljku za med četiri rama ručni pogon, nova. Sremska Mitrovica, Krušedolska 1. Tel: 060/092-22-36 i 061/169-81-73.
- Prodajem kavez za koke nosilje. Tel: 670-267.
- Kazan za pečenje rakije, od 100l. Kao nov, prevrtač. Tel:063/404-079.
- Inkubator za prepelice, kapacitet 300 jaja. Tel:022/322-685.
- Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.
- Prodajem sadnice, reznice švedskog energetskog drveta. Seče se posle tri godine. Gojko. Tel: 063/109-88-99.
- Biljne kapi divljeg kraslavca Ecballium elaterium, pomoćno sredstvo za čišćenje sinusa. Tel: 061/289-11-56.
- Prodajem kavez za koke nosilje tacnaš, automatske pojilice, cena 240 evra. Tel: 063/771-68-64.
- Prodajem frižider na butan, prekrupačnel uređaj za kontrolu svetla. Tel.631-320.
- Prodajem 500kg plavog kamena Zorka Šabac kristal, cena 330 dinara/kg za povrtlare i vinogradare. Za Poljoapoteke popust 10 posto na celu količinu. Tel: 063/611-257 i 015/774-15-86 Ljuban.

- Situirani muškarac srednjih godina traži žensku osobu do 45 godina radi druženja i eventualnog braka. Tel: 065/368-22-21 i 064/400-38-70.
- Oženjen muskarac diskretno bi se družio sa damom 50+ SMS.Tel:062/145-43-90.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: +38163/893-32-08.
- Ozbiljna, obrazovana žena 58 godina vredna, pedantna želela bi daupozna dobro stojećeg domaćina isključivo radi braka. Tel: 063/888-62-19.
- Želeo bih da upoznam žensku osobu oko 45 godina starosti, ozbiljna veza moguć brak, vredni pokušati Srem, Banat i Bačka. Tel: 061/668-43-79.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: +38163/893-32-08.
- Situiran muškarac 67 godina traži žensku domaćicu do 60 godina, radi druženja, moguć brak. Tel:064/44-35-90.
- Želeo bih da upoznam žensku osobu oko 45 godina starosti, ozbiljna veza moguć brak, vredni pokušati Srem, Banat i Bačka. Tel: 061/668-43-79.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: 063/893-32-80.

LIČNI OGLASI

- Situirani muškarac srednjih godina traži žensku osobu do 45 godina radi druženja i eventualnog braka. Tel: 065/368-22-21 i 064/400-38-70.
- Oženjen muskarac diskretno bi se družio sa damom 50+ SMS.Tel:062/145-43-90.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: +38163/893-32-08.
- Ozbiljna, obrazovana žena 58 godina vredna, pedantna želela bi daupozna dobro stojećeg domaćina isključivo radi braka. Tel: 063/888-62-19.
- Želeo bih da upoznam žensku osobu oko 45 godina starosti, ozbiljna veza moguć brak, vredni pokušati Srem, Banat i Bačka. Tel: 061/668-43-79.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: +38163/893-32-08.
- Situiran muškarac 67 godina traži žensku domaćicu do 60 godina, radi druženja, moguć brak. Tel:064/44-35-90.
- Želeo bih da upoznam žensku osobu oko 45 godina starosti, ozbiljna veza moguć brak, vredni pokušati Srem, Banat i Bačka. Tel: 061/668-43-79.
- Tražim ozbiljnu devojku radi druženja i braka, prvo sms. Tel: 063/893-32-80.

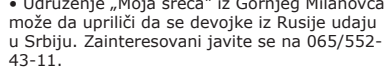
OGREVNO DRVO

"Sto posto metar"
BATIKA

- **Prodaja**
- **Sečenje i cepanje po meri**
- **Donošenje na kućnu adresu**

NOVO U SREMU!
Uslugu sečenja i cepanja vršimo najnovijom mašinom, posle Vašeg odabira željenog drveta i uz Vaše prisustvo po želji.

064/642-96-21 i 022/615-955
Planinska 16
(preko puta Doma učenika)

MARKETING
063/8526-021

STEJANOVCI • PERA VUKOVIĆ – ČAĐA VERAN VINOGRADU

Vinska priča ispod Fruške gore

Rezidbu vinograda Pera sada radi samo sa svojim bratom od ujaka. Reže na lukove, da bi rod bio što veći. Kod slankamenke i nekih drugih starih sorti reže se na klasičan način

Vinova loza je u Sremu, počela da se grana još u vreme Rimljana. Rimski imperator Marko Aurelije Probus, rođen 232. godine u blizini Sremske Mitrovice, antičkog Sirmiuma, zasadio je prve vinograde na na padinama Alma Monsa, Fruškoj gori, iznad Dunava, pa se za njegovo ime vezuje početak vinogradarstva u Srbiji. Istorija srpskog vinarstva duža je od 1000 godina – od začetaka srpske države u 8. i 9. veku, a naročito za vladavine dinastije Nemanjića, od 11. do 14. veka.

Srpski vladari su posebno negovali kulturu gajenja vinove loze. U doba cara Dušana donet je zakon koji se odnosio na spravljanje vina i njegov kvalitet. Najslavniji period za vina iz Srbije bio je od osamnaestog do pred kraj dvadesetog veka. Tada su nastala vina poznata širom sveta koja su svoje mesto nalazila na najznačajnijim evropskim dvorovima. Poslednje dve decenije pod vinogradima u Srbiji nalazilo se preko 100.000 hektara, da bi potom došlo do njihovog krčenja usled propadanja velikih državnih vinarija.

Poslednjih godina država pokušava subvencijama da obnovi vinogradarsku tradiciju, a stručnjaci procenjuju da bi vino mogao biti izvozni adut naše zemlje. Ali, obnavljanje vinogradarstva i proizvodnja kvalitetnog vina je dugotrajan i skup proces. Vinogradarstvo i vinarstvo Srema je jedno od najstarijih i najznačajnijih u ovom delu Evrope. Međutim, teška vremena, ekonomska kriza, složena opšta slika stanja u kojem se država nalazi, odrazila se i na ovu poljoprivrednu granu. Ovo je priča jednog zaljubljenika u vinograd i vino koji pokušava da oživi i omasovi uzgajanje vinove loze u svom selu.

Svakodnevni obilazak

Pera Vuković – Čađa, star 63 godine, pre podne obavlja poslove Šefa mesne kancelarije u Stejanovcima, a odmah nakon isteka radnog vremena, odlazi u svoj vinograd u kome ostaje po čitav dan. I ta vernost vinogradu traje poslednjih dvadeset godina. No, kao što i grožđu treba vremena da sazri i rodi, tako ni Pera nije ovu ljubav gajio oduvek.

- Kada sam bio mladi, nisam voleo da dolazim u vinograd. Sa godinama se to promenilo i što sam stariji, sve me više privlači. Nema dana a da nisam u vinogradu. Imao sam oko 500 čokota u starom vinogradu a sada sam posadio i nov sa oko 600 čokota. Radim sam, žena malo pomogne ali žuri kući, sina to baš i ne interesuje. Ljutim se na njega ali se tada setim i sebe kada sam bio u njegovom uzrastu, pa me brzo i prođe. Na inicijativu ne-

kolicine nas u Stejanovcima, pre 12 godina osnovali smo Udruženje vinogradara i vinara u selu. Svake godine 14. februara obeležavamo Svetog Trifuna. Imamo i našu tradicionalnu manifestaciju u slavu vina i vinograda, „Dane vina“. Ove godine je održana po jedanesti put. Gosti nam tada budu poljoprivredni stručnjaci koji tada održe predavanja o aktuelnostima iz oblasti vinogradarstva. Zatim usledi takmičenje u kategorijama belog, roze i crvenog vina – priča Čađa.

- I naravno, sve se proba i uz pesmu završi. Najviše imam rizlinga, zatim vranca, slankamenke, imam i nešto župljanke, govori nam dalje Pera, sa kojim smo i razgovarali, a gde drugo, nego u njegovom vinogradu.

- Kada otočim vino pravim tri vrste, belo, crveno i crno. Neku količinu prodam, nešto se popije, a najviše podelim i raznesem. Gde god da pođem ja ponesem vino jer je meni moje vino najbolje. Da sam mlađi desetak godina ja bih proširio vinograd. Sa ovih nešto više od 1.000 čokota ne može da se od toga napravi neki posao od koga bi se živelo. Mogu da se pokriju neki troškovi, dobro dođe u vreme kada stignu Božić, Nova godina, slave. Tada neko kupi 10 – 15 litara i tako... Nekada su naši stari vinograde sadili, ne u ravnicima kao mi, nego u brdu, na bregu. Moji su imali oko 2.000 čokota. Nije bilo kuće u selu koja nije imala vinograd. Čak se i snaga domaćinstva merila po tome koliko ko ima da ocedi vina – zbori Pera vinogradar.

On, skoro sa setom, konstatuje da je onda došlo neko vreme kada je većina napustila proizvodnju grožđa i vina, ali se ponovo, evo u poslednjih dvadesetak godina, relativ-

no mladi ljudi počeli da se zanimaju za vinogradarstvo.

- Danas imamo, od tri stotine domaćinstava, oko četrdesetak vinograda, mada su to sve manje površine. Jedan moj prijatelj ima zasad od 3.000, ja preko 1.000 a svi ostali maju vinograde sa 300 do 500 čokota. Ovaj broj vinograda mislim da je mali ali u odnosu na ostala sela, Stejanovci su jedino selo u rumskoj opštini koje ima vinograde – ponosan je naš sagovornik.

Vinograd traži slugu a ne gospodara. Vinograd traži i pažnju, i rad, i ljubav. Zna to Pera Čađa odavno, pa kaže:

- U vinogradu se mora biti stalno, prskanje od 8 do 10 puta godišnje. Prvo prskanje na bazi bakra gotovo odmah nakon rezidbe vinograda. Posle toga kada budu mali lastari. Kada rodi, srce mi je puno i prosto se divim, i mило mi je što vidim da nisam potrošio vreme uzalud. Slu-

Sladak rod

šam ja i pratim i savete stručnjaka, ali najviše se oslanjam na vlastito iskustvo. Učim i dalje na svojim greškama. Unazad desetak godina kada je vreme rezanja vinograda, skupljalo se nas pet – šest. Najpre malo nazdravimo pa krenemo u rezidbu. Jedan radi ovako, drugi opet na svoj način... – zbori Pera.

On te poslove sada radi samo sa svojim bratom od ujaka. Reže na lukove, da bi rod bio što veći. Kod slankamenke i nekih drugih starih sorti reže se na klasičan način. Kada grožđe oberbi, ocedi vino.

- Ako treba dodam malo slasti i smeštam u buradi. Imao sam drvenu burad ali sada sam kupio ovu medicinsku plastiku sa plovkom. Imam i prohromsku burad. Da bi vino ostalo, mora se što češće cediti, prebacivati, pred Novu godinu staviti malo vinobrana da se zaštiti od dobijanja kiseline, oksidacije. Imam stari podrum, na svod, cigla i zemlja. Za vino je najvažnija temperatura jer ono ne može da stoji u nekim kačarama. Posle berbe vino treba da se spusti u podrumu i vrenje treba što duže da traje. Kada su velike, jake vrućine, vrenje bude prebrzo, vino prevri za 4 – 5 dana, a to nije to. Ove godine kako je rodilo, ja sam prezadovoljan. Očekujem da ću imati oko 1.300 litara vina. Slast je u odnosu na prošlu godinu odlična. U slast i na zdravlje da ga popijemo pa dogodne da opet nazdravimo – završava Pera zdravicom i pogledom ka svojim čokotima.

Pogledom u kome se kao i u bistrom vinu ogleda istina, ogleda se i Perina želja. Da se loza čuva, neguje i sadi i da se vinogradarstvu i tradiciji uzgoja vinove loze, što više okrenu oni koji dolaze i ostaju na selu, mladi.

M. Ninković

DRUŠTVENI FENOMENI

SEZONA PEČENJA RAKIJE

Vesele mašine za vesele Sremce

Kako dobiti dobru jabukovaču – Pečenje rakije kao fenomen koji je i lepa prilika da se ljudi druže, pojedu i popiju i razmene iskustva u ovom poslu

Pečenje rakije u Sremu, a i šire, više je društveni fenomen i događaj koji okuplja prijatelje, poznanike i rodbinu, nego što je sam čin proizvodnje napitka koji nas polako uvodi u zimsku sezonu i svečarske dane. Gotovo da se u svakoj ulici ispred kuće ili u dvorištu može videti „vesela stroj“ kako ga zovu braća Rusi odnosno „veselu mašinu“ koju je ovih dana pokrenuo i **Ljubiša Babović** iz Indije. Po prvi put ove godine zajedno sa prijateljima priprema jabukovaču, a kako kaže rakiju koristi za sopstvene potrebe. Ukoliko nešto pretekne, biće dobro kao poklon za nastupajuće slave.

Količina rakije zavisi od roda i kvaliteta voća, a s obzirom da je jabuka ove godine dala maksimalan prinos, očekuje se i dobar kvalitet. Kako navodi Ljubiša, za pečenje rakije kupili su oko tonu i po ajdareda i delišesa koje obećavaju dobru rakiju. Jabuka je stigla iz najpoznatijeg voćarskog kraja – Novog Slankamena.

- Pre mesec dana smo uzeli jabuke koje smo prvo samleli u mlinu, a nakon toga su stavljene u buradi. U međuvremenu se doda kvasac i otprilike tri do pet odsto šećera – objašnjava on i ističe da onda sledi proces fermentacije koji traje oko mesec dana.

- Dok ne krene proces vrenja u pr-

vih pet ili šest dana neophodno je nekoliko puta dnevno mešati kominu da ne bi iskipela. Posle toga je dovoljno jednom dnevno.

Ljubiša Babović

Kada je reč o samom procesu proizvodnje, odnosno pečenja rakije, on kaže da je to je vrlo složen posao i zahteva dobar kazan – „veselu mašinu“.

- Samo ime mašine potiče iz ruskog naziva veseli stroj, a prevedeno na naš jezik znači vesela mašina iz razloga kada se proba rakija onda svi postaju veseli – kaže kroz šalu Ljubiša i objašnjava:

- Proces pečenja rakije odvija se tako što se u kazan stavi komina i onda se kazan potpali, a potrebno je da vatra bude što jača kako bi započeo proces kuvanja. Sistemom za prečišćavanje tečnost prolazi kroz filtere i na kraju dolazi u tabarku koja hladi i izbacuje hladnu rakiju.

Kako kaže Ljubiša, u zavisnosti od toga kolika se gradacija želi postići, tako se i pravi rakija. Otprilike, oko 20 gradi se smatra jakom ali lepom rakijom, a sve preko toga je previše.

- U svakom slučaju, može da se vrši prepek ili poluprepek, tako da kada se izvuče sva patoka, odnosno meka rakija ili srce rakije, onda se ponovo peče.

Sam proces pečenja rakije je dugotrajan, potrebno je otprilike oko 20 sati da se sve ispeče. Kako ističe Ljubiša, od tonu i po jabuka očekuje oko 150 litara koje će podeliti sa prijatelji-

ma sa kojima je kupio jabuke.

S obzirom da je Ljubiša poreklom iz čačanskog kraja gde se tradicionalno sprema šljivica, kaže da mu je ovo prva godina da pravi jabuku od rakije i nada se uspehu.

Vesela mašina

- I prethodnih godina sam pekao rakiju, ali uglavnom od grožđa, ovo je prva godina da pravim rakiju od jabuka – navodi on. - Kada se sve sabere imali smo mesec dana posla oko pripreme, i eto čitav jedan dan se vrši proces pečenja rakije. Ali, u društvu i uz prijatelje se sve lakše i lepše. Ovo zaista jeste jedan ritual na koji se čeka tokom čitave godine.

Ljubiša na kraju ističe da je to lepa prilika da se ljudi druže, pojedu i popiju i, na kraju krajeva, razmene iskustva u pečenju rakije.

M. Balabanović

